

— E 1581

AZ EPERJESI
ÁG. HITV. EV. KERÜLETI
COLLEGIUM
ÉRTESITŐJE

AZ 1891—92. ISKOLAI ÉVRŐL.

EPERJESEN
KÓSCH ÁRPÁD KÖNYVNYOMTATÓ-INTÉZETÉBŐL
1892.

REV 85

REV 98

AZ EPERJESI
ÁG. HITV. EV. KERÜLETI
COLLEGIUM
ÉRTESITŐJE

AZ 1891—92. ISKOLAI ÉVRŐL.

EPERJESEN
KÓSCH ÁRPÁD KÖNYVNYOMTATÓ-INTÉZETÉBŐL
1892.

REV 98

-E 1581

TARTALOM.

	Oldal.
A vallástan tanítása középiskoláinkban	1
A Collegium közös ügyei	18

Jelentés a Collegium egyes intézeteiről:

I. Hittanintézet	21
II. Jogakadémia	30
III. Tanítóképző intézet	42
Statisztikai kimutatás	57
IV. Főgymnasium	58
Áttekintés a főgymnasiumi ifjúságról	88
V. Közös iskolai intézmények	89
VI. Áttekintés a collegiumi ifjúságról	98
VII. Figyelmeztetés	99

A vallástan tanítása középiskoláinkban.

MOTTO: Szeressed a te Uradat Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és minden erődből és teljes elmédből és a te felebarátodat, mint tennmagadat.

Lk. 10., 27.

Eltagadhatatlan azon általános tapasztalás, hogy minden embernek, álljon a műveltség bármily alacsony fokán, van vallása és hogy ezen vallás változó a népek és egyének műveltsége s vérmérséklete szerint. Oly jelensége az az emberi léleknek, a mely nélkül teljesen egészségesnek, egésznek nem is képzelhetjük épp úgy, mint ismerős akaró tehetsége nélkül sem.

Miként az emberi léleknek egyes tehetségei más és más alakban, tartalommal s fokban jelentkeznek: akkép a vallás is szükségszerűleg más és más módon nyilatkozik és kell, hogy nyilatkozzék; de a mint más részről az egyes lelki tehetségek, m. pl. az ismerő- vagy akaró tehetség a sokféle eltérések, minőségi és mennyiségi tulajdonságaiknak különbözősége daczára is birnak egy közös alaptulajdonsággal, törvénnyel, a melyen belül működnek: úgy a különböző módon s alakban nyilatkozó vallásnak vagy vallásosságnak is van ily alaptulajdonsága, törvénye, a melynek hiányában róla szó sem lehetne. Az a közös jellemvonás leginkább igazolja, hogy a vallás lelkünknek nem esetleges, hanem szükségszerű tulajdona; más szóval nem az emberre ráoktrojált külsőség, utánzás által szerzett szokás, mely második természetévé vált, hanem a léleknek oly tulajdonsága, ki-egészítő sajátja, mely nélkül azt harmonikus módon működőnek nem lehetne tartanunk.

E közös jellemző vonás nélkül bátran azt lehetne állítani, hogy a vallás emberi találmány s a vallásosság betanult s megszokott

szerep, melyet mindenki tetszése s viszonyai szerint jól, rosszul játszik.

Ha ezen betanult szerepről eszünk egyszer azt a meggyőződést találná szerezni s kifejezni, hogy nem képezi lelkünk szükségszerű sajátját, hanem annak felesleges s talán ártalmas járuléka, mely legfeljebb arra jó, hogy általa a műveletlen néptömeg könnyebben fékezhető s vezethető legyen: akkor természetesen arra törekednék, hogy tőle mielőbb megszabaduljon s nyűgét lerázza magáról.

Mi tehát az a közös lelki vonás mindenkinek vallásában, vagy mondjuk: a különféle vallásokban?

Minden vallásnak *alapja s nélkülözhetlen feltétele* a szív azon érzése, hogy felettünk egy felsőbb hatalom, egy magasztos lény uralkodik s mi ettől a lénytől függünk, az ő gondviselése alatt állunk s tetteinkért neki számolni tartozunk. Ezen eredetileg homályos sejtelem a legfelsőbb lényről világosabbá s határozottabbá lesz, mihelyt az ember ismerő tehetsége s esze által bizonyos ismereteket s tudást szerez, mert saját következtetései s másoknak övéihez hasonló ismeretei által megtisztítja, öntudatosná teszi s gazdagítja a lelket. Ekkor keletkezik az emberben a vallási hit, vagyis bizalom az Istenség, mint legfelsőbb hatalom, a világ gondviselője s az emberiség fenntartó atyja iránt. Hogy az akarat nem maradhat érintetlen, hanem úgy a vallás érzelmei, mint ismeretei, vagy helyesebben a hit befolyásolja, egy határozott, úgynevezett jó, vagy erkölcsös irányba tereli s oly tettekre ösztönzi, melyek a vallásos érzelmenek s gondolkodásnak megfelelőek: az természetesen következik azon kölcsönhatási viszonyból, melyben lelki tehetségeink egymáshoz állanak. E hitből folynak mind ama tettek, melyeket jóknak szoktunk nevezni; ez a forrása az erénynek, mely a jótetteknek őszinte folytonos gyakorlásában áll; vagyis más szóval ez alapja az igaz erkölcsiségnek. Erkölcsiség vallásosság nélkül lehet külső, múló látszat s szappanbuborék, de nem benső, állandó s boldogító tulajdonság.

Ebből láthatjuk annak okát, hogy a milyen az embernek a hite, rendesen olyan az erkölcsi élete is.

Hasonlóan közös jellemvonása a vallásoknak az is, hogy mindegyik szól bűnről, bűnösségről s büntetéséről és mindegyik keres módot és ad útbaigazítást, hogy az ember, ha már a bűntől meg nem szabadulhat, legalább a büntetésétől szabaduljon meg valamiképen. Igen sok vallásalak úgy véli azt elérhetőnek, hogy a bűnöstől áldozatnak bemutatását követeli az Istenségnek kiengesztelése s haragjának kegyelemmé

való változtatása végett, mert azt tanítják, hogy az elégséges tetszésének visszanyerésére s a boldogságnak megszerzésére.

A mondottak alapján meggyőződhetünk arról, hogy a vallás lelkünk feljebb említett három főtehetségének összműködése alapján keletkezik, de nem valami önálló tehetsége a léleknek; tárgya a mindenségnek ura, fenntartója s kormányzója, a kit mi Istennek nevezünk és személyesnek tartunk. Igaz vallásosságról s erényes életről csak ott lehet szó, a hol a három tehetségnek Istenre s isteniekre vonatkozó közreműködése harmonikus egységben foly le.

Ha a vallás a lelki működésnek bizonyos szükségszerű neme s a léleknek boldogító nyilatkozása; a nevelés-tanításnak pedig feladata a lelket fejleszteni, a benne nyilatkozó, illetőleg alkotó részét képező képességeknek serkentése, ápolása s folytonos gyakorlás általi erősítése s ha a nevelés-tanítás kötelessége ismeretnyújtás s jellemfejlesztés által a neveltnek oly szellemi eszközöket nyújtani, melyekkel a saját és az emberiség javát s boldogságát előmozdíthatja: akkor ezt a célját el nem érheti, ha a vallást figyelmen kívül hagyva, a lelket vallásosan nem fejleszti.

Midőn a tanár a gyermekben s ifjában a kedélyt tisztítva s nevelve feltünteti: mi illik s mi nem, mi a szép és rút és lelkesíti mindenre mi nemes, igaz és jó; midőn buzdítja az ideálok szeretetére és lelke elé varázsolja a legmagasztosabb eszméket, melyekért csak rajongott valamikor az emberi nem: akkor nem hagyhatja el az eszméknek legmagasabbját, az Istent, s nem hallgathatja el a vallást, mely a legszebb s legszentebb eszmékre tanít és szeretetökre serkent. Midőn fogalmakról szól a tanár, ismeretre, gondolkozásra s következtetésre tanít: ugyancsak rá kell térnie Istennek fogalmára, kitől van a világ minden tüneménye, ki által vagyunk mi gondolkodó, ismerő lények s kinek segítségével lehetünk csak boldogok. S midőn példákat mutat be a tiszta erkölcsi életre, a hazának s embertársainknak szeretetére, a kötelességek hű, pontos teljesítésére s önfeláldozásra mások javáért: lehetetlen mellőznie azon nagyokat, kik vallásos érzelmeik, gondolkozásuk s tetteik által végtelen hasznára váltak az emberiségnek, sokszor martyr-halállal pecsételve meg életelveiket. Mindaddig, míg a középiskolától azt várjuk, hogy az a lelki tehetségeket harmoniában fejleszse, a vallásos oktatás ki nem hagyható belőle, s míg azt követeljük, hogy az iskolából kikerülő ifjú ne csak ismerje, hanem lelkesüljön is az ideálokért s a realiztikus gyakorlati irányú életben megőrizve lelke tisztaságát, jellemes életet folytasson: mind-

addig a *vallásos nevelés-oktatás* egyik legfontosabb feladata marad a középiskolának.

Mint társadalmi, úgy állami életünk a ker. valláson alapul, annak elvei, Krisztus szelleme s a szeretet parancsa képezik vezérelveit: ez okból természetes, hogy a középiskolai tanításnak szellemét is Jézus vallásának kell képeznie. «Szeressed a te uradat Istenedet teljes szivedből, teljes lelkedből és minden erődből és teljes elmédből és a te felebarátodat, mint tenmagadat» — képezi Jézus magasztos evangéliumának főtanát; ezt hirdetni, erre serkenteni és ezt saját példájával meg is mutatni, legfőbb feladata az ifjúságot vezető tanárnak. E nélkül lehet ismereteket, tudományt tanítani s a lelki tehetségeket fejleszteni, de nem *embereket, keresztyén embereket nevelni* a mi társadalmunknak.

Egy szóval a nevelés-oktatás köréből a keresztyén vallásos tanítás ki nem maradhat, a mint valóban nem is akadhat igaz pedagógus, a ki ennek helyességét kétségbe vonná. Magát az országos törvényt is ily szellemben hozták meg, a midőn a vallásos tanítást a középiskola minden osztályában elrendelték.

De nem is ez, hanem a vallásos oktatás módja képezi tulajdonkép itteni megbeszélésem tárgyát.

A magyar törvényhozás szép s dicsérendő liberálizmusa a vallástani ügyekben részint teljesen szabad kezet adott az egyes egyházfelekezeteknek, hogy belátásuk szerint gondoskodjanak róla, részint pedig meghatározta a heti óraszámot, a melyet a vallásos oktatásra felhasználni lehet; de tovább itt sem ment állami beavatkozásával, úgy, hogy Magyarországon minden egyes felekezet, akár saját, akár az állam, vagy községek által fenntartott középiskolákban, szabadon terjesztheti tanait, a nélkül, hogy az állam a legcsekélyebb ellenőrzést igényelné a maga részére.

Pedig az állami életre nem lehet közömbös dolog, hogy honpolgárai mily vallásos irányban neveltetnek, mily eszméket olt beléjük az iskola s minő hatása lesz azoknak később a társadalmi életre. Midőn más országok szocialisztikus és anarchikus mozgalmait napról-napra veszélyesebb módon fellépni látjuk, s midőn azt is tapasztaljuk, hogy e mozgalmak tulajdonkép az igaz keresztyén hit elhalványulásából s az erkölcsi világrendnek az anyagiság, kapzsiság s érzékiség által való kiszorításából, egy szóval a társadalmi viszonyok igen nagy fokú korhadtságából erednek: akkor természetesnek fogja találni mindenki azon követelésünket, hogy az állami törvényhozásnak e tekintetből is kötelessége a vallásos ok-

tatást nemcsak megengedni, hanem elrendelni, bizonyos fokig szabályozni s ellenőrizni is. Minthogy a magyar birodalom államvallást nem ismerhet s szabad vallásgyakorlatot biztosít minden felekezetnek, a mely ilyen régebbi időkben sokszor fegyverrel vívott ki magának a nélkül, hogy valamikor ártott volna az állami önállóságnak, s mindegyiknek, a melynek hit- és erkölcsi elvei a magyar államiság önálló lételetét nem támadják, törvényeivel s az általános erkölcsi eszmékkal ellentétben nem állanak: ez okból nem áll jogában az egyik felekezetet a másik fölé helyezni, az egyiknek több jogot, nagyobb szabadságot, hathatósabb segélyt nyújtani s minden módon pártfogolni, a másikat pedig elhanyagolni s tán elnyomni. Vallásszabadságot s vallási egyenlőséget kell adnia nemcsak papiroson, hanem a gyakorlati életben is, a törvényhozás által megszabott határokon belül!

Feltűnő ez okból, hogy midőn a középiskolák egységes és nem egységes szervezéséről, világgraszoló reformjáról van szó s minden eddigi tantárgynak további meghagyásáról vagy kiküszöböléséről tanakodtak s tanakodnak: addig a vallásoktatásról még csak említés sem történt, pedig hihetőleg ennek is kell módosulnia. Igaz ugyan, hogy az államkormányának éppen a vallásszabadság elvénél fogva nem volna szabad a vallástan tanításába beleavatkoznia, ámde azért bizonyos követelésekkel előállhat ő is az államérdekek és a közoktatásügy szempontjából.

Azonban magok az egyházfelekezetek sem törődtek eddig e kérdéssel s a protestánsok közül az ág. evangélikus egyház még egyáltalán nem rendezte be a vallásoktatást helyesen sem egyházi, sem pedig pedagógiai szempontból.

Az egyházfelekezetek törvényadta jogukkal élve, kötelességöknek ismerik, hogy legjobb belátásuk s egyházi elveiknek megfelelően szervezzék a vallásoktatást. E szervezkedésből legelsőben azt látjuk, hogy minden felekezet *vallástant* tanít a saját *felekezetének* szempontjából, másodsorban azt, hogy *szakemberek tanítják a vallástant is*, mint a középiskolák többi tárgyait, mert azt hiszik, hogy ez a legjobb módja az egyházas vallásoktatásnak.

Kérdéses azonban, hogy a vallástanítás ezen módja helyes s megfelel-e egyáltalán a pedagógiai s egyházfelekezeti követelményeknek?

Feljebb mondtuk, hogy a vallásnak s egyháziasságnak felekezeti színezetben s irányban való nyilatkozását természetesnek kell tartanunk, mert miként különbözők az embernek lelki tehetségei és

szokásai: akként vallásos ismereteink, érzelmeink s erkölcsi életünk szükségszerűleg más és más módon nyilatkoznak. S habár a legtöbb vallásnak s így a zsidónak és keresztyénnek is kiválóan *az Isten kijelentése* képezi főforrását, azért mégsem lehet azt követelni, hogy e kijelentést mindenki egyformán értelmezze s méltányolja, midőn az emberi gondolkozás önállósága s az erkölcsi szabadság kizárja nemcsak ennek lehetőségét, hanem azt is, hogy *egy ember felfogása kötelező legyen mindenkire.*

Ezen természetes alapon keletkeztek a különféle vallásos nézetek, felekezetek s egyházak; ez okból birnak létezési jogosultsággal s ezért önfenntartási ösztönszerű kötelességöknek tartják a vallásoktatást úgy szervezni, hogy az egyházi felfogásuknak megfeleljen. Innét kell magyaráznunk a sokféle, egymástól nagyon eltérő vallásfogalmak, vallásos nézetek s tanok keletkezését, a melyeket rendszerbe foglalnak az egyes felekezetek s megismertetni, betanítani törekszenek, hogy jövőjüket biztosíthassák.

Minél műveltebb az emberiség, annál többet okoskodik az Istenről, világról, jóról, rosszról, bűnről s megváltásról, így tehát mindig több és több felfogás és tan lehetséges a vallás körébe tartozó tárgyakra. Ezeknek épp úgy van jogosultságuk, mint a hogy a különféle ker. felekezetek nemlétezéséről nem lehet szólni.

De viszont ezen különféle tanokkal s felfogásokkal szemben minden egyes felekezetnek önmaga iránti kötelessége álláspontját megvédeni, tanainak igazságát kimutatni s a mennyiben a haladásnak és az emberi tudománynak is előmozdítója, azzal együtt haladva lassan, óvatosan reformálni, hogy az emberi lélek jogosult vallási kívánalmainak mindenkor megfelelhessen.

Minthogy tehát minden vallásnak vannak bizonyos, egyháziaknak nevezhető tanai, s minthogy minden vallásfelekezetnek, vagy ha úgy tetszik, vallástársulatnak nemcsak joga, hanem ösztönszerű kötelessége úgy az általános vallásos érzelmeket ápolni s ismereteket terjeszteni, mint saját felekezeti tanait megismertetni, azoknak igazságáról leendő egyházi tagjait meggyőzni s akaratukat a saját egyházi érdekekben befolyásolni: annál fogva középiskoláinkban nemcsak jogosult, hanem természetes is a vallásnak felekezeti irányban való tanítása. Ha pedig általában minden középiskolában jogosultnak kell a törekvést tartanunk, úgy sokkal inkább azon középiskolákban, melyeket az egyes egyházfelekezetek maguk tartanak fenn; mert hisz a felekezetek ezeket nemcsak az általános emberi művelődés s a hazai kultúra érdekében alapították, hanem azért

is, hogy saját egyházi létezésüket biztosítsák s tudományosan képzett egyháztagok által a tudományt a magok hasznára fordítsák.

Középiskoláinkban tehát nem is képzelhető a vallástannak másnemű, mint felekezeti tanítása, a mint hazai viszonyaink tekintetbe vételével tilos is a felekezetenélküliség.

Azoknak ideális felfogása a vallásos nevelésről, kik azt hiszik, hogy a középiskolákban csak az általános ker. eszmékre kell tanítani, azok szeretetére s követésére ösztönözni, de legkivált a felekezeti választanok mellőzésével s a különbségek elhallgatásával a ker. felebaráti szeretetet hangoztatni, nem egyéb, mint lehetlenségnek kívánása. Mert vajjon, kérdem, melyik egyház mondana le arról, hogy a maga által fenntartott iskoláiban ne a saját vallástanát tanítsa? s melyik egyház mondana le arról a jogról s kötelességről, hogy más középiskolákba járó ifjainak vallástanításáról ne ő és nem a saját érdekében gondoskodjék, midőn azt az országos törvény is így rendeli? Sőt azért, hogy a keresztyenség magasztos eszméit megismertesse az iskola a maga tanítványaival s buzdítsa ezen eszmék szeretetére s követésére, nem is lenne szükség külön vallástani tanításnak elrendelésére s egy vallástanárnak beállítására, mert ezen eszmék hirdetője, terjesztője minden középiskolai tanár, mert hisz mindegyik a ker. kultúra befolyása alatt állva, annak szellemében működik. Ilyformán tehát a vallástanárnak valami más a hivatása a középiskolában s nem az általános keresztyén tanok ismertetése s így a vallástanításnak okvetlen felekezetinek kell lennie.

Netáni félreértések kikerülése czéljából ki kell jelentenem, hogy a felekezeti vallástan tanítása nem zárja ki az általános ker. eszmék kellő hangsúlyozását és nem azonos az a felekezeti türelmetlenség tanításával s terjesztésével.

A felekezeti vallástan tanításában is Jézus evangéliuma a tárgy s a felebaráti szeretet az irányadó erkölcsi elv, igaz, hogy felekezeti színezettel. Ámde az alapeszmék s a fő ker. tanok annyira egyeznek, hogy ezek mellett, ha csak felekezeti szűkkeblőség nem vezet a vallástanárt, az eltéréseket s a választanokat előadhatja a nélkül, hogy más vallásúak ellen izgatna s gyűlöletet szítana.

Lehetnek, sőt kétségkívül vannak is egyesek, kik más véleménynyel bírnak s a vallástan tanítása tekintetében a felekezeti felfogást nem tudják elválasztani az általános keresztyénitől, összeegyeztetni a buzgóságot a vallási türelemmel s a felebaráti szeretetet egyáltalán üres frázisnak tekintik; ámde ezeknek a bajoknak ki

kell veszniök s idővel a felekezeti rövidlátás helyébe a magasabb eszményi felfogásnak érvényesülnie, melyben suum cuique a főelv.

Egyébként könnyen érthető, mennyire fontos társadalmi viszonyok függenek össze a vallástan tanításával s miért ragaszkodnak az egyes felekezetek a vallástannak belátásuk szerinti tanításához.

Ha ehhez képest az egyes felekezetek arra törekszenek, hogy miként a középiskola többi tárgyait, úgy a vallástant is szakemberek tanítsák: nemcsak a feljebb említett egyházi érdekek, hanem a szakszerűségnek minden téren való érvényesülése s a tanárképzés jelenlegi módja teszi indokolttá. Kétségkívül áll ugyanis az, hogy a ki élethivatásánál fogva ismeri a vallásokat s egyházának tanait, azokkal szakszerűen foglalkozik s a gyakorlati életben igaz ker. életet folytat, hogy az ilyen hivatottabb a vallástan tanítására s nagyobb biztosítékot nyújthat, hogy felekezetének érdekeit megóvja, mint az, a ki kényszerűségből, vagy pusztán dilettantizmusból foglalkozik vele.

E törekvésökkel akkor hagyhatnának fel az egyes felekezetek, ha tanáraikat magok képeznék ki s úgy nevelnék őket, hogy a vallástan tanítását szó nélkül bízhatnák rájuk. Most azonban az állam nevel s képez tanárokat, s habár egy felekezet sem panaszkodhatik, hogy egyetemünk vallástalanokká tennék, de azt sem mondhatja egyik sem, hogy vallásos irányban nevelnék őket s így biztosítékot találna az onnan kikerült tanároknak a felekezeti érdekek megóvására nézve.

E kérdésnek a közelmúltban is alig volt jelentősége a prot. középiskolákban, mert a tanárok legnagyobb része theologusokból került ki, a kik theol. tanulmányaiknak befejezésével külföldi egyetemre mentek ki s ott tudásukat mélyítették, ismereteiket bővítették s látva az előhaladott protestáns műveltséget s tudományt, lelkes hirdetőivé váltak nemcsak a tudománynak, hanem a prot. vallásos világnézetnek is. Ezekben legtöbbszörre megbízhatott, külön vallástanárok beállítása nem volt szükséges, mert képesítése s kedve bármelyiknek volt hozzá.

A viszonyok most nemcsak a tanárképzés tekintetében változtak, hanem prot. középiskoláink tekintélyes részének a közjogi állása is. Egyházunk ugyanis, hogy középiskoláit törvénykövetelte módon szervezhesse, hazánkban régen elfoglalt tudományos szinteket megtarthassa s emelhesse és hogy kulturintézményeinkben első helyet elfoglalhasson, szegénysége miatt kénytelen volt államsegélyt elfogadni s a tanárválasztás jogáról nagy részben lemondani,

minek következtében még kevesebb biztosítékkal bír az illető kinevezettek prot. gondolkodását s erkölcsiségét illetőleg. Lehetnek az illető kinevezett tanárok kitünő pedagógusok, kiváló tudósok s igaz protestánsok, de erről az egyháznak előzetesen tudomása nincsen s így nem csuda, ha természetes érzékenységénél fogva nem viseltetik irántok kellő bizalommal.

Ha a prot. egyház berendezhetne egy prot. tanárképzőt s abban óhajtása szerint nevelhetne magának tanárokat, akkor természetesen a vallástan tanításának kérdése is könnyebb s más megoldást nyerhetne; ez azonban ez idő szerint a lehetetlenségek közzé tartozik, miért is a kellő vallástanári szakképzettséget theológiát végzett emberekben keresi s a tanítást vagy lelkészi hivatalt elfoglaló egyénekre, vagy egyenesen erre választott vallástanárookra, hitoktatókra bízva.

Ezen intézkedés azonban nem helyes, mert nem éri el a czélt, melynek szolgál.

Ha rendes lelkész a vallástanár, annyira el van foglalva saját egyházi ügyeivel s hívei annyira igénybe veszik minden idejét, hogy középiskolai vallástanításra nem is gondolhat, ha lelkészi kötelesegeinek lelkiismeretesen akar megfelelni.

Roszzabbul áll a vallástan tanításának ügye akkor, ha segédlelkészre van bízva, mert ilyennek legtöbb esetben sem kellő kora, sem tekintélye, sem tapasztalása, hogy a nagy tapasztalást feltételező tanításnak megfeleljen. Ezenkívül a segédlelkész jobb keze lévén főnökének, szintén nem szentelheti magát teljesen a vallástan tanításának. Ha ehhez hozzáveszszük, hogy úgy a rendes-, mint a segédlelkésznek meghatározott hivatalos órái nincsenek s köteleességét végeznie kell, a mikor hívei igénybe veszik s hogy ennél fogva sokszor vallástani órákat is kénytelenek mulasztani, úgy könnyen belátható, hogy az ily módon való vallástanítás olyan czéltévesztett s káros, hogy az egyháznak nem kellene azt megengednie.

Sokkal helyesebbnek látszik a vallástanítás, ha rendes hittanár, u. n. katecheta végzi, mert ennek más elfoglaltsága nincsen s így teljesen hittanári kötelesegeinek szentelheti magát. Igaz ugyan, hogy a hittanár pontosan betarthatja óráit, elvégezheti tantárgyát a kiszabott időben s mértékben, ámde tanítása nem lehet sikeres, mert csak tanít, a tanári collegiatusba szorosban nem tartozik s tanítványai a vallástanban könnyen oly tantárgyat tekintenek, melyet még csak tanulni sem kell, mert hisz vallástanból az ő nézetök s a közönséges felfogás szerint bukni nem lehet. A vallástan elő-

adója ekkép melléktanár, tárgya mellékes, így azután sem neki tekintélye, sem tanításának sikere nincsen!

Legfőbb érv azonban a vallástannak akár lelkész, akár hit-tanár általi tanítása ellen az, hogy az illető nem nevelheti tanítványaikat. A vallástanításnak célja vallásos jellemképzés lévén, arra nem lehet elégséges hetenkinti két óra, mert a két órában nem hathat tanítványaira úgy, hogy az állandó s maradandó nyomokat hagyjon lelkökben s a legtöbb fiúnál úgy áll a dolog, hogy az egyik órában elért siker legnagyobb részt elvesz a következőig s a tanár újra ott kezdheti, a hol előbb. Legtöbb esetben tantárgy-nak tekintik, melyet jól-rosszul megtanulnak a nélkül, hogy a tanultak bennök éltető elemmé, vérré válnának, erkölcsiségeket irányítanak, s egész életökben vezérlő csillaggá lennének.

Oly szakembernek kell tehát a vallástant tanítania, a ki más tárgyakat is tanít, tanítványait jobban kiismerheti, vezetheti s így módjában áll őket nevelni. Míg a külön alkalmazott vallástanár s a többi tanárok között sokszor nézeteltérések támadnak a tanítás-ban, a melyek megrontják a vallástanárnak működését: addig azon tanárnak vallástanáruul való alkalmazása mellett, a ki más tárgyakat is tanít, sokkal kisebb az ilyen eshetőségeknek száma. Ez esetben a vallástant nem tarthatják melléktárgynak, hanem legfőbbnek s legfontosabbnak.

Az egyház kétségkívül csak oly középiskolai rendes tanárt bíz-hatna meg a vallás tanításával, a ki nemcsak jeles pedagógus s szakmájában kiváló, hanem buzgó, vallásos kedélyű s tiszta erkölcsű ember, a ki tehát példájával mutatja, a mit az iskolában tanít. A képesítést s felhatalmazást az egyházkerületeknek kellene adniok, vallástanításra képesítő vizsgálat alapján, melyet sokan tennének, ha a vallástani órákért külön fizetést kapnának a rendes fizetésen felül.

Egy-egy középiskolában legalább két ilyen vallástanárnak kel-lene lennie.

Ily módon egyházunk nemcsak azt érné el, hogy a vallástan specifikus tanítása sikeresebb, hanem azt is, hogy a középiskolák-nak nevelve-tanítási szelleme is egyházasabb lenne, mert a vallást is tanító tanárok sokkal jobban adhatnak neki vallásos irányt, mint az óraadó hitoktatók vagy tanárok; már pedig azt nem vonhatja kétségbe senki sem, hogy nem a tanult betű, hanem a szellem neveli az embert, s nem az egyes ismeretek, hanem a szellem s jellem teszi az embert. Egyházunkban sokszor hallható panaszok a templomok üressége s a vallási közönyösség miatt sokkal köny-

nyebben elnémulnak, ha buzgó vallásos világi tanárok nevelik az ifjúságot s tanítják vallásra, mint ha lelkeszi képzettséggel bíró egyénekre bizzuk, kiknek az ifjúság nevelésére máskülönben semmi befolyása.

Vallásos oktatásunk egy más, nagy hibája az, hogy a vallás-tanítási terv nincsen szoros összhangban a középiskolák tanrendjével, mintha a középiskolai tanításnak nem egységes jellemképzőnek kellene lennie, hanem két, egymás mellett haladó világi s egyházi irányúnak. Pedig nincs oly vallás, egyház, a melynek szelleme s tanai annyira egyeznének a tudománnyal.

A kormány tud utasításokat adni a középiskolai tárgyak tanítására nézve a legapróbb részletekig is, egyházunk a vallás tantervét sem tudja úgy elkészíteni, hogy amazzal összhangzó legyen, hanem maradt úgy, mint régen volt. A harmadik osztályban egyetemes, protestáns s magyar protestáns egyháztörténetet kell tanítani, holott a tanulóknak egyetemes történetről még fogalmuk sincsen. Szentírás az alap, melyen egyházunk áll s a biblia-ismertetésre egy éven át heti két órát ír elő tanrendünk, holott erre okvetlen kétévi hetenkinti két óra kellene, ha a sz. könyveknek tartalmával s irodalmi becsével is meg akarnók ismertetni ifjainkat. A bibliának ily irányú ismertetésére nem akármely korban volt olyan nagy szükség, mint most, mikor a hitelenség a vakbuzgósággal, a tudomány a tudatlansággal s a világosság a sötétséggel, mindmegannyi éles ellentét a magok végleteiben léteznek s egymás ellen harczra kelnek! A protestantizmus világító fáklyájára nincs akármikor oly nagy szükség, mint most, midőn pusztító s az emberiség romlására törő elemek az anarchiában és szociáldemokracziában feltartóztathatlanul nyomulnak előre s világgyűlöletet, embertelenséget prédikálnak.

Megfelelő tankönyveink sincsenek. Középiskoláknak szánt biblia-történetünk, alsó osztályoknak szóló egyháztörténetünk hiányzik, mert a mi esetleg van, az nem felel meg a középiskolai vallástani követelményeknek. Felsőbb osztályoknak szánt tankönyveink még csak megállják helyöket, itt-ott van miben válogatni is, de az alsó osztályoknak szólók majdnem teljesen hiányzanak.

Ezzel szemben csak dicsérettel emlékezhetünk meg az ev. ref. atyánkfiai tankönyvirodalmáról, a kik úgy vallástani, mint egyéb tankönyvek írásában s kiadásában jelesen buzgólkodnak.

Arra sem ügyelünk, hogy az összes iskolai tankönyvek egységes szellemnek legyenek kifejezői. Az olvasókönyvekben sokszor oly

olvasmányokkal találkozunk, melyek vagy sértik a vallásos érzést s gondolkozást, vagy oly irányban fejlesztik, mely a prot. felvilágosodott szellemmel ellentétben áll.

Egyházunknak ezt az ügyet egyszer már komolyan kezébe kellene vennie s gondoskodnia legelőször arról, hogy egy kifogástalan tantervet készítsen a vallástan tanítására, olyat, a mely a középiskolákban tanított többi tárgyakkal bizonyos egységben legyen; azután arról, hogy e tantervnek megfelelő kézi könyvek legyenek s a tanítás ez által is megkönnyíttessék, s végül, hogy maga a tanítás ne legyen kiszakítva a többi középiskolai tárgyak köréből, hanem az egésznek egy nélkülözhetlen szervét képezze s az összes tárgyakkal egy megbonthatlan szerves testet alkosson.

Sok helyütt azon hibával is találkozunk, hogy a vallástan óráit utolsóknak teszik s a tanárnak kifáradt lelkű tanulókkal kell foglalkoznia. Ha ezen órákban könnyű bibliai történetekkel kell foglalkozni, melyek a képzelő tehetséget foglalkoztatják s bizonyos szórakoztató erővel bírnak: akkor még hagyján, mert a történetecskével könnyebben adhatja a netán abstrahált fogalmat és tant; de ha hittant s erkölcsant, vagy más nehéz vallástani tárgyat kell elővenni, akkor a legjobb előadású, legkedvesebben s legérthetőbben tanító ember is eredmény nélkül, vagy kevés eredménnyel tanít. Elkínozza önmagát s elkedvetleníti tanítványait.

S ha ehhez hozzáveszszük, hogy a vallástani órákban két-két osztályt kombinative is kell tanítani és szokszor nem létező alapra építeni; az egyik osztálylyal esetleg röviden átvenni azt, a mit a másik terjedelmesebben tanult, hogy közelebb hozassanak egymáshoz: akkor látjuk csak, mennyi akadálylyal kell megküzdeni a vallástanárnak azon tanulóknál, kiket máshonnan nem is ismer, mint pusztán saját vallástani óráiból.

Sokkal elhanyagoltabb a vallástannál az egyházi ének. Középiskoláink között nem ismerek egyet sem, mely az egyházi éneket a legalsó foktól a legfelsőbbig művelné, úgy, hogy a legtöbb esetben elfelejtik a tanulók még azt a keveset is, a mit elemi iskolákban tanultak. A vallásos érzést, kegyességet s jámborságot, mely pedig minden vallásosságnak s erkölcsiségnek alapja, semmi által sem lehet annyira felkölteni s ápolni, mint szép vallásos költemények s dallamok által. Az egyházi ének elhanyagolása által nemcsak azt okozzuk, hogy templomainkban vagy rossz az ének, vagy egyáltalában nincs a ki énekeljen s egész Istentiszteletünk prédikálássá lesz, hanem azt is, hogy a vallásosság ismeretté, tanná lesz,

melynek a gyakorlati életben semmi haszna. Istentiszteleteinknek javarésze az anyanyelven való éneklés, az Istentiszteletben való részvételnek legtevéőlegesebb eleme az ének s iskoláinkban épp ezt hanyagoljuk el. Ennek következése, a mit sokszor lehet tapasztalni, hogy a műveltebbek csak akkor jelennek meg az Istentiszteletben, a mikor az éneklésnek körülbelül vége van; vagy ha ott vannak, hallgatják az éneklést, ha szomszédjaikkal másról nem beszélgetnek, vagy nem unatkoznak. S ha esetleg rossz a szónok, kit nem lehet érteni, vagy a ki nem a szájok íze szerint szónokol, akkor vajjon mennyi lelki hasznuk lehet az egész Istentiszteletből?

A vallásitanításnak kiegészítő s fontos részévé kell tenni az egyházi éneklés művelését is s gondoskodni arról, hogy a középiskolák minden osztályában rendszeresen taníttassék s lehetőleg énekkarok is szerveztessenek. Mert ha a mi ifjaink tudnak dalkarokat szervezni világi dalok s énekek tanulására, bizonyára lehetne velök egyházi énekeket is karra begyakorolni, hiszen énekeinknek oly szép dallamaik vannak, hogy megérdemlik ezt a figyelmet a művészi becsükért. Arról nem is akarok szólani, mennyire emelné egyházi énekügyünket s mennyivel szebbé tehetné egyhangúnak tartott Istentiszteletünket, ha időnként egyházi énekkarok lépnének fel bennök. Oly üdvös intézkedés lenne ez, a mely a mellett, hogy az egyesekben jobban fejlesztené a vallásos érzést s műízlést, felfrissítené és megújítaná ellankadt s szunnyadozó egyházi életünket, ápolná az összetartozást s a felebaráti szeretetet s megteremtené a gyakorlati ker. életet, vagy az u. n. belmissziót, melyről sokat írtunk már, régóta áhítozunk utána, de megteremteni nem tudjuk.

A vallásosság egyik leggyakoribb nyilatkozása az Istentiszteletben áll, holott is az elfáradt s különböző bajok és szenvedések által elgyötört lélek enyhülést, vigaszt s megnyugvást keres, erőződés után vágyakozik, s megmenekülve a föld porától, felemelkedik a minden létezők Urához s vele misztikus egységben boldognak érzi magát. Midőn a vallásitanításában Istenről s iránta való kötelességeinkről szó van, midőn társadalmi életünkben teljesítendő erkölcsi kötelességeinket felsorolja a tanár: mindenkor figyelmeztet ama tiszteletre, melylyel szívünknek eltelve kell lennie a jóságos Isten iránt; mindenkor rá-rátér az Istentiszteletre, lelkünk ezen legfőbb kötelességére, de egyúttal jogára, hogy alkotójával az imádkozás, a legbensőbb közvetlenség viszonyába lépjen. A vallásitanítójának legszentebb kötelessége nemcsak az oktatás, figyelmeztetés az Istentiszteletre s annak megtartására, hanem egyúttal az

arra való folytonos szoktatás, mert a vallásos oktatásnak nem szabad elméletinek lennie, hanem testet kell öltenie s az életben mint *vallásos életnek* szerepelnie. Ekkép az Istentiszteletben való cselekvő részvétel s az Istentiszteleteknek szorgalmas látogatása a vallásos nevelésnek legfontosabb kiegészítő része. A mi a szemléltető oktatás általában a tanításra nézve, ugyanaz az Istentiszteletek látogatása s az azokban való részvétel a vallásos nevelés-oktatásra; mert az Istentiszteletben megvalósulva kell a tanulónak látnia a függést a Mindenhatótól, a szeretetet a mennyei atya iránt s az imádatot legfőbb jótévőnk, az Isten iránt.

Ismeretes egyes felekezeti iskolák azon szokása, hogy tanulóik nemcsak a vásár- és ünnepnapok Istentiszteleteiben kötelesek részt venni tanáraiknak vezetése alatt, hanem még hétköznap is, a reggeli tanítás kezdete előtt, el-eljárnak a templomba hálákat adni és segítséget kérni a Mindenhatótól.

Másrésről ismerek középiskolákat, melyeknek tanulói nincsenek kötelezve semmiféle Istentisztelet látogatására s a templom idejét oly módon igyekeznek felhasználni, a hogy az sem a pedagógiával, sem az erkölcsiséggel nem egyezik s a vásár- és ünnepnapok megszentelésével legnagyobb ellentétben áll.

A mint az első ellen fel lehet hozni, hogy végletekig viszi az Istentiszteleteknek látogatását s ez által sokban külső ceremóniává teszi, másban ellenszenvet kelt nemcsak az Istentisztelet, hanem azon vallás ellen is, mely reá oly kellemetlen terheket ró; egyáltalán pedig nem szoktat a templombajárára, hanem attól elidegenít: úgy az utóbbiakról azt kell mondanunk, hogy oly bűnös mulasztást követnek el, a mely több nemzedéket megront s elősegítik a társadalmi rendnek pusztulását s korhadását.

Igaz ugyan, hogy az igaz hitnek s tiszta erkölcsi életnek fokát nem lehet a templombajárárs gyakoriságával meghatározni, mert sok templomba járó s ájtatoskodó, de a mellett erkölcsileg romlott ember van közöttünk, s igaz, hogy lehet valaki nagyon buzgó keresztyén a nélkül, hogy az Istentiszteleteket látogatná, a templomba járna; de másrésről szinte bizonyos, hogy a templomokat azok nem látogatják, a kik nem érzik annak szükségét s így hiányzik belőlök a vallásosság ezen foka, melyen a templombajárárs a léleknek szellemi kenyere.

Kétségtelen, hogy a vallástanításnak minden buzdítása s intése hiába való, ha az Istentiszteletek látogatása el van hanyagolva a tanárok s az ifjúság részéről. Az erre való szoktatásnak pár-

huzamosan kell haladnia a vallástan tanításával, hogy egyik a másikat folytonosan kiegészítse.

Ezen szoktatás leghelyesebben eszközölhető ifjúsági Istentiszteletek rendezése által, melyeknek vezetője szorosán az ifjúság vallásos érzésére s gondolkozására van tekintettel. Világos, hogy ezen ifjúsági Istentiszteleteknek tartására s vezetésére legilletékesebbek a tanárok, kik különben is szellemi vezérei az ifjúságnak s így legjobban ismerik s ezek között első sorban a vallástanárok, kik betöltött állásuknál fogva leginkább szállhatnak le tanítványaikhoz s lelkökben azon húrokat pengethetik meg, melyek az ájtatosságot leginkább eszközlik.

Az ifjúsági Istentiszteletek mellett azonban el kell az ifjúságot vezetni a gyülekezeti Istentiszteletekre, hogy lássa s szokja meg a gyülekezethez való tartozást s közösséget s érezze azon áldást, melyet a közösen végzett Istentisztelet eredményez.

Ne feledjük azonban, hogy az Istentiszteletre való szoktatás igen sok esetben kétes eszköz, azzal tehát kényesen kell bánni, nehogy ellenkezőjét eredményezze annak, a mit czélozunk vele.

A hívő lélek otthon is imádkozhatik, Istenével ott is társaloghat; ha templomba megyen Istentiszteletre, azért teszi, mert azt hiszi, hogy ott még jobban teheti azt s a közös imádkozásban, az Istentiszteletnek közös végzésében ájtatosabbá lesz, lelkét könnyebben öntheti ki s Istenéhez zavartalanabban emelkedhetik. Vigyázni kell tehát arra, hogy a mit otthon kisebb mértékben maga szerezhethet magának, azt az Istentisztelet helye, módja s ünnepélyessége nagyobb mértékben biztosítsa neki.

Ne szoktassuk a tanulókat drákói szigorral, hanem erkölcsi presszióval; szép szóval, figyelmeztetéssel s jóakaró intésekkel sokkal többet érünk, mint kegyetlen fellépésekkel; mindenesetre azonban kinek-kinek egyéniségéhez, jelleméhez kell alkalmazkodni, a mi nem is lehet oly nehéz, hiszen kevés az oly tanulók száma, a kik egyszerű figyelmeztetésre nem követnék azt, a mire tanítottak.

Tapintatos vezetés és jóakaró szoktatás mellett belátja a tanuló, hogy vallásosság s templombajárás egymást kiegészítik, az nem szűgyen s nem áll ellentétben a tudományos műveltséggel, sőt ahhoz hozzátartozik. Idővel szükségét fogja érezni, hogy az Istentiszteletekre ellátogasson s azokban cselekvőleg részt vegyen s oly szokásává válik, hogy midőn az iskola porát lerázta s kilépett az életbe, akkor is lesz ideje az Úr házába ellátogatni a nél-

kül, hogy pusztán mechanikus szokásává válnék. S ha már egyszer megismerte az imának s a közös Istentiszteletnek becsét s áldásos voltát, önkénytelenül fog vonzódni Istentiszteletek után.

Protestáns egyházunkban sokszor hangoztatják ezt a panaszt, hogy sem prot. közszellemünk, sem közéletünk nincsen, mert híveink figyelme legfeljebb a templomra s mellette az iskolára terjed ki, azontúl megszűnnek protestánsok lenni. Ezen nélkülözött közszellem s élet elérésére legbiztosabb eszköz a vallásos nevelés-oktatásnak czélszerű berendezése, a minek legfőbb kelléke a helyesen tartott ifjúsági s közegyházi Istentiszteleteknek látogatása.

Nem azt akarom ezzel mondani, hogy vallási türelmetlenséget, faj s felekezeti gyűlölséget oltunk a tanuló ifjúság szívébe; hanem azt, hogy jókor tanulja meg szeretni Istenét s felebarátját, legyen az bárminő nemzetiségű s vallású, és a mi vallásos hitévé lett, becsülje meg s ne szégyelje vagy gúnyolja, mert az egyikre épp oly méltatlan, mint a másokra. Saját felekezetét szeretheti mindenki, ragaszkodhatik hozzá mindig a nélkül, hogy másat gyűlölnie s üldöznie kellene! Legkevésbé pedig illik az a türelmességéről s szabadelvűségéről nevezetes prot. egyház tagjaihoz, kiknek legfőbb hitelve az, hogy az ember hite által igazul meg.

* * *

A mondottakban röviden rámutattam a vallástan tanításának szükségszerűségére s fontosságára és feltüntettem azon hiányokat, melyeknek eltávolítására törekednünk kell, hogy a vallásos nevelés-oktatást helyes alapokra fektetve, rendszeresebbé s célravezetővé tegyük. Nem elég arra törekedni, hogy a vallástant a középiskolákban egy, a tanári karon kívül álló s magát talán kiváltságos szakembernek képzelő katecheta tanítsa, a ki a tanuló ifjúságot alaposan nem ismeri, nem is vezetheti, mert ez által a vallástant a középiskolai tantárgyak köréből kiszakítjuk és semmi szervi összefüggésbe nem hozhatjuk; hanem olyanná kell azt tennünk, hogy az egész középiskolai tanulmányi rendszerrel a legorganikusabb összefüggésben álljon. Az pedig csak úgy érhető el, ha az egész középiskolai nevelés-oktatást a keresztyén vallás szelleme lengi át, ha ker. gondolkozás s ker. erkölcsi fogalmak s tettek uralkodnak benne, a vallástan tanítása, mint különálló tárgy pedig koronája az egésznek. A középiskolai oktatásnak nem lehetnek oly tudományos elvei, melyek az igaz ker. vallásossággal s a protestantizmus szellemével nem egyeznének, ennélfogva az *ilyen* keresztyén val-

lások szellemében való tanítás nem árthat a tudománynak s nem vezethet vissza a középkori sötétségbe.

Legfőképen azonban példa által kell hatni s helyes felebaráti szeretetre tanítani az ifjúságot, mely tanáraiban különben is természetesen magánál tökéletesebbet keres és lát; legyenek tehát ezen tanárok valóban is tökéletesebbek s jellemek, kiket bizton követhetnek.

Mayer Endre,

theol. tanár.

A Collegium közös ügyei.

A Collegium négy tanintézetből áll, u. m. a hittani intézetből, a jogakadémiából, a főgymnasiunból és a tanítóképzőből, mely intézetek fenntartásáról a Collegium gondoskodik, de hozzájárulnak még a tiszai egyházkerület, a magas kormány, az ágostai hitvallású evangélikusok egyetemes pénztára, az eperjesi evang. egyház s kegyes adományokkal az egész ország protestáns hívei.

Mint kerületi intézet, a püspök felügyelete alatt áll, kinek közvetítése által kapja a Collegium igazgatója a felső hatóságok, u. m. a magy. kir. miniszterium, az ág. hitv. evang. egyház központi hatóságai, a tiszai egyházkerület és más hatóságok rendeleteit és közléseit. Ezen rendeleteket és értesítéseket érvényesíti a megszabott hatáskörök szerint vagy maga, vagy a közös tanári conferentia közreműködésével, vagy az egyes tanintézetek felelős igazgatói vagy dékánjai által. Ha pedig a felsőbb rendeletek a tanári kar hatáskörén túl terjednek, ha keresztülvitelők új kiadásokat követel, vagy talán a pártfogóság eddig gyakorolt jogait korlátozza: átadja azokat a Collegium helybeli felügyelőjének, ki azokat a hatáskörökön belől vagy maga, vagy az állandó pártfogósági választmány s más létező bizottságok közreműködésével elintézi vagy kitűzi tárgyalásra a pártfogósági gyűlés elébe, melyet a colleg. pártfogóság rendszeren az iskolai év kezdetén és végén tart, méltóságos Keczer Miklós vidéki, vagy ngos Schmidt Gyula helybeli felügyelő elnöksége alatt.

Az állandó választmány tagjai: 1. *Hivataluknál fogva:* Dr. Schmidt Gyula felügyelő, Hazslinszky Frigyes igazgató, Flórián Jakab pénztárnok, Mayer András tápintézeti gondnok, Klefner Gyula ügyész, Husz Ármin múzeumi őr, Hörk József theologiai dékán, Gamauf György a tanítóképző intézet igazgatója, dr. Horváth Ödön jogakadémiai dékán, dr. Szlávik Mátyás theologiai tanár és collegiumi jegyző és Ludmann Ottó gymnasiumi igazgató. 2. *Választott tagok:* Bánó Árpád, Bánó József, Bielek László, Both Gyula, Dessewffy István, Dessewffy Lajos, Duka Róbert, Farkas Lajos, Fest Lajos, Fabriczy János, Glósz Károly, Herfurth József, Kardos Tivadar, Kovácsy János, dr. Krayzell Aurél, Krayzell Aladár, Kubinyi Albert, Kubinyi Aurél, Meliorisz Lajos, Mősz Frigyes, Mérey Aurél, Molitorisz István, dr. Mosánszky Győző, Novák Mihály, Palugyay Gusztáv, Pulszky Géza, Radvány Kálmán, Raisz Ede, Schulek Gusztáv, Sztehló János és dr. Sztehló János.

A pénzügyi bizottság tagjai: Elnök a helybeli felügyelő, annak távollétében a helybeli helyettes felügyelő, Mérey Aurél úr. Tagjai: Ludmann Ottó, Mérey Aurél, Molitorisz István és dr. Sztehló János. Póttagok: Fekete Sándor és Dessewffy Lajos.

A számvizsgáló bizottság tagjai: Elnöke Mérey Aurél. Tagjai: Bielek László, Flórián Jakab, Herfurth József és Husz Ármin.

I. A collegiumi pártfogóság és állandó választmány ez idei működésének főbb mozzanatai.

A coll. pártfogóság 1891. június 28. gyűlésén (jkvi 1. p.) a gymn. történeti tanszékre Szigethy Lajos választott; a pénzügyi bizottság állandó elnökévé Mérey Aurél, a számvizsgáló bizottság tagjává pedig Husz Ármin választott (jkvi 8. p.). A jogakad. m. tanári állásra dr. Sztehló János választott, s a jogtud. államvizsg. bizottság dr. Sztehló Jánossal és dr. Grynäus Gézával egészített ki.

* * *

A coll. pártfogóság 1891. augusztus 15. gyűlésén a megürült statisztikai, nemzetgazdaságtani s váltó- és keresk. jogi tanszékre dr. Sarudy Vilmos választott (jkvi 3 p.).

* * *

A coll. pártf. 1891. szept. 13. gyűlés a zsinaton való tanodai képviselő-ségre a maga szavazatát Hörk József theol. dékán tanárra és Pákh Károly iglói gymn. tanárra adta (jkvi 1. p.); a kerület s a coll. közötti viszony tekintetében a poprádi ker. gyűlés határozatait elvileg elfogadja (jkvi 2. p.).

* * *

A coll. pártfogóság 1892. január 24. gyűlésén a kerület és a collegium közötti viszony szabályozása tekintetében elfogadja a végleges szabályozást célzó óhajokat, az igazgató választmány meghatározása (1891. okt. 11.) értelmében. — Ludmann Ottó gymn. igazgató-tanárnak kérvénye a vallás- és közokt.-ügyi m. kir. ministeriumhoz egy gymn. r. tanszék betöltése s a tanároknak korpótlékban való részesítése, tehát az államsegély fölemelése tekintetében melegen pártfogoltatott (jkvi 2. p.); a jogakad. tanári karnak beadott s a zsinaton a jogakadémia fejlesztését, egyetemes jellegének kimondását, esetleg államsegélynek kieszközlését célzó kérvénye meleg ajánlattal fölterjesztett (jkvi 3. p.).

* * *

A coll. igazg. választmány 1892. április 10-iki ülésén egy gymn. s.-tanári tanszékre pályázatot hirdetett (jkvi 4. p.).

II. A pénztár növekedése.

A) Adományok.

Ngos Weichhart K. pénzügyi igazgató a joghallgatók segélyegyletére	4	fit.
T. Kovács G. pénzügyi aligazgató	4	«
Az Eperjesi Takarékpénztár ez idén is a magyar nyelvben legjobb előmenetelt tett négy algymnasiumi nem magyar ajkú növendék jutalmazására	40	«
Összesen	48	fit.

Fogadják ezúttal is a kegyes adományozók hálás köszönetünket.

B) Hagyományok.

Néhai Kósch Frigyes, a Collegium volt buzgó pártfogója, a colleg. nagyterem rendbehozására egy 1000 ftos jelzalog-kötvényt hagyományozott.

JELENTÉS A COLLEGIUM EGYES INTÉZETEIRŐL.

I.

HITTANINTÉZET.

A) Tanári kar.

1. **Hörk József**, a gyakorlati theol. tudományok, a neveléstan és vallástörténet nyilván. r. tanára, theol. dékán, a theol. önképző- s önszegélyző-egyesület elnöke.

2. **Csengey Gusztáv**, az ó-szövetségi és történeti theol. tudományok nyilván. r. tanára, a kar e. i. jegyzője.

3. **Mayer Endre**, az új-szövetségi exeg. tudományok nyilván. r. tanára, coll. tápintézeti ephorus, a colleg. «Markovics-kör» elnöke.

4. **Dr. Szlávik Mátyás**, a bölcsészet tudora, h. lelkész, a rendszeres theol. nyilván. r. tanára.

5. **Dr. Lakner Árpád**, orvostudor, segédtanár, Eperjes sz. k. város tisztifőorvosa, a közegészségtan előadója.

6. **Husz Ármin**, segédtanár, coll. főgymn. r. tanár, a testgyakorlatok vezetője.

7. **Mikolík Gyula**, segédtanár, az eperjesi ev. egyház kántortanítója, az egyházi énekgyakorlatok vezetője.

B) Tantárgyak, hetenkinti óraszám, előadó tanár és a tantárgyak szerint.

1. Egész évi tantárgyak.

1. Héber nyelv. I. t. f., heti 3 órán. E. t. Csengey Gusztáv.

2. Latin nyelv. I., II., III., IV. t. f., heti 1 órán. E. t. Hörk József. Fordítva s magyarázatokkal kísérvé: *Johannis de Wiclif: «Tractatus de officio pastoralis»*. Lib. I.

3. Német nyelv. I. t. f., heti 1 órán. E. t. dr. Szlávik Mátyás.

4. Bibliai tót nyelv. Nyelvtan I. t. f., heti 1 órán, és szókötéstan II., III., IV. t. f., heti 1 órán. E. t. Mayer Endre.

5. Bölcsészettörténet. I. t. f., heti 4 órán. E. t. dr. Szlávik Mátyás.
6. Egyetemes egyháztörténet I., II. t. f., heti 4 órán. E. t. Csengey Gusztáv. (Ó- és középkor.)
7. Új-szövetségi írásmagyarázat. II., III., IV. t. f., heti 4 órán. E. t. Mayer Endre. (Máté ev.)
8. Ó-szövetségi írásmagyarázat. II., III., IV. t. f., heti 4 órán. E. t. Csengey Gusztáv. (Jesaia.)
9. Egyházjog. III. t. f., az I. félévben heti 4, a II. félévben heti 3 órában. E. t. Hörk József.
10. Hittan. III., IV. t. f., heti 4 órán. E. t. dr. Szlávik Mátyás.
11. Dogma-történet. III., IV. t. f., heti 2 órán E. t. dr. Szlávik Mátyás.
12. Gyakorlati írásmagyarázat. (Exegesis.) I., II., III., IV. t. f., heti 1 órában. E. t. Hörk József.
13. Egyházi ének. I., II., III., IV. t. f., heti 2 órán. Vezető tanár Mikollik Gyula.
14. Tornászat. I., II., III., IV. t. f., heti 1 órában. Vezető tanár Husz Ármin.

Rendes egész évi seminariumok.

I. Systematikai seminarium. III., IV. t. f., heti 1 órában. Vezető tanár dr. Szlávik Mátyás. Egyes fontosabb dogmák részletes története, bővebb magyarázata.

II. Exegetikai seminarium. II., III., IV. t. f., heti 1 órában. Vezető tanár Mayer Endre. Az új-szövetségi magyarázat kiegészítését és önálló felhasználását célozva ez esztendőben, legkivált János ev.-ából vétettek az egyes feldolgozásra szánt tételek. Azon körülmény, hogy a theologiai forrásmunkák német nyelvűek s hittanhallgatóink legnagyobb része vagy éppen nem érti meg azokat, vagy csak a legnagyobb nehézség mellett, lehetetlenné teszi, hogy a seminariumi munkálkodás kellő eredményre vezessen. Az is egyik nagy akadály, hogy theol. könyvtárunk évi dotációjára oly kicsiny, hogy a legszükségesebb s legfontosabb művek megszerzése sem lehetséges.

A feldolgozott tételek következők voltak: A *λογος* fogalom forrása; Jézus praexistenciája János ev.-ában; Jézus viszonya az atyához Jánosnál; János christologiai tana viszonyítva Páléhoz; Jézus főpapi imája (Ján. 17.); János ev.-ának egyetemessége; a «messias» fogalom keletkezése, fejlődése s megvalósulása az új szöv.-ben; az úrvacsora alapítása, jelentősége s különböző felfogása az új szöv.-ben (Synopt. ev.-ok, Pál, János); a korinthusi Krisztuspárt; a praedestinatioi tan Pál római levelében; Jézus viszonya az ó-testamentomi törvényhez.

Ezenkívül tárgyaltattak a következő parabolák: a gonosz szőlőmunkásokról (Máté 20., 1—6.); a gazdagról és Lázárról (Lk. 16., 19—31.); a királyi menyegzőről (Máté 22., 1—14.); az igazságtalan bíróról (Lk. 18., 1—8.) s a két nem egyenlő fiúról (Máté 21., 28—32.).

Az egyes tételeket a szaktanár adta ki, megjelölve az irányt, melyben feldolgozni kellett s a forrásokat, melyekben tanulmányozhattak az egyes munkáhozok. Minthogy a seminarium látogatói több évfolyamból valók (II—IV.),

ez okból a tételek kiadásánál ehhez is kellett alkalmazkodni s a kezdőknek könnyebb tételeket adni.

III. Gyakorlati theologiai seminariumok (Gyakorlatok, Körök):

a) *Homileticum*. Célja: a hittanhallgatókat az egyházi beszéd szerkesztésében és előadásában kiképezni.

Vezetője: Hörk József szaktanár. Jegyzői: Koncsek László II. é. és Koreny Márton III. é. hittanhallgatók.

Ezen gyakorlatokon részt vettek az összes hittanhallgatók.

Tartatott összesen 23 rendes s egy rendkívüli gyakorlat. Beadatott s megbíráltatott 23 beszéd (12 magyar, 4 német, 7 tót). Ezek közül megdícsértetett 5, jónak ítéltetett 12 beszéd és megdícsértetett 4 bírálat.

b) *Katechetikum*. Célja: a hittanhallgatókat a vallástanításban ügyesekké tenni.

Vezetője: Hörk József szaktanár. Jegyzői ugyanazok, a kik a Liturgiában. (Lásd alább.)

Részt vettek e gyakorlatokon az összes hittanhallgatók és a tanítóképző-intézet III. tanfolyambeli növendékei. Tanítványokul a gymnasium I—IV. osztályainak tanulói szerepeltek, kik a téli zord időben a templombjárás kötelessége alól felmentetvén, e gyakorlatok látogatására köteleztettek. Az összes gyakorlatok száma 17, ezekből katechesis 12, gyermek isteni tisztelet 3, u. m. bevezető, karácsonyi és befejező gyermek isteni tisztelet; imagyakorlat 2. Katechesisek útján tárgyalatott a biblia ismertetése: 1. Evangelium fogalma, evangeliumok. 2. Máté ev., hegyi beszéd. 3. Máté, Márk, Lukács ev. (a synoptikusok). 4. János ev. 5. Apostolok cselekedete. 6. Pál apostol élete. 7. Pál apostol levelei. 8. Fogságból írt levelek. 9. Katholikus levelek. 10. Pál apostol tanrendszere a római levél szerint. 11. A jelenések könyve. 12. A biblia s nevezetesen az új testamentom mint egész.

c) *Liturgicum*. Célja: a hittanhallgatókat a vasárnapi és ünnepnap isteni tiszteleteknél és az egyes cselekvényeknél (functio) előforduló papi teendőknél, a tanítóképző növendékeit pedig az ugyanily alkalmakkor előforduló kántori teendőknél gyakorolni, lehetőleg kiképezni.

Vezetője: Hörk József szaktanár. Részt vettek e gyakorlatokban az összes hittanhallgatók és a tanítóképző-intézet III. éves növendékei.

Jegyzők: Zsámbor Pál II. é. hittanhallgató és Gótsch Károly, majd Cserneczky Béla III. é. tanítóképzőbeli növendékek. Aedilis: Vallentyi Aladár, majd Hajász Lajos I. é. hittanhallgatók.

Összesen 14 gyakorlat tartatott. Elmondattott 10 prédikáció, (4 magyar, 2 német, 4 tót nyelven). 3 allocutio, alkalmi beszéd, (1 magyar, 1 német, 1 tót). Ezeken kívül tartatott még: esketési, avatási, keresztelési, temetési szertartási gyakorlat és úrvacsorai szertartás (functio) teljes liturgiával és a nélkül.

d) *Egyházi jogi seminariumi gyakorlatok* is tartattak, midőn is a papi ügyiratok szerkesztésében gyakoroltattak a III. éves hittanhallgatók. Vezető tanár Hörk József.

Jegyzet. A hittanintézet hallgatói az 1891—92. isk. évben helyben és a vidéken 12-szer magyarul, 22-szer németül, 28-szor tótul, összesen tehát 62-szer prédikáltak; azonkívül végeztek még gyakran reggeli és délutáni ima isteni tiszteleteket mind a három nyelven.

2. Félévi tantárgyak.

a) Az első félévben.

1. Görög nyelv és Hermeneutika. I. t. f., heti 3 órán. E. t. Mayer Endre.
2. Encyclopaedia. I. t. f., heti 4 órán. E. t. dr. Szlávik Mátyás.
3. Új-testamentomi bevezetés. I., II., III. t. f., heti 4 órán. E. t. Mayer Endre.
4. Homiletika. I., II. t. f., heti 3 órán. E. t. Hörk József.
5. Liturgica. III., IV. t. f., heti 3 órán. E. t. Hörk József.

b) A második félévben.

1. Vallástörténet. I., II. t. f., heti 3 órán. E. t. Hörk József.
  2. Új-testamentomi bibliai theologia. III. és IV. t. f., heti 4 órán. E. t. Mayer Endre.
  3. Ó-testamentomi bevezetés. I, II. t. f., heti 4 óra. E. t. Csengey Gusztáv.
  4. Új-testamentomi exegesis. I. t. f., heti 3 órán. E. t. Mayer Endre.
- Magyaráztattak Jézus összes parabolái.
5. Pastoralis. III., IV. t. f., heti 3 órán. E. t. Hörk József.
  6. Közegészségtan. I., II., III., IV. t. f., heti 2 órán. E. t. dr. Lakner Árpád.

Seminarium.

Történeti seminarium a II. t. f., heti 1 órán. Vezetője Csengey Gusztáv. Ezen seminariumban ez évben a következő tételek tárgyalattak, úgymint: 1. A paulinismus és az őskeresztyénség. 2. A gnosticismus és a keresztyénség. 3. A pápaság fejlődése. 4. Augustinus és Pelagius. 5. Az úrvacsorai tan fejlődése. 6. A szentháromságról szóló tan fejlődése 589-ig.

C) Hittanintézeti hallgatók.

I. ÉVI TANFOLYAM.

1. Frenyo Lajos . . . . . Rákos, Gömörm. 1872.
  2. Gura Jenő . . . . . Merény, Szepesm. 1872.
  3. Hajász Lajos . . . . . Miskolcz, Borsodm. 1873.
  4. Justh Géza . . . . . Menhárd, Szepesm. 1872.
  5. Krmann Lajos . . . . . A.-Sztregova, Nógrádm. 1871.
  6. Wallentinyi Aladár . . . . . Dengeleg, Nógrádm. 1869.
- Kilépett 1891. november 29-én.

II. ÉVI TANFOLYAM.

1. Hajsó Gusztáv . . . . . Dúsa, Gömörm. 1871.
2. Koncsek László . . . . . Rédova, Gömörm. 1871.
3. Lipták Lajos . . . . . N.-Veszverés, Gömörm. 1871.
4. Ondrejovics Sándor . . . . . Gács, Nógrádm. 1872.
5. Valszer Gyula . . . . . Lőcse, Szepesm. 1871.
6. Zsámbor Pál . . . . . Zólyom, Zólyomm. 1870.

III. ÉVI TANFOLYAM.

1. Broschko Adolf . . . . . Béla, Szepesm. 1870.
2. Gömör János . . . . . Nyiregyháza, Szabolcsm. 1869.
3. Ifj. Hörk József . . . . . Losoncz, Nógrádm. 1871.
4. Koreny Márton . . . . . Východná, Liptóm. 1868.
5. Lippay Béla . . . . . Turja-Remete, Ungm. 1866.
6. Velky Jenő . . . . . Hosszúsó, Gömörm. 1869.

IV. ÉVI TANFOLYAM.

1. Argay György . . . . . Korpona, Hontm. 1866.
2. Fábry Pál . . . . . Hunfalu, Szepesm. 1869.
3. Goldperger János . . . . . Breznóbánya, Zólyomm. 1866.
4. Kengyel Lajos . . . . . Rozsnyó, Gömörm. 1869.
5. Klinczkó Pál . . . . . Meleghegy, Gömörm. 1864.
6. Nádassy János . . . . . Nyiregyháza, Szabolcsm. 1867.

D) Nyilvános vizsgálatok.

I. Alapvizsgálat. Az 1891. jun. 19-én megtartott szabályszerű alapvizsgálaton: Broschko Adolf, Gömör János és ifj. Hörk József egyhangúlag jó; Velky Jenő pedig szótöbbséggel *elégséges* osztályzattal képesített.

Az 1891. szept. 8-án megtartott javító alapvizsgálaton Koreny Márton a bölcsészettörténetből *elégséges* osztályzattal képesített és alapvizsgálati bizonyítványa kiállítatni határozottatott.

Az 1891. szept. 8-án megtartott rendkívüli alapvizsgálaton Lippay Béla, ki a június 19-ki szabályszerű alapvizsgálatról elmaradt volt, szótöbbséggel *elégséges* osztályzattal képesített.

Az 1892. június 20. és 21-ik napján megtartott szabályszerű évi alapvizsgálatra mind a hat kétévet végzett hittanhallgató, u. m.: Hajsó Gusztáv, Koncsek László, Lipták Lajos, Ondrejovics Sándor, Valszer Gyula és Zsámbor Pál jelentkezett. — Ezen vizsgálat eredményéről a jövő évi Értesítőben lesz szó.

II. Szakvizsgálat. Az 1891. évi június hó 16., 17. és 18-án megtartott évi rendes szakvizsgálatra jelentkezett: Baltik Pál, Csók György, Doleschall Lajos és Scholtz Gyula. Ezen négy évet szabályszerűleg végzett hittanhallgatókkal a szakvizsgálat Farbaky József kerületi főjegyző, hegyaljai főesperes, mint mélt. és főt. püspök úr helyettese elnökle mellett tartatott meg. Ezen szakvizsgálaton Baltik Pál *jelus*, Doleschall Lajos és Scholtz Gyula *jó*, Csók György *elégséges* osztályzattal képesített, Baltik Pál és Scholtz Gyula magyar, német és tót, Doleschall Lajos magyar és tót, Csók György magyar nyelvű lelkészi szolgálatra nyervén feljogosítást.

Az 1891. okt. 23. és 24-ik napján megtartott rendkívüli szakvizsgálaton, a júniusi rendes szakvizsgálatról elmaradt Trnyik János, Sztehló János VI. sz. kir. vár. főesperes úr, mint püspöki helyettes elnökle mellett, *jó* osztályzattal

képesített, magyar és tót nyelvű isteni tiszteletben való szolgálatra nyervén feljogosítást.

Az 1892. jun. 28. és 29-kén nagytszt. Terray Gyula, gömöri főesperes úr, mint püspök úr helyettese elnöklete alatt tartandó szabályszerű évi szakvizsgálatra mind a hat négy évet végzett negyedéves hittanhallgató, úgymint: Argay György, Fábry Pál, Goldperger János, Kengyel Lajos, Klinczkó Pál és Nádassy János jelentkezett. Ezen vizsgálatról a jövő évi Értesítőben lesz szó.

III. Papi vizsgálat. Az 1891. aug. 18-án püspök úr és Bánó József esp. felügyelő kettős elnöklete alatt megtartott évi rendes papi vizsgálaton négyen állották meg a vizsgálatot, kik közül Baltik Pál és Scholtz Gyula — mindketten eperjesi hitjelöltek — *jeles*, Csók György eperjesi és Reguly Ödön pozsonyi hitjelöltek pedig *jó* osztályzattal lettek papi szolgálatra képesítve és elbocsátva.

Az 1891. okt. 24-én Sztehló János főesperes, mint püspök úr helyettese és dr. Schmidt Gyula coll. felügyelő, mint ker. felügyelő úr helyettese kettős elnöklete alatt megtartott rendkívüli papi vizsgálaton Trnyik János eperjesi hitjelölt *jó* osztályzattal képesített.

Az 1892. márczius 3-án Sztehló János főesperes és dr. Schmidt Gyula coll. felügyelő, mint a kerületi elnökség által felkért helyettesek elnöklete mellett megtartott rendkívüli papi vizsgálaton Menyhárd Frigyes, a pozsonyi ev. egyet. theol. akadémián szabályszerűen nyert theol. szakvizsgálati bizonyítvány alapján megvizsgált hitjelölt, *jó* osztályzattal képesített.

E) Theologiai egyesületek.

1. A theologiai önképző- s önsegélyező-egyesület.

Célja: A hittanhallgatókat az önálló bölcsészeti, theologiai és szépirodalmi munkálkodásban kiképezni, a szabad előadásban és szavalásban kiművelni és anyagilag segíyezni.

Hivatalnokai: Elnök: Hörk József, theol. dékán; titkár és alelnök: Gömör János III. éves; jegyző: Lipták Lajos II. éves, annak lemondása után Valszer Gyula II. éves; pénztáros: Kengyel Lajos IV. éves; könyvtárosok: Fábry Pál IV. éves, Broschko Adolf III. éves és Ondrejovics Sándor II. éves; laptáros: Gura Jenő I. éves; az állandó választmány tagjai: Frenyo Lajos I. éves és ifj. Hörk József III. éves; a pénzügyi választmány tagjai: Fábry Pál IV. éves, Valszer Gyula II. éves és Justh Géza I. éves hittanhallgatók. A pozsonyi «Gondolat» eperjesi társszerkesztője: Lippay Béla III. é. hittanh.

Tagok száma 22. Egy kilépett a theol. akadémiából s az egyesületből. Maradt az év végén 21.

Az egyesület 1891. szeptember 14-én alakult meg, évváró gyűlését pedig 1892. június 7-én tartotta meg.

Beadatott s illetve felolvastatott 6 nagyobb értekezés és egy humoros rajz. Ezek közül megdicsértetett 5. Szavaltat volt 10, melyek közül 3 megdicsértetett. Az értekezések, a felolvasások és a szavaltatok bírálólat alá vétettek. A munkáhozásban különösen szorgalmasok voltak és dicséretet arattak: Fábry Pál IV. éves, ifj. Hörk József III. éves, Lippay Béla III. éves, Broschko

Adolf III. éves és Valszer Gyula II. éves, nemkülönben Frenyo Lajos I. éves hittanhallgatók.

A szaválásban kitűntek: ifj. Hörk József III. éves, Lipták Lajos II. éves és Zsámbor Pál II. éves hittanhallgatók.

Az egyesület folyó ügyeit 12 rendes és 2 rendkívüli ülésin intézte el.

Az egyesület tagja a «Magyar prot. irodalmi társaság»-nak és a «Luther-társaság»-nak.

Az egyesület tagjai dolgoztak a pozsonyi theol. akad. ifjúsági «Gondolat»-ba is.

Az egyesületi munkakedv emelésére a múlt iskolai évben Hörk József, theol. dékán, egyesületi elnök által kitűzött 2 db cs. és kir. arany pályadíjra, melyre egy prózai (egyházi beszéd, értekezés, történeti elbeszélés) dolgozat kívántatott, s mely a múlt évben kiadható nem volt, ez év folyamán 3 pályamű érkezett, u. m.: 1. «A harmatcsepp regéje.» Jeligióje: «Thales.» 2. «A scholastika feltámadása.» Jeligióje: «Credo ut intelligam.» 3. «A jesuitismus története.» Jeligióje: «Máté 7. V. 15.» A bíráló-bizottság, melynek elnöke Fábry Pál IV. éves, tagjai Broschko Adolf III. éves és Ondrejovics Sándor II. éves, és a felülbíró-bizottság, melynek tagjai Zsámbor Pál II. éves és Frenyo Lajos I. éves, elnöke pedig Klniczko Pál IV. éves hittanhallgatók voltak, véleményezése, javaslata alapján a pályadíj a «Credo ut intelligam» jeligiójú műnek ítéltetett oda. Felbontatván a jelígés levélke, Gömör János III. éves theol. neve tűnt elő, kinek is az elnök a pályadíjt áldás kívánással a közgyűlés színe előtt rögtön kiszolgáltatta.

Az egyesület vagyona: 1. követelésekben . . . . . 342 fit 07 kr.
2. készpénzben . . . . . 64 « 30 «

Összesen 406 fit 37 kr.

A koronázási örömnünpben az egyesület külön zárt ünnepélylyel vett részt, egyhangúlag áldást mondván, visszhangul elnökének, Hörk Józsefnek beszédére, a hódolattal, tisztelettel szeretett, dicsően uralkodó magyar királyra, Ő felsége I. Ferencz Józsefre.

Az önképző- s önszegélyző-egyesület márczius 15-én ünnepélyes zárt gyűlést tartott, melynek programja a következő volt: 1. Hymnus. 2. Elnöki megnyitó beszéd, Hörk Józseftől. 3. Szavalat. Előadta Krmann Lajos I éves. 4. Emlékbeszéd. Irta s felolvasta Fábry Pál IV. éves. 5. Szavalat. Előadta ifj. Hörk József III. éves. 6. Kossuth Lajos s az országgyűlés. Irta s felolvasta Frenyo Lajos I. éves. 7. Szózat.

Megemlékezett az egyesület *Commenius János Amosról*, a nagy paedagogusról is, kinek születése háromszázados örömnünpben Hörk József elnök mondott emlékbeszédet, méltatván C. J. A. korszakalkotó működését.

2. Theologiai olvasókör.

A theologiai önképző- s önszegélyző-egyesület olvasóköre az 1891—92-ik isk. évben a következő lapok s folyóiratok felett rendelkezett:

1. *Saját költségén*: 1. Protestáns Pap. 2. Keresztyén magvető. 3. Gondolat. 4. Debreczeni hittanszaki közlöny. 5. Sárospataki ifjúsági közlöny. 6. Törekvés.

7. Protestáns Szemle. 8. Der Wiener ev. Hausfreund. 9. Ev. egyház és iskola. 10. Protestáns egyházi és iskolai lap.

2. *A kerület költségén*: 11. Theol. Studien und Kritiken. 12. Theol. Literaturzeitung. 13. Zeitschrift für praktische Theologie, — melyek a theol. tanári kar lapjai, de a theologiai olvasókörnek kiadatnak.

3. *Ajándék útján*: Sztehló János főesperes úrtól: 14. Prot. Kirchenzeitung. 15. Der Oesterreichische Protestant. 16. Ev. Kirchenzeitung für Oesterreich. 17. Kirchliche Korrespondenz für die deutsche Tagespresse. — Az egyes szerkesztőségektől: 18. Evangelische Glocken. 19. Néptanítók Lapja. 20. Gyámintézet. 21. Sárosmegyei Közlöny. 22. Budapesti Hirlap. 23. Stuttgarter ev. Sonntagsblatt. Az olvasóköri tehát összesen 23 folyóirat, napi és szaklap felett rendelkezett.

3. *A theol. testület és az annak kebelében fennálló becsületbírótság az 1891—92-iki tanévben.*

A theol. testület 1891. szeptember 8-án tartotta alakuló-, 1892. június 13-án pedig évről-évre gyűlést. Azonkívül 8 rendes gyűlést tartott. A becsületbírótság magánügyben háromszor ült össze s a feleket mindannyiszor megbékéltette. Egy közérdekű ügyben törvényes ítéletet hozott.

A testület tisztviselői: Elnök: Klincko Pál IV. éves hittanhallgató, a kinek lemondása után Nádassy János IV. éves választotta meg; jegyző: ifj. Hörk József III. éves hittanhallgató. A becsületbírótság tisztviselői: Elnök: Gömör János III. éves hittanhallgató; jegyző: Valentinyi Aladár I. éves, lemondása után Frenyo Lajos I. éves hittanhallgató.

A theol. testület részt vett ez évben az «Akadémiai Egyesület» működésében s a márczius 15-ki ünnepélyt annak keretében ünnepelte meg. A külföldi stipendiumok ügyének rendezése tárgyában folyamodással járult az ág. ev. zsinat színe elé.

A theol. testület tagjai az «Akadémiai Egyesület»-nek is tagjai, közös olvasóköriük is volt, tagja volt azonkívül az «Eperjesi Széchenyi-kör»-nek, Eperjes városa ezen kiváló társadalmi egyesületének, melyben tagjai részben szavazatokkal, részben zenével és részben műkedvelői színi előadásokban való közreműködéssel élénk részt vettek.

F) **Kimutatás a theol. könyvtárról az 1891—92-iki tanévben.**

A theol. könyvtárban, melyet a theol. önképző- és önszegélyező-egyesület kezel, az 1890—91-iki iskolai év végével összesen 2523 kötet és 29 füzet volt. Gyarapodott a könyvtár:

A) *Ajándék útján*: nt. Stromp László pozsonyi ev. theol. akad. tanár úrtól 1 k., nt. dr. Szlávik Mátyás theol. tanár úrtól 6 k., tisz. Bodiczky Mihály ev. lelkész úrtól 1 k., nt. Dianiska Endre ev. lelkész úrtól 1 k., nt. Hörk József theol. dékán úrtól 1 k., Török János joghallgató úrtól 3 k. = összesen 13 kötet.

B) *Vétel útján*: a) *a theol. önképző- és önszegélyező-egyesület által*: 3 k. b) *A kerület által*: A kerület által megszavazott évi rendes 50 frtnyi segélyen

ezen iskolai évben három nagyobb gyakorl. theol. munka szereztetett 5 kötetben és két történeti mű 2 kötetben; azonkívül megrendeltettek a theol. folyóiratok és egy szaklap.

A könyvtár állása jelenleg:

Az 1890—91-iki iskolai év végén volt	2523	kötet,	29	füzet.
Gyarapodott: a) ajándékból	13	«	—	«
b) vétel útján:				
1. az önképző-egyesület által	3	«	—	«
2. a kerület költségén	7	«	08	«
Van tehát összesen	2546	kötet,	37	füzet.

Ezen könyvtárból ez iskolai év folyamán egy *tanári kézi könyvtár* is alakítottott 238 kötetből, mely ez idő szerint Hörk József theol. dékán felügyelete alatt áll.

* * *

Hálás köszönetet mondunk a nagylelkű ajándékozóknak és a tisztelt pártfogóknak.

Fegyzet. Hörk József, r. tanár és dékán, a zsinatra kerületi tanári zsinati képviselőül választatván, s mint ilyen 1891. decz. 2—13., 1892. máj. 1—28. és 1892. jun. 9—12. Budapesten időzvéen, távollétében kartársai külön órarend mellett látták el a teendőket s részben itthon tartózkodása idején óráik részleges átengedésével, másrészt részleges helyettesítésével tették néki lehetségessé az iskolai évnek érezhető hiány nélkül való befejezését.

Nevezetesen Mayer Endre r. tanár volt szives öt 5 órában helyettesíteni és Csengey Gusztáv r. tanár helyette a dékáni teendőket vinni.

A kartársi szeretetnek ezen szép példája méltó reá, hogy külön felemlíttessék. (1. Kor. 8. V. 8.)

II.

JOGAKADÉMIA.

A) A jog- és államtudományi kar személyzete.

Dékán.

Dr. Horváth Ödön, a jogtudományok tudora, köz- és váltó-ügyvéd, a jog- és államtudományi kar e. i. dékánja, a jogbölcselet, magyar közjog s tételes európai nemzetközi jog ny. r. tanára. Az első és második alapvizsgálati bizottság elnöke s ez utóbbinak rendes tagja.

Tanárok.

1. **Dr. Breyer Adolf**, orvos és sebésztudor, tiszteletbeli vármegyei főorvos, a törvénytudományok tanárja.

2. **Glós Károly**, köz- és váltó-ügyvéd, a politika, pénzügytan, pénzügyi törvények és jogtörténet ny. r. tanára, az első és második alapvizsgálati s az államtudományi államvizsgálati bizottság rendes tagja, ez utóbbinak elnöke, mint prodeán, a dékán akadályoztatása esetén annak helyettese.

3. **Dr. Horovitz Simon**, a jogtudományok tudora, köz- és váltó-ügyvéd, a római jog és büntető jog ny. r. tanára. Az első alapvizsgálati s a jogtudományi államvizsgálati bizottság rendes tagja, ez utóbbinak elnöke.

4. **Dr. Horváth Ödön**. Lásd fent.

5. **Hörk József**, theol. akad. dékán-tanár, az egyházjog ny. rk. tanára. Az államtudományi államvizsgálati bizottság rendes tagja.

6. **Dr. Lakner Árpád**, orvostudor, Eperjes sz. kir. város tisztifőorvosa, a közegészségtan magántanára.

7. **Dr. Sarudy Vilmos**, a jogtudományok tudora, a nemzetgazdaságtan, statisztika, magyar közigazgatási jog s váltó- és kereskedelmi jog ny. r. tanára, a második alapvizsgálati s az állam- és jogtudományi államvizsgálati bizottságok rendes tagja.

8. **Schulek Gusztáv**, köz- és váltó-ügyvéd és váltó-jegyző, a magyar magánjog, osztrák polgári magánjog, peres és perenkívüli eljárás és a bányajog ny. r. tanára. A jogtudományi államvizsgálati bizottság r. tagja.

9. **Dr. Szlávik Mátyás**, bölcsészettudor, theol. r. tanár, a történeti és bölcsészeti speciál-collegiumok ny. rk. tanára. A jog- és államtudományi kar e. i. jegyzője.

10. **Dr. Sztehlo János**, a jogtudományok tudora, köz- és váltó-ügyvéd, a tételes jogi speciál-collegiumok magántanára, a jogtudományi államvizsgálati bizottság kültagja.

B) Vizsgálati bizottságok.

Első alapvizsgálati bizottság:

Elnök: *Dr. Horváth Ödön*, dékán. Helyettes elnök: *Glós Károly*, pro-dékán. Rendes tagok: *Glós Károly* és *Dr. Horovitz Simon*. Póttagok: *Dr. Sarudy Vilmos* és *Dr. Szlávik Mátyás*.

Második alapvizsgálati bizottság:

Elnök: *Dr. Horváth Ödön*, dékán. Helyettes elnök: *Glós Károly*, pro-dékán. Rendes tagok: *Glós Károly*, *Dr. Horváth Ödön* és *Dr. Sarudy Vilmos*. Póttagok: *Dr. Horovitz Simon* és *Dr. Szlávik Mátyás*.

Államtudományi államvizsgálati bizottság:

Elnök: *Glós Károly*. Rendes tagok: *Glós Károly*, *Dr. Sarudy Vilmos* és *Hörk József*. Póttagok: *Dr. Horovitz Simon* és *Dr. Szlávik Mátyás*.

Az államtudományi államvizsgálati bizottság kültagjai:

Dr. Berzeviczy Albert, államtitkár,
Péchy Zsigmond, Sárosvármegye alispánja,
Weichhardt Károly, kir. tanácsos, kir. pénzügyigazgató,
Fuhrmann Andor, sz. kir. Eperjes v. polgármestere,
Dr. Tahy Mihály, Sárosvármegye főjegyzője,
Dr. Fűzy Béla, kir. tanfelügyelő,
Kovács Gusztáv, kir. pénzügyigazgatói helyettes,
Kovalicsky Mihály, Sárosvármegye tiszti ügyésze,
Krayzell Aladár, városi tanácsos.

Jogtudományi államvizsgálati bizottság:

Elnök: *Dr. Horovitz Simon*. Rendes tagok: *Dr. Horovitz Simon*, *Schulek Gusztáv* és *Dr. Sarudy Vilmos*. Póttagok: *Glós Károly*, *Dr. Horváth Ödön*.

A jogtudományi államvizsgálati bizottság kültagjai:

Dr. Schmidt Gyula, árvaszéki elnök, coll. felügyelő,
Palugyay Gusztáv, kir. törvényszéki elnök,
Huszár Ferdinánd, kir. ügyész,
Molitorisz István, kir. törvényszéki bíró,

Bóth Gyula, kir. törvényszéki bíró,
Kádas Miklós, kir. törvényszéki bíró,
Kubinyi Aurél, az eperjesi ügyvédi kamara elnöke,
Dr. Sztehlo János, jogakad. m. tanár, ügyvéd,
Dr. Mosánszky Győző, ügyvéd,
Klefner Gyula, ügyvéd,
Dr. Propper Adolf, ügyvéd,
Dr. Grynacusz Géza, kir. alügyész.

C) Az előadott tantárgyak.

ELSŐ FÉLÉV.

A) Kötelezett tantárgyak.

I. évfolyam.

Bevezetés a jog- és államtudományokba, hetenkint 2 óra. Előadó tanár: Dr. Horovitz Simon.

Romai jog, het. 8 óra. Előadó tanár: Dr. Horovitz Simon.

Magyar alkotmány s jogtörténet, het. 7 óra. Előadó tanár: Glós Károly.

II. évfolyam.

Jogbölcselet, het. 6 óra. Előadó tanár: Dr. Horváth Ödön.

Magyar magánjog, het. 5 óra. Előadó tanár: Schulek Gusztáv.

Nemzetgazdaságtan, het. 5 óra. Előadó tanár: Dr. Sarudy Vilmos.

III., vagyis jogtud. évfolyam.

Büntetőjog, het. 5 óra. Előadó tanár: Dr. Horovitz Simon.

Feres és perenkívüli eljárás, het. 5 óra. Előadó tanár: Schulek Gusztáv.

Kereskedelmi és váltójog, het. 6 óra. Előadó tanár: Dr. Sarudy Vilmos.

Oszták magánjog, het. 6 óra. Előadó tanár: Schulek Gusztáv.

IV., vagyis államtud. évfolyam.

Alkotmányi és kormányzati politika, het. 5 óra. Előadó tanár: Glós Károly.

Magyar közigazgatási jog, het. 5 óra. Előadó tanár: Dr. Sarudy Vilmos.

Egyházi jog, het. 7 óra. Előadó tanár: Hörk József.

Magyar pénzügyi jog, het. 5 óra. Előadó tanár: Glós Károly.

B) Speciál-Collegiumok.

A jog- és állambölcselet irodalma, het. 4 óra. Előadó tanár: Dr. Horváth Ödön.

Bölcsészettörténet, het. 4 óra. Előadó tanár: Dr. Szlávik Mátyás.

Fontosabb kérdések a magyar közjogból, hetenkint 2 óra. Előadó tanár: Dr. Horváth Ödön.

Ausztria alkotmányának főbb kérdései, hetenkint 1 óra. Előadó tanár: Dr. Horváth Ödön.

A párviadal, het. 1 óra. Előadó tanár: Dr. Horváth Ödön.

MÁSODIK FÉLÉV.

A) Kötelezett tantárgyak.

I. évfolyam.

Római jog, het. 8 óra. Előadó tanár: Dr. Horovitz Simon.

Európai jogtörténet, het. 5 óra. Előadó tanár: Glós Károly.

II. évfolyam.

Magyar közjog, het. 6 óra. Előadó tanár: Dr. Horváth Ödön.

Magyar magánjog, het. 5 óra. Előadó tanár: Schulek Gusztáv.

Pénzügytan, het. 4 óra. Előadó tanár: Glós Károly.

Tételes európai nemzetközi jog, het. 3 óra. Előadó tanár: Dr. Horváth Ödön.

III., vagyis jogtud. évfolyam.

Magyar állam statisztikája, tekintettel Ausztriára, het. 5 óra. Előadó tanár: Dr. Sarudy Vilmos.

Peres és perenkívüli eljárás, het. 5 óra. Előadó tanár: Schulek Gusztáv.

Büntető jog, het. 5 óra. Előadó tanár: Dr. Horovitz Simon.

IV., vagyis államtud. évfolyam.

(E félév csak azokra a joghallgatókra kötelező, a kik egyéves önkéntesi szolgálatot nem teljesítenek s illetők a szükséges heti óraszámot főképp a tételes jogi tárgyakból választandó Speciál-Collegiumok sorából hallgatják.)

B) Speciál-Collegiumok.

* *Művelődés-történet*, het. 4 óra. Előadó tanár: Dr. Horváth Ödön.

* *Európai államok legújabb története*, het. 4 óra. Előadó t.: Hörk József.

* *Bölcséleti etika*, het. 4 óra. Előadó tanár: Dr. Szlávik Mátyás.

Bölcsészettörténet (II. r.: Újkor), het. 4 óra. Előadó tanár: Dr. Szlávik Mátyás.

* *Közegészségtan*, het. 2 óra. Előadó tanár: Dr. Lakner Árpád.

A család, magántulajdon és állam a történet előtti korban, het. 2 óra. Előadó tanár: Glós Károly.

* *Bányajog*, het. 2 óra. Előadó tanár: Schulek Gusztáv.

A kereskedelmi jogügyletek, het. 2 óra. Előadó tanár: Dr. Sarudy Vilmos.

- * *Allamszámvitellan*, het. 2 óra. Előadó tanár: Dr. Sarudy Vilmos.
Házassági vagyonyjog, het. 2 óra. Előadó tanár: Dr. Sarudy Vilmos.
Házassági válóperek, het. 2 óra. Előadó tanár: Dr. Sztehló János.
Fogbólcséleti repetitorium, het. 1 óra. Előadó tanár: Dr. Horváth Ödön.
A nemzetgazdaságtan irodalma, het. 1 óra. Előadó t.: Dr. Sarudy Vilmos.

1. **Jegyzet.** A *-gal jegyzett Speciál-Collegiumok olyanok, a melyek a fennálló szabályok értelmében a négy évi tanfolyamon keresztül egyszer okvetetlenül hallgatandók.

2. **Jegyzet.** Minden joghallgató hetenkint legalább 20 (húsz) órát tartozik hallgatni. A mennyiben tehát a kötelezett tantárgyak óraszámja a 20-at el nem éri, a hiány a speciál-collegiumok sorából szabadon választva pótlendő. (Szerv. szab. 24. §.)

Oly joghallgatók, kik jogi tanulmányaik előtt vagy azok megszakításával egyéves önkéntesi szolgálatot teljesítettek, vagy mozgósítás folytán katonai szolgálatra behívtak és egy félévnél hosszabb ideig szolgálatban tartattak; úgyszintén oly joghallgatók, kik igazolják, hogy mint egyéves önkéntesek besoroztatván, szolgálati évüket tanfolyamuk befejezésének idejére halasztották, a mennyiben hét szabályszerű félév alatt a rendeletileg előszabott tantárgyakat hallgatták, ezen hét félévök alapján végbizonyítványt nyerhetnek s tanfolyamuk bevégeztek tekintendő. (1889. XXVI. t.-cz. 1. §.)

A hallgatandó hét félév összes óraszámának legalább is 150 órát kell kitennie, olyképp, hogy az utolsó három félévre legalább 66 óra essék. (Vall.- és közokt. ü. min. rend. 1889. 28,300. sz. 2. §.)

D) Akadémiai hallgatók.

Név, vallás	Születés helye és ideje
I. ÉVFOLYAM.	
Bereznay János, r. kath.	N.-Berezna, Ung vm. 1867.
Bessenyei Bertalan, ev. ref.	Miglész, Zemplén vm. 1872.
Csopey Dénes, g. kath.	Huszt, Máramaros vm. 1873.
Dahlström Samu, ág. ev.	Eperjes, Sáros vm. 1872.
5 Dojtsák Béla, g. kath.	Eperjes, Sáros vm. 1873.
Gallé Tamás, r. kath.	K.-Szeben, Sáros vm. 1871.
Gmitter József, r. kath.	Bártfa, Sáros vm. 1873.
Gombos József, r. kath.	Eperjes, Sáros vm. 1874.
Grecsek Ede, r. kath.	Bilke, Bereg vm. 1870.
10 Groszwirth Fülöp, izr. rendkív. hallgató, I. f. é.	Héthárs, Sáros vm. 1873.
Irányi Géza, ág. ev.	Eperjes, Sáros vm. 1871.
Joób Árpád, ág. ev.	Istvándi, Somogy vm. 1872.
Kenéz Sándor, ev. ref.	H.M.Vásárhely,Csongrád vm. 1869.
Klein Lipót, izr.	K.-Szeben, Sáros vm. 1873.
15 Klein Miksa, izr.	Eperjes, Sáros vm. 1873.
Klöss Viktor, ág. ev.	N.-Disznód, Szeben vm. 1873.
Laukó Dezső, ág. ev.	Szarvas, Békés vm. 1872.
Lichtig Gyula, izr.	Eperjes, Sáros vm. 1872.
Orendt R. Armin, ág. ev.	N.-Szeben, Szeben vm. 1871.

Név, vallás	Születés helye és ideje
20 Pajkossy Antal, g. kath.	Márk, Zemplén vm. 1873.
Patocska Jarosláv, r. kath.	Eperjes, Sáros vm. 1873.
Preiss Jakab, izr.	Sebes-Kellemes, Sáros vm. 1873.
Raisz Béla, ág. ev.	Eperjes, Sáros vm. 1873.
Sarlay Sándor, r. kath.	Eperjes, Sáros vm. 1870.
25 Skultéty János, ág. ev.	F.-Lehota, Zólyom vm. 1872.
Strázsek Rezső, r. kath.	Eperjes, Sáros vm. 1872.
Szobonya Lajos, ev. ref.	Rozsnyó, Gömör vm. 1872.
Thóbert László, r. kath.	Krompach, Szepes vm. 1871.
Vojtkó Miksa, ág. ev.	Poprád, Szepes vm. 1871.
30 Zombory Emil, g. kath., I. f. év.	Kereczke, Máramaros vm. 1872.

II. ÉVFOLYAM.

Csopey János, g. kath.	Beregszász, Bereg vm. 1872.
Dvihally Aladár, r. kath.	Trsztena, Árva vm. 1872.
Fabó Zoltán, ev. ref.	Jász-Kis-Ér, Jász-N.-Kun-Szoln. vm. 1871.
Fischer Pál, r. kath., I. f. é.	Dobsina, Gömör vm. 1869.
35 Friedmann Henrik, izr.	Eperjes, Sáros vm. 1872.
Fuhrmann Andor, r. kath.	Eperjes, Sáros vm. 1873.
Gál Manó, ág. ev.	Rozsnyó, Gömör vm. 1872.
Goritz Vilmos, ág. ev.	N.-Szeben, Szeben vm. 1872.
Gotthilf Mihály, izr.	Almás, Abauj-Torna vm. 1872.
40 Grünfeld Tóbiás, izr.	Sebes-Kellemes, Sáros vm. 1868.
Herkely Kálmán, r. kath.	Eperjes, Sáros vm. 1871.
Holénia Lajos, r. kath.	Eperjes, Sáros vm. 1872.
Isépy Andor, ev. ref.	T.-Terebes, Zemplén vm. 1872.
Kochina Emil, g. kath.	Homonna, Zemplén vm. 1871.
45 Kolosy Miklós, ev. ref.	Kálnás, Sáros vm. 1869.
Krayzell Andor, ág. ev.	Késmárk, Szepes vm. 1869.
Liska Mihály, ág. ev.	L.-K.-Palugya, Liptó vm. 1871.
Prokopovitsch Béla, r. kath.	Lőcse, Szepes vm. 1872.
Rosenberg Mór, izr.	Eperjes, Sáros vm. 1873.
50 Sánek András, ág. ev.	Hosszúfalu, Brassó vm. 1869.
Schöpp János, ág. ev.	Alzen, Szeben vm. 1870.
Szarvas Lajos, ev. ref.	H.M.Vásárhely,Csongrád vm. 1871.
Várhídy Lajos, r. kath.	Gyöngyös, Heves vm. 1871.

III. ÉVFOLYAM.

Bömches Gyula, ág. ev.	Brassó, Brassó vm. 1866.
55 Chamilla Antal, g. kath.	Debreczen, Hajdu vm. 1868.
Gallotsik István, r. kath., I. f. é.	Eperjes, Sáros vm. 1869.
Hajts Pál, ág. ev.	Béla, Szepes vm. 1870.
Henrich Dániel, ág. ev., II. f. év.	N.-Szeben, Szeben vm. 1869.

Név, vallás	Születés helye és ideje
Horovitz Gyula, izr.	Eperjes, Sáros vm. 1871.
60 Littmann Sándor, izr., I. f. év.	A-Lapos, Szepes vm. 1872
Péchy Oszkár, r. kath.	Eperjes, Sáros vm. 1869.
Rakovszky Elek, r. kath.	Eperjes, Sáros vm. 1871.
Rejovszky J. Sándor, r. kath.	Ó-Lubló, Szepes vm. 1864.
Ruby Pál, g. kath.	Eperjes, Sáros vm. 1871.
65 Sereghy Béla, g. kath.	Halmi, Ugocsa vm. 1872.
Turkinyák Aladár, g. kath.	Csertész, Zemplén vm. 1870.
Valkovszky Győző, g. kath.	Eperjes, Sáros vm. 1870.
IV. ÉVFOLYAM.	
Bartha Elemér, ev. ref.**	Fülesd, Szatmár vm. 1870.
Csépes Béla, g. kath.	T.-Ujlak, Ugocsa vm. 1870.
70 Fest Géza, ág. ev.	Eperjes, Sáros vm. 1869.
Kalmár Ákos, r. kath., II. f. é.	S.-Bánya, Hont vm. 1867.
Króner Géza, r. kath., I. f. é.*	Rózsahegy, Liptó vm. 1868.
Molitorisz Zoltán, r. kath., I. f. é.*	Rimaszombat, Gömör vm. 1869.
Nagy Pál, ág. ev., I. f. év.*	Göllniczbánya, Szepes vm. 1868.
75 Polgár István, ág. ev.**	N.-Károly, Szatmár vm. 1869.
Rozlosnik Samu, ág. ev.	Dobsina, Gömör vm. 1869.
Roxer István, ág. ev.**	Rozsnyó, Gömör vm. 1869.
Somogyi Miklós, r. kath.	Eperjes, Sáros vm. 1868.
Török János, ev. ref., I. f. é.*	H M. Vásárhely, Csongrád vm. 1868.
80 Varga Sándor, r. kath.**	Roskovány, Sáros vm. 1865.
Waisz Armin, ág. ev.	Béla, Szepes vm. 1869.
AZ ÁLLAMSZÁMVITELTAN RENDKÍVÜLI HALLGATÓJA:	
Mattyók Gyula, r. kath.	Sz.-Remete, Szepes vm. 1868.
TANFOLYAM HALLGATÁSA NÉLKÜL, MINISTERI ENGEDÉLYVEL VIZSGÁZÓK :	
Balogh Miklós, r. kath.	Devecser, Veszprém vm. 1858.
Balpataky József, r. kath.	Balpataka, Sáros vm. 1859.
85 Pavlik Béla, r. kath.	Ó-Falu, Szepes vm. 1858.
Túry Lajos, r. kath.	Haraszt, Bács vm. 1860.
* Az I. f. é. végén végbizonyítványt kaptak.	
** A II. f. é. végén végbizonyítványt kaptak.	

E) Vizsgálatok.

Az 1891. évi június hó 16-tól, 1892. évi június hó 15-ig megtartott alap- és államvizsgálatok (beleértve az ismétlő- és pótvizsgálatokat is) eredménye a következő:

Vizsgálatok	Jelentkezett	Nyilvános rendes hallgató	Ministeri engedéllyel	Képesített				Nem képesített		
				kitünően	egyhangúlag	szótöbbséggel	együtt	függőszettett	visszavettett	együtt
Első alapvizsgálat . . .	26	26	—	2	9	12	23	2	1	3
Második alapvizsgálat . . .	20	18	2	3	3	7	13	4	3	7
Államtud. államvizsg. . . .	3	2	1	—	1	2	3	—	—	—
Jogtud. államvizsg. . . .	7	5	2	—	3	4	7	—	—	—
Összesen	56	51	5	5	16	25	46	6	4	10

1. **Jegyzet.** A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministerium 1886. márczius 19-én 46 299. sz. a. kelt m. rendelete értelmében felemlítendő, hogy a fent kitett idő alatt az I-ső alapvizsgálatot *Janka Kálmán* és *Liska Mihály*, a II-ik alapvizsgálatot pedig: *Horovitz Gyula*, *Schullerus Oszkár Félix* és *Sereghy Béla* tették le kitüntetéssel. Ezeknek nevei a hivatalos lapban s a hazai tanügy állapotáról az országgyűlés elé terjesztendő jelentésben való közzététel végett a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministeriumhoz feltek terjesztve.

2. **Jegyzet.** A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministerium 1889. október 3-án 41,398. sz. a. kelt magas rendelete értelmében, azoknak a joghallgatóknak nevei, «kik jogi tanulmányaikat kitünő sikerrel fejezték be és a tanártestület előtt mint jómagaviseletű, szorgalmas, komoly törekvésű ifjak ismeretesek», a hivatali alkalmazásoknál való különös figyelembe részesítés céljából a nm. m. kir. igazságügyministeriumhoz felterjesztendők; ily felterjesztésre méltónak e tanév végén a jogakadémia tanári testülete *Króner Gézá*t, *Polgár Istvánt* és *Roxer Istvánt* találta.

F) Akadémiai egyletek.

1. A joghallgatók testülete s becsületbírósa.

I. A testület tisztviselői az első félévben: elnök: *Polgár István*; alelnök: *Molitorisz Zoltán*; jegyző: *Bartha Elemér*; pénztáros: *Waisz Tivadar*; könyvtáros: *Sánek András*; választmányi tagok: *Csépes Béla*, *Horovitz Gyula*, *Króner Géza* és *Várhihy Lajos*. A második félévben: elnök: *Polgár István*; alelnök: *Bartha Elemér*; jegyző: *Várhidy Lajos*; pénztáros: *Waisz Tivadar*; könyvtáros: *Sánek András*; választmányi tagok: *Csopey János*, *Kenéz Sándor*, *Fabó Zoltán* és *Raisz Béla*.

A joghallgatók testülete ő Felsége, a király koronázásának 25 éves jubileuma alkalmával az országos ifjúsági szövetkezet ügyében Budapesten megtartott értekezletre két tagból álló bizottságot küldött és május hó 28-án a czeméthei fürdőben tavaszi táncmulatságot rendezett. Egyébként a testület működése összeesett a hittanhallgatókkal közös «Akadémiai egyesület» működésével s ezen működés az «Akadémiai egyesület»-ről szóló részben olvasható.

II. Becsületbírói tisztségviselők voltak az első félévben: elnök: Csépes Béla; alelnök: Irányi Géza; titkár: Raisz Béla; másodtitkár: Gombos József. A második félévben: elnök: Csépes Béla; alelnök: Várhidy Lajos; titkár: Sánek András; másodtitkár: Horovitz Gyula.

2. Joghallgatók segélyegylete.

Alapítva lett 1869-ben. Alaptőkéje a múlt évben volt 4054 frt 79 kr. E félévben hozzácsatoltatott a múlt évi majális pénztári maradványa 5 frt 50 kr.; Weichhardt Károly úr adománya 4 frt; Kovács Gusztáv úr adománya 4 frt; múlt évi pénztári maradvány 32 frt 52 kr.; ez idei tagsági díjakból 14 frt. Összesen tőkésítve lett e tanév folyamán 60 frt 2 kr., s így az egyleti tőke 4114 frt 81 krt tesz ki.

Tagjainak száma 40. Tisztviselői: elnök: Holénia Lajos II. éves jh.; alelnök: Kolosy Miklós II. éves jh.; titkár: Joób Árpád I. éves jh.; pénztáros: Irányi Géza I. éves jh.; választmányi tagok: Gaál Manó II. éves jh., Polgár István IV. éves jh., Hajts Pál III. éves jh., Szobonya Lajos I. éves jogh., Gotthilf Mihály II. éves jh.

Az egylet a múlt tanévben 3 közgyűlést és 7 választmányi gyűlést tartott. Segélyezésre 185 frt fordított. Segélyben részesültek az első félévben: Roxer István 18 frt, Sánek András 13 frt, Várhidy Lajos 13 frt, Liska Mihály 13 frt, Sereghy Béla 9 frt, Goritz Vilmos 7 frt, Vojtko Miksa 6 frt, Skultéty János 5 frt, Török János 5 frt; a második félévben: Roxer István 15 frt, Sánek András 15 frt, Goritz Vilmos 12 frt, Liska Mihály 12 frt, Schöpp János 9 frt, Vojtko Miksa 9 frt, Szarvas Lajos 8 frt, Bereznay János 8 frt, Skultéty János 8 frt.

Jogakadémiai ifjúsági könyvtár.

A joghallgatók testületének közgyűlése által választott könyvtáros kezelése alatt álló ifjúsági könyvtárban a bejegyzett könyvek száma 722 volt, melyből, miután a könyvtár rendezve lett, mint használhatatlan kitéve lett 25 s így maradt 697 kötet. A tanév alatt a könyvtár 42 kötettel szaporodott, és pedig: vétel útján szereztetett 7 köt., ajándék útján 35 köt. Ajándékoztak: dr. Horváth Ödön úr 11 köt., dr. Bartha Béla úr 1 köt., Horovitz Gyula 1 köt., dr. Bozóky Alajos úr 1 köt., dr. Gerlóczy Gyula úr 1 köt., budapesti egyetem 2 köt., kolozsvári egyetem 4 köt., műegyetem 1 köt., m. kir. vallás- és közokt. minist. 3 köt., főiskolai ifjúság 3 köt., kecskeméti jogakad. 2 köt., egrí jogakad. 1 köt., nagyváradi jogakad. 1 köt., ág. hitv. ev. egyházkerület 3 kötet, s így jelenleg a könyvtár 739 kötetet tartalmaz. Megjegyeztetik, hogy a jogakadémiai ifjúságnak a collegiumi nagy könyvtár is rendelkezésére állott.

Az eperjesi akadémiai egyesület.

Az egyesülés s vállvetett munkásság fontosságának érzete az eperjesi jogi és theologiai akadémiai ifjúság keblét az 1891—92. iskolai évben is áthattotta s szeptember 22-én szervezkedő gyűlésre gyűlt össze, hogy a közös akarattal s közös lelkesedéssel létesített «eperjesi jogi és theologiai akadémiai ifjúságának egyesületé»-t — mely rövid két évi multja alatt oly nagy életképességet tanúsított — újból megalakítsa. S hogy az egyesület életének hajója ez évben is épp oly tapasztalt kormányos vezetésére legyen bízva, mint az előző években: megválasztá elnökévé *dr. Horváth Ödön* jogkari dékán urat, ki ezt a tisztelet már két éven át, az egyesület megalakulása perczétől kezdve — a férfúi komoly tapintatot ifjú lelkesedéssel párosítva — viselte.

Áttekintve az egyesület ez évi működésén, ugyanazt a következtetést kell levonnunk, mely a múlt évi főjegyzői jelentésben is bennfoglaltatik, hogy t. i. az egyesületi tagok nagy többségében még nem ébredt fel teljesen az «önképzés» nemes ösztöne. Erre a következtetésre kell jutnunk okvetlenül, ha megfigyeltük a dal-, különösen pedig ennek s a zenekörnek egész évi működését. A múlt év végén azzal a reménnyel fejezte be működését az egyesület, hogy ez évben megalakítja az «irodalmi kört», mely szakszerű felolvasások és vitakozások, nemkülönben szavaltatok rendezése által lett volna hivatva előmozdítani az önművelést, s mely ilyformán ennek az önképzésre törekvő egyesületnek tulajdonképi magvát s tartalmát képezné; azonban a remény nem teljesedett, mert a kör nem alakított meg s úgy látszik, annak az eszmének megvalósítását, hogy az egyesület saját kebelében felolvasó, szavaltati s vitakozási összejöveteleket rendezzen, egyik év örökségképen hagyja a másikra.

Dicséretes dolog azonban, hogy az egyesület, ha nem alkotta is meg az irodalmi kört, — mert hiszen kétségtelen, hogy az a kezdetnek számbavehető nehézségeivel küzdött volna — az abban elvesztett önképzési teret pótolni igyekezett, s mint azt eddig is tevő, úgy ez évben is testületileg belépett a helybeli «Széchenyi-kör»-be. Itt bő kárpótlást szerzett magának az önképzésben, sűrűn s tömegesen látogatván tagjai a kör tanulságos és élvezetes felolvasó-és zeneestélyeit; azonban nem szorítkozott csupán a néző szerepére, a meny nyiben több tagjának szavaltata, valamint zenekarának közreműködése által elég alkalmat nyílt tevékenyen is szerepelni.

Az egyesület nyilvános szereplései közül azonban legfontosabbak az 1891. december 19-én rendezett tánczczal egybekötött hangverseny s a márczius 15-ki ünnepély, melyekben az egyesület legfeltünőbbben adott életjelt magáról.

A hangverseny az egyesület alaptölkéje gyarapítására rendeztetett. Azonban nem volt szerencsés oly nagy közönséget tisztelni estélyén, mint a tavalyi s így természetesen az anyagi siker sem mérkőzhetett a mult évi hangverseny jövedelmével. A tiszta jövedelem csupa felülfizetésekből 24 frt 50 krt teszen, nem számítva bele *dr. Horváth Ödön* egyes. elnök úr 10 frtnyi felülfizetését, melyet ő szíves volt az esetleges deficit fedezésére is felajánlani. Azonban, ha az anyagi siker nem is, de az erkölcsi siker bátran mérkőzhetett a tavalyi hangversenyével. A szereplők szíves közreműködéséért, valamint a felülfizetők nemes áldozatkészségeért az egyesület annak idején hálás köszönetét hirlapilag kifejezte.

A márczius 15-ki ünnepély díszes közönség előtt, emelkedett hangulatban folyt le, a következő programmal:

1. *Hymnus.* Énekli az akad. egyesület dalköre.
2. *Elnöki megnyitó.* Tartja dr. Horváth Ödön egyleti elnök úr.
3. *A nemzethez.* Petőfi Sándortól. Szavalja Várhidy Lajos joghallgató.
4. *Magyar dalok.* Előadja az akad. egyesület zenekara.
5. *Alkalmi beszéd.* Tartja Sánek András joghallgató.
6. *Szózat.* Énekli az akad. egyesület dalköre.
7. *Márczius 15-ki poharazás.* Lippay Bélától. Szavalja Zsámbor Pál hittanhallgató.
8. *Rákóczy-induló.* Előadja az akad. egyesület zenekara.

Az egyesület ez évben is igyekezett pályakérdések kitűzésével s jutalmazásával tagjait szellemi tevékenységre serkenteni. S hogy ezt oly terjedelemben s mértékben tehette, mint az alább következő pályázat mutatja, dr. Horváth Ödön jogkari dékán, dr. Szlávik Mátyás theologiai és dr. Sarudy Vilmos jogtanár uraknak az egyesület virágzása iránt meglehetősen érdeklődést tanúsító áldozatkészségének köszönhető, kik szivesek voltak az egyesület különben szerény pályázatát pályakérdések kitűzésével s pályadíjak felajánlásával gazdagítani.

Az egyesület 1892. február 22-ki közgyűlése az ez évi pályázatot következőleg állapította meg:

1. «Jog és erkölcs egymáshoz való viszonya.» Jutalma 15 frt. (Az egyesület által kitűzve.)
2. «I. Leopold korának jogtörténeti szempontból való jellemzése.» Jutalma 15 frt. (Az egyesület által kitűzve.)
3. «A wittenbergi és svájci reformáció főbb különbségei történeti és hittani alapon.» Jut. 15 frt. (Az egyesület által kitűzve.)
4. «Fejtessenek ki alkotmányunk biztosítékai.» Jutalma 15 frt. (Dr. Horváth Ödön jogkari dékán úr által kitűzve.)
5. «A theologia egyházi és tudományos jelentősége.» Jut. 1 db 20 frankos arany — és
6. «A modern bölcsezet előkészítő faktorai kritikailag méltatva.» Jut. 1 db 20 frankos arany. (Mindkettő dr. Szlávik Mátyás theol. tanár úr által kitűzve.)
7. «Fejtessék ki a tőkének a munkához való viszonya.» Jut. 15 frt. (Dr. Sarudy Vilmos jogtanár úr által kitűzve.)

A kitűzött kérdésekre összesen 6 pályamunka nyújtott be az egyesületi elnök úrnál, a mi tekintve a múlt évi s különösen pedig a harmadévi pályázatok eredményét, föllendülésre mutat. A bírálatot az egyes művek felett az illető szaktanár urak gyakorolták, mely bírálatok az egyesület június 13-án tartott záró gyűlésén felolvastatván, a pályázat eredménye a következő:

Az 1., 3. és 5. alatti kérdésekre pályamunka nem érkezett be. A 2. alattira ketten pályáztak, a pályadíj nyertese *Joób Árpád* I. é. joghallgató, míg a másik pályázó, *Schöpp János* II. é. joghallgató, szorgalmáért s igyekezetéért elismerést s dicséretet kapott; a 4. alattira szintén két pályamunka nyújtott be s a díj nyertese *Horovitz Gyula* III. éves joghallgató, a másik pályázó, *Goritz Vilmos* II. é. joghallgató, dicséretet érdemelt; a 6. alatti pályamunka nyertese *Hajász Lajos* I. é. hittanhallgató; a 7. alatti kérdésre pályázott *Sánek András* II. é. joghallgató szorgalma elismerésül a pályadíj $\frac{2}{3}$ részével jutalmaztatott.

Az egyesület hálás köszönetét érdemli a collegium nagytiszteletű és tekintetes pártfogósága, hogy szíves volt az egyesület olvasóköre részére átengedni s ingyenes fűtéssel is ellátni a coll. 6. sz. tantermét, mely szíveség a még alig tekintetbe vehető alaptőkével rendelkező egyesületet igen jelentékeny kiadástól óvta meg.

Egyesületünk ez évben is részint saját költségén, részint dr. Horváth Ödön elnök úr bőkezúsége folytán s a «Theologiai Önképző- és Önszegélyző-Egyesület» szíveségéből a következő lapok felett rendelkezett:

Saját költségén járatta az Egyetértés, Budapesti Hirlap, Pesti Hirlap, Magyar Hirlap politikai napilapokat; a Protestáns Szemlét és az 1848—49-ki történeti Lapokat, a Vasárnapi Ujság, Ország-Világ és Magyar Szalon szépirodalmi lapokat, illetőleg folyóiratot; az Üstökös és Bolond Istók című életrajzokat és az Egyetemi Lapokat.

Dr. Horváth Ödön úr ajándékozásából olvasta az egyesület a Máramarosi Lapokat és Máramarost, a Borsszem Jankó életrajzot, a Sárosmegyei Közlöny és Felvidéki Szemle című helyi lapokat, a Nemzetet, Karpatenpostot; a jogi szaklapok közül: a Jogot, Jogtudományi Közlönyt, Jogi Szemlét, Kassai jogi Közlönyt és a Debreczeni kir. táblai Értesítőt.

A «Theol. Önképző- és Önszegélyző-Egyesület» szíveségéből: a Budapesti Hirlap egy példányát, a Protestáns Egyház és Iskola, Evangelikus Egyház és Iskola, Gondolat, Törekvés, Debreczeni Hittanszaki Közlöny és Néptanítók Lapja című egyházi lapokat.

Az egyesület ez évben 5 rendes és 2 rendkívüli közgyűlést s 6 választmányi ülést tartott. Tiszviselői voltak: elnök: dr. Horváth Ödön jogkari dékán úr; alelnökök: első félévben: Molitorisz Zoltán IV. é. jh. és Lippay Béla II. é. hittanhallgató; második félévben: Polgár István IV. é. joghallgató és Lippay Béla; főjegyző: Bartha Elemér IV. é. joghallgató; pénztáros: Kengyel Lajos IV. é. hittanhallgató; ellenőr: Waisz Armin IV. é. joghallgató; aljegyző: előbb Zsámbor Pál, majd ez leköszönvén, Justh Géza I. é. hittanhallgató; laptárosok: Sánek András II. é. joghallgató és Broschkó Adolf I. é. hittanhallgató; előbbi azonban állásáról a második félév elején leköszönvén, helyébe Krayzell Andor II. é. jh. választatott. A választmánynak tagjai voltak hivataluknál fogva: a két alelnök, főjegyző, pénztáros, Csépes Béla, mint a zenekör- s Fabó Zoltán mint a dalkör vezetője; választott tagjai: első félévben: Polgár István, Waisz Armin, Króner Géza és Irányi Géza joghallgatók; Klinczkó Pál, Velki Jenő és Zsámbor Pál hittanhallgatók; második félévben: Waisz Armin, Irányi Géza, Sánek András és Várhidy Lajos joghallgatók; Velki Jenő, Zsámbor Pál és Nádassy János hittanhallgatók.

Az egyesület ez évi összes bevétele: 295 firt 44 kr. és 2 db 20 frankos arany; kiadása: 205 firt 42 kr. és 1 db 20 frankos arany; pénztári maradvány: 90 firt 02 kr. és 1 db 20 frankos arany.

(A főjegyző jelentéséből.)

TANÍTÓKÉPZŐ INTÉZET.

I. Adatok az 1891—92-diki tanév történetéhez.

1. A tanévet az igazgató megnyitó-beszédével és az intézeti rendszabályok felolvasásával s magyarázatával szept. 4-én nyitottuk meg. A megelőző 4 napon tartattak a felvételi-, javító- és pótló-vizsgálatok; szept. 9-én tartatott a javító-képesítő vizsgálat; szept. 15-én pedig részt vett az intézet a colleg. megnyitó-ünnepélyen két karénnel. — Az iskolai évet június 22-én fejeztük be énekkel és hálaadó imával. Közvetlenül utána következtek a magántanulói, és június 28-án s a következő napokban a képesítő-vizsgálatok.

2. Kyss Géza városi főjegyző úr és önkéntes tűzoltó-parancsnok szives volt növendékeinket szept. és okt. hónapokban heti két órában a tűzoltási teendőkhöz bevezetni és abban gyakorolni. Buzgó fáradságáért e helyütt is hálás köszönetet mondunk neki.

3. Ez iskolai évben is több miniszteri rendeletet vett tudomásul a tanárkar, nevezetesen: az 57,218. sz. alatt kelt miniszteri rendeletet, dr. Sebestyén Gyula budapesti állami polgári iskolai tanítónőképezdei tanárnak, mint az orsz. közoktatási tanács tagjának, az 1891—92. tanévre iskolalátogatói minőségben való kiküldetéséről; a 24,699. sz. a. az évről jelentésnek a miniszter úrhoz felterjesztése ügyében; a 4098. sz. rend., melyben Molnár István vinczellér-iskolai igazgatónak mint kir. biztosnak kiküldetése bejelentetik; a 29,761. sz. rend. az állami tanítóképzőkben a zenetanítás és tantervről, valamint a 12,152. sz. rend. az új tanítóképzésről szóló szabályzatról.

4. Tóth János, IV. kerületi méhészeti vándortanító, máj. 11. és 12. napon át elméleti és gyakorlati előadásokat tartott az okszerű méhészetéről és érdekes leírásaival és utasításaival nagyban fokozta növendékeink érdekét és előszeretét a méhészet iránt.

5. Növendékeinknek egész éven át tanusított szorgalma és magaviselete általában jónak mondható, habár előfordultak esetek, hogy intéssel, figyelmeztetéssel, sőt dorgálással és büntetéssel kellett az iskolai törvényeknek érvényt szerezni. Mindannyiszor üdvös eredményel.

6. A hazafias érzület ápolására és fejlesztésére a tanárkar ez évben is minden kínálkozó alkalmat felhasznált. Egyebek közt erre szolgált a márczius 15-én tartott colleg. hazafias ünnepély; Comenius Amos János születésének 300. évfordulója alkalmával rendezett ünnepélyünk a következő tárgysorozattal: I. Erős vár a mi Istenünk, praeludium, harmoniumon játszotta Gotsch Ká-

roly III. éves növendék. 2. Szentelt hantok, írta Komócsy J., zenéjét szerző Mosonyi, énekelte a kép. ifjúság. 3. Comenius Amos János élete és működése, terjedelmes értekezés, írta Fabriczy J. kép. tanár, felolvasta Gamauf György. 4. Kölcsey Hymnusa, énekelte a kép. ifjúság.

A király koronázásának 25. évfordulóját is megünnepelte az intézet, s az ifjúság karénekekkel vett benne tevéleges részt; az azt megelőző isteni tisztelet alkalmával is énekelte a Hymnust négyes hangban és a Szózatot.

7. A vallásos s egyházas érzület ápolása is egyik főgondja volt a tanári karnak; eszközei nemcsak a mindennapi reggeli és esteli áhítatosság, hanem részvétel a vasárnapi és ünnepi templomi isteni tiszteleten; ennek emelésére nehányszor kardalokat is énekeltek növendékeink; a vallásos érzelem a jótékony czélokra szolgáló gyűjtések alkalmával is nyilvánult, a mennyiben a kerületi gyámintézet javára 4 frt 40 krt, a rozsnói árvaházra 2 frt 66 krt gyűjtött az ifjúság; továbbá az úrvacsorához is járult az ifjúság a tanári karral együtt kétszer, mely alkalmakkor a kántori teendőket önállóan végezték.

8. Az egészségi állapot a lefolyt tanévben teljesen kielégítő volt, sőt tekintve a városban uralkodó influenzát, kitünőnek mondható, mert nemcsak hogy influenza-betegedés nem fordult elő, de egyéb betegedési esetek is csak könnyűek voltak, és iskolamulasztás betegség miatt csak ritkán fordult elő. Hálás köszönettel tartozunk a városi kórház orvosainak, dr. Lakner Árpád és Herkely Jánosnak, valamint dr. Mosánszky Titusz orvos úrnak is, kik növendékeinknek díjtalanul nyújtottak orvosi segílyt; továbbá Bartsch Emil gyógyszerész úrnak is, ki az orvosságok árából 20%-ot elengedett.

9. A tanári karban változás nem történt; a tanítás, a szokott szüneteket kivéve, szakadatlanul folyt. A tanárkar az iskolai év folyama alatt 28 értekezletet tartott, melyek között kettő (1891. nov. 20. és 1892. máj. 16.) mint ellenőrző értekezlet a növendékek erkölcsi magaviseletét és szorgalmát vette beható bírálat alá. Az eredmény mindannyiszor a növendékeknek, szükség esetében a szülőknak vagy gyámoknak tudomására hozott; s így ekkép is hatottunk a tanulók szorgalmának fokozására, erkölcsi magaviseletük javítására.

10. Az intézet kertje mindinkább megfelel a hozzá fűződő paedagogiai követelményeknek, bő alkalmat nyújt a növendékeknek magukat különösen a fanemesítésben gyakorolni; a mult ősszel felállított méhes is 12 kaptárnak ad helyet és alkalmat nyújt a méhtenyésztéssel való megismerkedésre.

11. Szept. 4-én látogatta meg ngs dr. Schmidt Gyula colleg. felügyelő úr az internátust s buzdította a növendékeket szorgalomra s jó magaviseletre. — Május 30., 31. és junius 1-én dr. Sebestyén Gyula tanár úr látogatta meg miniszteri biztos minőségben intézetünket.

II. Tanári testület.

Igazgató: **Gamauf György.**

1. **Fabriczy János**, rendes tanár. Tantárgyai: neveléstan az I. és II. tanfolyamban, neveléstörténet, mennyiségtan, természettudományok és ütemírás. A természettudományi és mennyiségtani tanszerek öre; a tanári értekezletek jegyzője. Heti óráinak száma 23.

2. **Gamauf György**, rendes tanár. Tantárgyai: a magyar nyelv s irodalom, földrajz, történet, alkotmánytan, rajz és testgyakorlat, a német nyelv s neveléstan a III. tanfolyamban. Az önképző- s önszegélyző-egyesületek elnöke, a földrajz-történelmi s rajz-tanszerek és a könyvtár öre. Heti óráinak száma 27.

3. **Zsarnoviczky István**, rendes tanár. Tantárgyai: vallástan, tót nyelv, zene és ének, német nyelv az I. és II. tanfolyamban. A dal- és zenekör elnöke, a zeneszerek öre. Heti óráinak száma 27.

III. Tanterv.

A tanítás a megállapított tanterv s ennek alapján készült óraterv és tananyag beosztása szerint történt.

I. Óraterv.

Sorszám	Tantárgyak	Az egyes oszt. heti óraszám			A növény- dekékre eső heti órák száma	A tanári testületre eső heti órák száma
		I.	II.	III.		
1	Vallási tárgyak	2	2	2	6	4
2	Neveléstudományi tárgyak:					
	<i>a)</i> elméleti	3	3	4	10	10
	<i>b)</i> gyakorlati	—	4*	6*	10	2
3	Magyar nyelv s irodalom . . .	3	3	3	9	9
4	Német nyelv	2	2	2	6	4
5	Tót nyelv . . . (két csoport)	2	2	2	6	4
6	Földrajz, történelem, alkotmánytan	4	4	4	12	8
7	Mennyiségtan, mértan	3	2	3	8	8
8	Természettudományok:					
	<i>a)</i> terményrajz	2	2	—	4	2
	<i>b)</i> természettan	—	1	2	3	3
	<i>c)</i> kertészet	1	1	1	3	1
9	Ének és zene:					
	egyházi ének	1	1	1	3	3
	zongora	2	—	—	2	2
	orgona és kántori gyakorlat	—	3	3	6	5
	hegedű	2	1	—	3	3
	zeneelmélet, összhangzattan	1	2	2	5	3
	karének	1	1	1	3	1
10	Rajz	2	2	2	6	2
11	Ütemírás	1	—	—	1	1
12	Testgyakorlat	1	1	1	3	1
	Heti órák összege	33	37	39	109	76

* Hetenkint 8 órát a gyakorló-iskolában.

II. Végzett tananyag.

I. osztály.

1. *Vallástan.* Luther M. Kátéja, Wendel H. magyarázata szerint, az abban kijelölt ó- és új-testamentomi történetek, fontosabb idézetek (dictumok) és egyházi énekekkel. Heti 2 óra. Zsarnoviczky István.

2. *Neveléstan.* I. félévben: *Test- és Egészségtan*, dr. Scherman A. kézikönyve és jegyzetek szerint. A csont-, izom-, zsiger- és idegrendszer; a bőr szerkezete, működése s ápolása. A táplálkozás, mozgás, vérkeringés, érzékek, — az óvás és ápolás családi és iskolai igényeinek kiemelésével. Segélynyújtás a gyakoribb betegségek és életveszélyek alkalmával. A II. félévben: *A beszéd- és értelemgyakorlatok* feladata, anyaga és rendje. Kézikönyv: Nagy L. könyve és jegyzetek. Heti 3 óra. Fabriczy János.

3. *Magyar nyelv.* Egyszerű, bővített és összetett mondatok, kiváló tekintettel a helyesírásra. Példákból elvont szabályok alkalmazása elemzéssel; írásbeli kivonat, leírás, elbeszélés készítése. Költemények fejtegetése, emlézése. Kézikönyv: írott füzetek és jegyzetek. Olvasókönyv: Kis-Komáromi: Olvasókönyv tanítóképezdek I. oszt. számára. Heti 3 óra. Gamauf György.

4. *Német nyelv.* Olvasás, helyesírási s fogalmazási gyakorlatok; beszéd-részek ismertetése; tárgynevek s tulajdonságnevek ragozása, fokozása. Kis olvasmányok, költemények fordítása, elemzése. Kézikönyv: Ballagi K. német nyelvtana. Olvasókönyv: Gáspár népisk. II. oszt. számára. Heti 2 óra. Zsarnoviczky István.

5. *Tót nyelv.* *Tót nyelvi haladók tananyaga*: mondatan, helyesírás szabályai, elemzés, költemények s evangéliumok emlézése és fejtegetése. Írásbeli dolgozatok. Tannyelv a tót. Kézikönyv: Tomek V. nyelvtana és Nový Zákon. Heti 2 óra. — *Kesdők tananyaga*: hangok, betűk, szók, szótagok, beszéd-részek; elemzés, fordítás, emlézés. Kézikönyv: Glosz Miksa: Gyakorl. tót nyelvtana. Olvasókönyv: Nový Zákon. Heti 2 óra. Zsarnoviczky István.

6. *Földrajz.* I. félévben: Európa ismertetése. Tankönyv: Kozma Általános Földrajza. — II. félévben: Csillagászati földrajz. Látóhatár, világtájak, tetőpont, tetővonal, lábpont, tetőkörök, délkör. A föld gömbalakja, fokhálózata, nagysága, forgása; következtetések földünk forgásából; a föld tengelyének állása a látóhatáron. A nap látszólagos napi és évi járása. A föld keringése, pályája; következtetések a pálya alakjából; a föld tengelyének állása a pálya síkján; a nappalok és éjjelek hossza; éghajlati övök. Mellék- és ellenlakók, ellenlábások; egy-, két- és körárnyékúak. Csillagidő, napidő, a napi nap egyenlőtlen hossza. Csillagi és fordulati vagy polgári év. A hold távolsága a földtől, nagysága, mozgásai és fényváltozásai; holdfogyatkozás, napfogyatkozás. A hold természete. Időszámítás. A bolygók; a Nap; az üstökösök; az álló csillagok. Írott füzetek alapján. Heti 2 óra. Gamauf György.

7. *Történetiek.* *Világtörténet* a legrégebbi népektől kezdve a keresztes hadjáratokig, különösen a görögök, rómaiak és a népvándorlás története. Tankönyv: Ribáry F. Világtörténelem polgári fiúiskolák számára. Heti 2 óra. Gamauf György.

8. *Számtan.* Szám, számjegy és tizes számrendszer. Római számjegyek.

Írástalan és írásbeli műveletek egész és törtszámok körében. Számolási könnyítések és rövidítések. Mértékeink. Olaszgyakorlat. Hármastétel megoldása következtetéssel s arányokkal. Társaság szabály. Egyszerű kamatszámítás és alkalmazásai. Határidő-számítás. Folytonos utalás az elemi népiskolai számítás helyes módszerére és szokásos ferdeségeire. Heti 3 óra. Fabriczy János.

9. *Terményrajz*. I. félévben: *Ásványtan*. Ásványok leírása, alkatrészei, alkalmazása, földrajzi helye, osztályozása. Keménységi fokozat. Jegőcztrendszerek. Kőzet- és földtan főbb ismeretei. Kézikönyv: Kriesch J. Ásványtana és jegyzetek. — II. félévben: *Állattan*. Állatok testszervezete, életmódja, haszna, osztályozása. Kézikönyv: Kriesch J. Állattan Elemei. Heti 2 óra. Fabriczy János.

10. *Zene. Zongora*. Wedeman V. zongoraiskolájának füzetei szerint számos gyakorlatok. Heti 2 óra. — *Zeneelmélet*. Berecz Ede «A zene alapelmélete és az összhangzattan elemei» szerint. Heti 1 óra. — *Ének*, előgyakorlatok Zsaskovszky F. énekkátéja szerint és chorálok Frűhwirt Samu «Kis Choralgyűjteménye» szerint. Heti 2 óra. — *Hegedű*, számos gyakorlatok Brähmig B. hegedűiskolája szerint. Egyházi s világi énekek. Heti 1 óra. — *Karének* a II. és III. tanfolyammal közös. Heti 1 óra. Zsarnoviczky István.

11. *Rajz*. Egyenes vonalak; ezeknek egyenlő részekre osztása és összetétele különféle alakokká; különféle görbe vonalak; mértani, ékítményi és növényi alapformák árnyékolással és a nélkül. Heti 2 óra. Gamauf György.

12. *Ütemírás*, német és magyar, heti 1 órában Fabriczy János.

13. *Testgyakorlat*. Téli tornahelyiség hiányában az őszi és tavaszi szép napokon a nyári tornahelyiségben, heti 2 órában. *Rendgyakorlatok*: nyílt és zárt sorok felállítása és szakaszba való beosztása, a szakasz tagpárokba való beosztása, rendek és kettősrendek kiképzése helyben és menetközben fél, egész és kettős fordulatokkal; arc- és szárnyváltoztatás; kanyarulatok helyben és menetközben; fejlődés rendek és kettős rendekből helyben és menetközben; rendekből kettős rendekbe való fejlődés és rendekre szakadás helyben és menetközben; menetek: előre, hátra és oldalt. *Szabadgyakorlatok*: az állások nemei; fej-, kar-, kéz-, váll-, törzs-, lábgyakorlatok, futás, ugrás. *Szergyakorlatok*: könnyebb függő- és támgyakorlatok. Gamauf György.

II. osztály.

1. *Vallástan*. Az I. osztálylyal együtt.

2. *Neveléstan. Lélektan*. A lélek működéseinek sarkalatos irányai általános vonásokkal. Érzéki felfogás és figyelem munkája; képzetek és társulásuk; emlékezés, képzelődés, értelem s ész. Érzelem keletkezése, hatásai, fajai. Ösztön, vágy, hajlam, akarat, jellem. Vérmérsékleti, nemi és korkülönbségek. *A lelki erők fejlesztéstan*. Az érzelem s akarat nevelése körében: a kormányzás és fegyelem. Beszéd- s értelemgyakorlatok és az irvaolvasás *módszertana*. Kézikönyv: Erdődi J. Lélektana s jegyzetek és ABC-könyv. Heti 3 óra. Fabriczy János.

A II-od osztálybeli növendékek hetenkint négyszer látogatták a III-ad osztálybeliek gyakorló tanításait és a helybeli rendes népiskolai oktatásokat.

3. *Magyar irály-, költészet- és nyelvtan*. Egyszerű irály és kellékei; szép-irály és kellékei; az anyaggyűjtés különböző módjai, az egybegyűjtött anyag elrendezése, feldolgozása; leírás, elbeszélés, értekezés. Polgári ügyiratok és

kellékeik, levélírás. — A vers fogalma, elemei, rím, ütem, láb, szünetek; magyaros és idegenes versek; alanyi s tárgyias költészet. — Szóképzők, összetett mondat, körmondat; szóegyeztetés, szóvonzat, igeidők használata; folytonos elemzés. Költemények és szónoklatok olvasása, értelmezése s emlézése. Füzetek s jegyzetek szerint. Házi írásbeli dolgozatok. Olvasókönyv: Kis-Komáromi, II. k. Heti 3 óra. Gamauf György.

4. *Német nyelv.* Lásd az I. oszt. tananyagát.

5. *Tót nyelv.* Lásd az I. oszt. tananyagát és csoportokra való osztását.

6. *Földrajz.* Az I. tanfolyammal közös.

7. *Történet.* Az I. tanfolyammal közös.

8. *Számтан.* A múlt évi tananyag ismételése. Keverési számítás. Lányszabály. Négyzet- s köbhatványozás, és gyökvonás határozott számokkal. Kamatoskamatszámítás logaritmussal is. Míveletek ellentett számokkal. Algebrai számok s négy míveletök. Első fokú egyenletek egy s két ismeretlennel. Tiszta s vegyes négyzetes egyenletek egy ismeretlennel. Heti 2 óra. Fabriczy János.

9. *Természetrájs.* Az I. osztályllyal együtt.

10. *Természettan.* Delejesség nyilatkozása, delejesítés, iránytűk, a Föld delejessége, delejesség lényege. Dörzsölési villamosság s nyilatkozásai, influenza, vezetők és szigetelők. Légköri villamosság, villámhárító. Érintkezési villamosság. Volta eleme, állandó elemek. Villamosság sebessége. Vegyi hatások. Hőhatások, izzófény, ívfény. Delejes hatások, Ampère-féle törvény, telegraph. Inductio. Telephon. Hatások az állati testszervezetre; áramszaggató; villamos csengetyű. Az elektrodinamikai gépekről. Jegyzetek szerint. Heti 1 óra. Fabriczy János.

11. *Zene. Orgona.* Nagy L. Choralkönyve szerint 50 egyházi ének. Volckmar W. és Kimstedt C. könnyebb előjátékai és pedal-gyakorlatok; a begyakorlott choralok éneklése. Heti 3 óra. — *Hegedű.* Brähmig B. hegedűiskolája szerint számos gyakorlatok; egyházi s világi énekek. Heti 1 óra. — *Összhangzat- és számjelzéstán,* Wohlfahrt-Bartalus szerint. Heti 2 óra. — *Kardal* közös az I. és III. osztályllyal. Heti 1 óra. Zsarnoviczky István.

12. *Rajz.* Nehezebb ékítmények, növények s emberi testrészek körrajza, részint árnyékolatlanul, részint árnyékolva. Heti 2 óra. Gamauf György.

13. *Testgyakorlat.* Az I. és III. tanfolyammal közös.

III. osztály.

1. *Vallástán.* Rendszeres hit- és erkölctán. Zsilinszky Mihály kézikönyve szerint. Heti 2 óra. Zsarnoviczky István.

2. *Neveléstán.* Általános tanítástán. A tanítás fogalma és alapja; nemei és az elemi tanítás szükséges volta, célja. A tanítás eszközei, u. m.: tanterv-leczeterv, órarend; iskolai felszerelés; a tanmenetek, tanalakok; kérdés és felelet. A tanítás anyagi, alaki és gyakorlati oldalát érintő elvek. — A nevelés főelvei. — Részletes tanítástánból: az írva-olvastatás, az olvasás, nyelvtani szabályok, helyesírás, fogalmazás-tanítás módszere; a magyar nyelv nem-magyar tannyelvű népiskolákban. A földrajz, történelem s alkotmánytan tanítása; szépírás, rajz, ének-, torna- és kézimunka-tanítás módszere. Tankönyv: Dittes-Gyertyánffy: Népiszkolai Módszertán. Heti 2 óra. Gamauf György.

Neveléstörténet. A nemzeti s keresztyén neveléstánítás körében kiválóan

a következő mozzanatok: A görögök, rómaiak, izrael. A ker. vallás hatása a nevelésre; első keresztyének; keleti s nyugati egyház és a szabadulási törekvések a középkorban; Magyarország oktatásügye a középkorban. Reformatorok és a népiskola kezdete; jezsuiták. Realismus, pietismus és gyümölcsei; magyar oktatásügy a 16—17-dik században. Rousseau és a philanthropismus elvei s hatása; magyar tanügy a 18. században és a 19. század első felében. Pestalozzi és elvtársainak elvei s hatása a népoktatásra; Anglia, Franciaország, Észak-Amerika oktatásügye; a magyar közoktatás és népoktatási törvényeink 1848-tól a jelenig, tekintettel a mai pedagogia jelentékenyebb igényeire. Heti 2 óra. Fabriczy János.

Tanítási gyakorlatok, hetenkint kétszer tartattak III. osztályú növendékeinkkel a helybeli ág. hitv. ev. egyházközségek elemi iskolájában, a tanítóképző intézeti tanárok felügyelete alatt. Heti 4 órában az elemi iskolai rendes tanítást látogatták növendékeink. Megjegyzendő, hogy a III. oszt. növendékek 75 gyakorló tanítást tartottak s kölcsönösen bíráltak meg, továbbá a helybeli ág. hitv. ev. rendes iskolában a tanítókat 32 fél napon helyettesítették az iskolai éven át.

3. *Magyar. Költészet*tanból: Tárgyias költészet és drámaírás; a szónoklat és kellékei. A költői műfajok fokozatos fejlődése s azok ismertetése. Füzetek alapján. Irodalomból: régibb s újabb irodalmi művek olvasása és értelmezése; jelesebb magyar írók és költők életrajza, működése és befolyása az illető korszak irodalmára. Költemények elemzése, aesthetikai fejtegetése és emlézése. Elemzés közben a nyelvtan ismétlése. Havonkinti fogalmazási gyakorlatok. Tankönyv: Dr. Boros G., A magyar nemzeti irodalomtörténet vázlata. Olvasókönyvül a II. osztálybeli használtatott. Heti 3 óra Gamauf György.

4. *Német nyelv*. Az egész nyelvtan ismétlése, különösen az ige s használata; szórend; magyar olvasmányok németre fordítása, s viszont; németbeszédben való gyakorlás; német írásbeli dolgozatok. Gáspár: Olvasókönyvek II. oszt. számára. Heti 2 óra. Gamauf György.

5. *Tót nyelv*. L. az I. osztály tananyagát és a csoportosítást.

6. *Történet*. A magyar nemzet története a legrégebb időkől a legújabb korig, tekintettel a reformatióra, ennek terjedésére hazánkban, nevezetesebb egyháztörténeti mozzanatokra és a művelődés fejlődésére. Tk.: Sebesztha K.: Magyar nemzet története. Heti 2 óra. Gamauf György.

7. *Alkotmánytan*. A hazai alkotmány fejlődése 1867-ig; alkotmánytani és jogi ismeretek. Tankönyv: Csiky Kálmán: Alkotmánytan. Heti 2 óra. Gamauf György.

8. *Számítan s mérés*tan. *Számítan*. Az el. népiskolai tanmód megbeszélése és gyakorlása. Ismétlések a tanítóképzői számítan köréből. Heti 1 óra. — *Mérés*tan. Testek bemutatása s fogalma; felület, vonal, pont fogalmi. Vonalak s mérések. Lapok ismertetése s mérése. Gyakorlati földmérés, magasságmérés; területek felvétele kisebbített mérték szerint. Hasáb, gúla, szabályos testek, henger, kúp, hordó, gömb ismertetése, felületük s térfogatuk számítása. Az elemi népiskolai mérés tan módszertana. Heti 2 óra. Fabriczy János.

9. *Természettan*. A szilárd, folyékony és légnemű testek mechanikájának főbb s gyakorlatibb tanai. Erély s megmaradásának elve és fontossága. Hőtan. Hangtan. Fénytan. Szemléletre támaszkodó inductióval és az elemi népiskolai

tananyag, tanmenet s tanalak megbeszélésével. Jegyzetek szerint. Heti 2 óra. Fabriczy János.

10. *Zene. Orgona.* Nagy L. szerint 50 egyházi ének; Sachs J. G. s más szerzők után válogatott elő- és utójátékok s pedal-gyakorlatok. Heti 2 óra. — *Összhangzattan és számjelzésstan.* L. a II. osztályt. — *Kardal.* L. az I. osztályt. Zsarnoviczky István.

A harmadévesek a hittanhallgatókkal tartott heti istentiszteleti gyakorlatoknál végezték a kántori teendőket.

11. *Rajz.* Nehezebb sík-diszitmények; emberi alakok, arcok rajzolása árnyékolással; rajzolás gipszminták és kéregpapirból készült testek után; egyszerű építészet: népiskolai épületek alaprajza, homlokzata, átmetszetek, kertterv készítése; iskolai padok rajzolása. Heti 2 óra. Gamauf György.

12. *Testgyakorlat.* Az I. és II. tanfolyammal közös. A népiskolai tornatanítás tananyagának feldolgozása céljából a III. éves növendékek maguk tanítottak. Gamauf György.

13. *Kertészet.* Mindhárom osztálybeliek, de különösen a III. oszt. növendékek oktatást és gyakorlatot nyertek a faiskola s gyümölcskert beosztásában, gondozásában, a gyümölcsfa-tenyésztés- és nemesítésben. Fabriczy János és Gamauf György.

IV. Osztályvizsgálatok.

A növendékek szorgalmának és az egyes tantárgyakban való előmenetelének vizsgálata két ízben történt. Az első félévi vizsgálatok jan. 18—28-ig, a második féléviéek jun. 13—21-ig tartattak Mindkét vizsgálat eredményéről a tanulók Értesítőt kaptak, mely a szülőkkel is közöltetett.

Az első félévi vizsgálat eredménye:

	Tanulásbeli előhaladás:	Magaviselet tekintetében:
I. oszt.	jeles 1, jó 6, elégséges 6.	jó 13, szabályszerű —.
II. oszt.	jeles 3, jó 7, elégséges 5.	jó 13, szabályszerű 2.
III. oszt.	jeles 1, jó 4, elégséges 5.	jó 8, szabályszerű 2.
Összesen:	jeles 5, jó 17, elégséges 16.	jó 34, szabályszerű 4.

A második félévi vizsgálat eredménye:

	Tanulásbeli előhaladás:	Magaviselet tekintetében:
I. oszt.	jeles 3, jó 5, elégséges 2, elégtelen 1 v. 2 tárgyból 3.	
II. oszt.	jeles 3, jó 8, elégséges 2, elégtelen 1 v. 2 tárgyból 2.	
III. oszt.	jeles 1, jó 6, elégséges 3, elégtelen 1 v. 2 tárgyból —.	
Összesen:	jeles 7, jó 19, elégséges 7, elégtelen 1 v. 2 tárgyból 5.	
		Magaviselet tekintetében:
I. oszt.	jó 9, szabályszerű 4, kevésbé szabályszerű —.	
II. oszt.	jó 10, szabályszerű 4, kevésbé szabályszerű 1.	
III. oszt.	jó 9, szabályszerű 1, kevésbé szabályszerű —.	
Összesen:	jó 28, szabályszerű 9, kevésbé szabályszerű 1.	

V. Taneszközök szaporodása.

I. A tanítóképző intézet könyvtárának szaporodása :

a) *Vétel útján*: Magyar Nyelvtörténeti Szótár 12—28. füzet, 7 firt; *Pronay*: Méhek tenyésztése, 80 kr.; *Huxley*: Előadások az ember-élettan köréből, 2 firt 50 kr.; *Faludi*: Olvasókönyv a III. oszt. számára, 36 kr.; *Bachat D.*: Egyetemes Névtár, 1 firt; Kardal-gyűjtemény, 2 firt; Országos Helységnevtár, 4 firt; Historie biblicke, 30 kr.; *Szatmáry*: Nemzeti állam és népoktatás, 2 firt; *Gáspár*: Olvasókönyv II. oszt., 19 kr.; *Molnár János*: Choral-gyűjtemény, 2 firt; *Desső Lajos*: Comenius Amos Magyarországon, 50 kr.; *Berecz*: Comenius Amos élete, 45 kr.; *Radácsy Gy.*: Károlyi Emlékkönyv, 1 firt; *Chiniqy*: Ötven év a róm. kath. egyházban, 1 firt; *Zelenka Pál*: Igénytelen Javaslat; *Lindner*: Comenius Amos: Die grosse Unterrichtslehre, 1 firt 50 kr.; *Ambros*: Die steile Schrift, 50 kr.; *Böngérfi J.* és *Kárpáti Béla*: Az álló írás, 1 firt 50 kr.; Evang. Iskola, 2 firt; összesen 30 firt 60 kr.

b) *Ajándék útján*: *Sárospataki irodalmi kör*: Magyar ABC és Olvasókönyv (21 kr.); Dr. *Horváth Ödön*: A vallásszabadság kérdéséhez, Dolgozatok a jogi oktatásügy köréből, 2 füzet, Jogi államvizsgálataink reformja (50 kr.); A Karbunkulus-torony; *Hörk J.*: Hős Keczer (25 kr.); *A vallás- és közoktatásügyi minisztertől*: A Néptanítók Lapja, 2 példányban (8 firt); A közoktatás állapotáról szóló XX. miniszteri Jelentés, 2 k. és Országos tanítói nyugdíj- és gyámalap 1890. évi állapotáról szóló Jelentés, 1 k.; Kalauz a siketnémák oktatásában 1 k. — Tanintézetektől, egyházaktól és társulatoktól számos Értesítő és Jegyzőkönyv.

Összesen 38 kötet és füzet.

II. Tanszerek szaporodása. Az intézeti kertben 12 kaptárra méhes; 2 drb. hangjegytartó; két galván-elem, egy jelzőkészülék, egy összekötő kapocs és fabillentyű; 40 darab bot a tornászathoz; egy Siemens-féle telefon. Ásványokat ajándékoztak: Schneiker Endre, Brusznyczky Pál és Krokavec Károly növendékeink.

Fogadják taneszközeink gyarapítói e helyütt is hálás köszönetünket.

VI. Önképzés.

I. *Önképző-kör*. A tanítóképző Önképző-kör e tanév elején újraalakult, 23 rendes és 8 olvasó taggal. Célja: paedagogiai, más tudományi vagy szép-irodalmi dolgozatok készítése, felolvasása és megbírálása által, valamint költői művek szavalásával az iskolai ismereteket szabadon tovább fejleszteni. Elnök: Gamauf György, igazgató; jegyzők: Cserneczky Béla és Szabó Károly; könyvtáros: Gótsch Károly; pénztáros: Szabó Márton III. évi növendékek. A kör 27 ülést tartott, melyeken 22 dolgozat olvastatott és bíraltatott; ezek közt 9 paedagogiai volt. — A körnek ez évi bevétele: mult évi maradvány 63 firt 21 $\frac{1}{2}$ kr., régibb tartozásokból 50 firt 8 kr., ez évi tagsági díjakból 5 firt 80 kr.; összesen 119 firt 9 $\frac{1}{2}$ kr. Kiadás 56 firt 67 $\frac{1}{2}$ kr., melyből a könyvtár gyarapítására 41 firt 60 kr. fordítottat. Vagyon: Takarékpénztári betét 17 firt

8 kr., ez évi tagsági díjak hátraléka 53 frt 75 kr., régibb hátralékok 73 frt 4 kr., összesen 206 frt 29 kr. — A könyvtár 12 művel 25 kötetben szaporodott. Ezek közt vétel útján 23 k., ajándék útján 4 k., összesen 27 kötet. A kör járatta a Vasárnapi Ujságot, a Politikai Ujdonságokat, a Világkrónikát, a Magyar paedagogiai Szemlét, az Evang. Népiskolát, a Prot. Szemlét. Ajándékokkal gyarapították a könyvtárt: Dr. Horváth Ödön jogakad. dékán (2 kötet), Szabó Károly és Schneiker Endre tkp. növendékek. Fogadják e helyütt is a kör hálás köszönetét. — Az 1890—91. tanévben az Önképző-kör kebelében alakult Önszegélyező-egyesület ez évben is áldásosan működött. Célja: a szegényebb növendékek segélyezése, különösen kamatnélküli kisebb kölcsönökkel azokat szorultságukban támogatni. Vagyona: Mult évi maradék 10 frt 62 kr. Bodiczky Dániel tanító ajándéka 1 frt; Gamauf György: A komikum című művének 20 példányának ára 10 frt; ez évi tagsági díjakból 14 frt 18 kr., ajándékokból 3 frt 61 kr., régibb díjak s ajándékokból 3 frt 45 kr., követelés 6 frt 89 kr., összesen tehát 49 frt 75 kr.

2. *Dalkör.* Egyházi és világi kardalokban gyakorolta magát. Évközben többször nyilvánosan is föllépett. Elnöke Zsarnoviczky István, tanár; tiszteleti elnök Gamauf György, igazgató. Tagjainak a száma 25. Karmester Gótsch Károly; másodkarmester, jegyző és pénztáros: Csernyeczky Béla III. évi növendékek. Bevétel 37 frt 34 kr. Kiadás 18 frt 42 kr. Vagyon 52 frt 77 kr.

3. *Zenekör.* Ez évben is alakult 9 működő és 7 pártoló taggal. A kör elnöke Zsarnoviczky István, tanár. Karmester Jesztrebényi Gyula; jegyző és pénztáros: Schneiker Endre II. évi növendékek. A kör ez évi bevétele 12 frt 7 kr. Kiadás 8 frt 50 kr. Vagyona 28 frt 17 kr.

VII. Bennlakás és élelmezés. Tandíjmentesség. Ösztöndíj.

1. A 38 rendes tanuló közül csak 35 kaphatott helyet az ingyen bennlakásban; ezek 7 szobában voltak elhelyezve. A rendről a szobafelügyelők és szobahetesek gondoskodtak; a takarítás az internatusi takarítónőnek kötelessége. A felügyeletet az intézetben lakó igazgató gyakorolta.

Az internatusi szabályok a házi és napi rendről következőleg intézkednek. Felkelés télen 6-kor, öltözködés és az ágyak rendbehozása $\frac{1}{2}$ 7-ig; nyáron felkelés $\frac{1}{2}$ 6-kor, öltözködés stb. 6-ig; 6, illetőleg $\frac{1}{2}$ 7-től $\frac{3}{4}$ 8-ig reggelizés, tanulás, dolgozatok készítése vagy zenei gyakorlatok; $\frac{3}{4}$ 8-kor a coll. orgonateremben reggeli áhítatoskodás. Ez áll imából, melyet egy-egy vers eléneklése előz meg és fejez be; az imát felváltva a II. és III. éviiek mondják; az éneket a III. éviiek kísérik orgonajátékkal, hosszabb-rövidebb elő- és utójátékokkal; 8—12-ig, esetleg 7—12-ig tanítás; 12 óraker ebéd; 1-ig zenei gyakorlatok; 1—2-ig készülés; 2—4, esetleg 5-ig tanítás; 5—7-ig zenei gyakorlatok vagy tanulás; 7-kor vacsora, 8—10-ig tanulás, feladatok készítése, olvasmány stb. Esteli 8 óráig a szobafelügyelő tudtával, azontúl csak a bennlakó igazgató tudtával és engedelmével szabad az internatuson kívül tartózkodni. 9 óraker az internatusban esteli áhítatoskodás, mely a reggeli áhítatoskodással megegyezik, csakhogy orgona

helyett harmonium használtatik. Vasárnap és ünnepeken délelőtt az isteni tiszteleten vesz részt az ifjúság felváltva, felerészben a tót, felerészben a magyar vagy német isteni tiszteleten.

Az internatus egész bútorzata újonnan befestetett, a kályhák mind át-
rakattak, két új ágy és két új szekrényvel bővített, egy új fali óra vétetett.
Két szobába vaskályhák tétettek; ezek közül egyet dr. Mosánszky Titusz orvos
úr ajándékozott, miért e helyütt is hálás köszönetet mondunk neki.

2. Az ételmezés közös a colleg. többi intézetek hallgatói ételmezésével a
convictusban. (Étlapot l. alább «Tápiintézet» cím alatt.) A convictusi ellátás,
ebéd és vacsora 62 frtba kerül; de a colleg. pártfogóság a kerület jótéteményes
képzőnövéndégeit, kiknek száma a convictusban 30 lehet, 10⁰/₀-nyi árelenge-
désben részesíti, úgy, hogy egy-egy convictusi ellátásért 55 frt 80 krt fizetett
a kerület.

A kép. tanulók convictusi ellátása az I. félévben 633 frt 15 krba, a második-
ban 659 frt 93 krba, összesen 1293 frt 08 krba került. Az első félévben kapott
ebédet és vacsorát 11, csak ebédet 14, félebédet és félvacsorát 1, ³/₄ ebédet 4, csak
vacsorát 2; a másodikban kapott ebédet és vacsorát 12, ebédet 16, félebédet
és félvacsorát 2, ³/₄ ebédet 1, vacsorát 1.

3. Kizárólag lakásban és tandíjmentességben részesült 3; csak tandíj-
mentességet élvezett 2, egy pedig teljesen saját költségén élt és tandíjmentes-
ségben sem részesült. Az internatusban 35-en kaptak ingyen lakást, fűtést,
világítást, takarítást és bútorzatot. Egy-egy lakás 3 frtjával számítva, tesz 1050 frtot.
Tandíjelengedésben részesültek 37-en, a mi 10 forintjával számítva 370 fo-
rintnyi összeg.

Igy tehát összesen élveztek: ételmezés czímén 1293 frt 08 krt, lakás
czímén 1050 frtot, tandíjelengedés czímén 370 frt, azaz összesen 2713 frt 08 kr.,
Esik tehát a 37 jótéteményes közül egy-egyre átlag 73 frt 32 kr., leg-
több egy-egy teljes jótéteményesre 95 frt 80 kr., legkevesebb a csak tandíj-
mentesre (10 frt).

4. Collegiumi ösztöndíjban részesültek: Szabó Márton III. é. 8 frt 40 kr.,
Kengyel János II. é. 5 frt 60 kr., Szoják András II. é. 5 frt 60 kr., Institorisz
Lajos II. é. 4 frt 20 kr. és Urban Gyula I. é. 4 frt 20 kr., összesen 23 frt.

VIII. A növendékek névsora.

Név, vallás	Születés helye és ideje
I. TANFOLYAM.	
a) Rendes tanulók.	
Boldizsár Boldizsár	Szent-Miklós, Liptó vm. 1877.
Brózik Emil	Békés-Csaba, Békés vm. 1876.
Fabriczius János ¹	Breznóbánya, Zólyom vm. 1875.
Fejér Sándor	Hosszúfalu, Brassó vm. 1876.

Név, lakás	Születés helye és ideje
5 Gallo Gyula	Rozsnyó, Gömör vm. 1873.
Kordoss Emil	Méznevelő, Hont vm. 1875.
Krokavec Károly	Raskó, Gömör vm. 1873.
Kudela Márton	Szásza, Gömör vm. 1874.
Marschalko Vilmos	Kis-Szeben, Sáros vm. 1876.
10 Pataky Lajos	Nyiregyháza, Szabolcs vm. 1877.
Strigner János	Restér, Gömör vm. 1877.
Szabó Gyula	Felső-Kemencze, Abauj-Torna vm. 1874.
Szurma József	Dunaegyháza, Pest vm. 1873.
Urban Gyula	Jolsva, Gömör vm. 1875.

b) Magántanulók.

15 Buro Hermina	Eperjes, Sáros vm. 1876.
Burro Imre	Rima-Brezo, Gömör vm. 1868.
Buzágh Béla	Alsó-Sajó, Gömör vm. 1874.
Klein Lipót, izraelita v.	Nagy-Ida, Abauj-Torna vm. 1874.
Licsko József, róm. kath.	Hrabócz, Sáros vm. 1872.
20 Mathaeides Ákos	Király-Lehota, Liptó vm. 1871.

II. TANFOLYAM.

a) Rendes tanulók.

Brusznyczky Pál	Szarvas, Békés vm. 1874.
Czirbusz András	Kis-Veszverés, Gömör vm. 1874.
Habzsuda István	Nyiregyháza, Szabolcs vm. 1873.
Institoris Lajos	Hodrusbánya, Hont vm. 1874.
25 Jesztrebényi Gyula	Sókut, Zemplén vm. 1875.
Kender Pál	Ploszkó, Gömör vm. 1874.
Kengyel János	Rozsnyó, Gömör vm. 1875.
Király Gusztáv	Matheócz, Szepes vm. 1873.
Kolbenhayer Kálmán	Kis-Csalmja, Hont vm. 1873.
30 Langhoffer Pál	Istvánmező, Gömör vm. 1873.
Pazár Gusztáv	Sztrizs, Gömör vm. 1875.
Schneiker Endre	Szakai, Nógrád vm. 1872.
Simonovics Mihály	Szokolcza, Nyitra vm. 1874.
Szegyori András	Orkuta, Sáros vm. 1874.
35 Szóják András	Betlér, Gömör vm. 1874.

b) Magántanulók.

Faix Béla, róm. kath.	Szepes-Váralja, Szepes vm. 1871.
Poklemba Endre, róm. kath.	Harságh, Sáros vm. 1866.
Toldy Ferencz, ev. ref.	Losonc, Nógrád vm. 1873.

Név, vallás	Születés helye és ideje
III. TANFOLYAM.	
<i>a) Rendes tanulók.</i>	
Cserneczy Béla	Kassa, Abauj-Torna vm. 1874.
40 Ghillányi Lajos	Jolsva, Gömör vm. 1872.
Gótsch Károly	Gölniczbánya, Szepes vm. 1874.
Majoros Imre	Ratkó, Gömör vm. 1874.
Mihályfi Gyula	Békés-Csaba, Békés vm. 1871.
Ondreska Emil	Pucho, Trencsén vm. 1873.
45 Pálfi János, róm. kath.	Eörmező, Zemplén vm. 1872.
Stoll Ernő	Aszód, Pest vm. 1874.
Szabó Károly	Kövi, Gömör vm. 1867.
Szabó Márton	Sajó, Gömör vm. 1872.
<i>b) Magántanulók.</i>	
Gaál Jenő	Ratkó, Gömör vm. 1873.
50 Garay Gerő	Nyiregyháza, Szabolcs vm. 1872.
Jenschy János ¹	Pozsony, Pozsony vm. 1871.
Kicsiny Pál	N.-Szlabos, Gömör vm. 1871.
Sztulyákovics József, gör. kath.	Viszló, Borsod vm. 1867.
Német Gusztáv, róm. kath. . .	Kassa, Abauj-Torna vm. 1871.

Jegyzet. A hol a vallás nincs kitéve, az mind ág. hitv. evang. ¹ évközben kilépett.

IX. Tanítóképesítő vizsgálat.

A tanítóképesítést a tiszta ág. hitv. evang. püspök által kiküldött tanítóképesítő vizsgálati bizottság gyakorolja. E bizottság elnökei: ngs Groó Vilmos kir. tanácsos, Gömörmegye kir. tanfelügyelője és nt. Csisko János kassai lelkész; tagjai: a tanítóképző intézet tanárai, nt. Novák Mihály eperjesi lelkész, Mayer Endre, theol. tanár, Hazslinszky Frigyes coll. igazgató, Kertscher Ede iglói- és Bogsch Albert kassai igazgató-tanító urak.

A múlt (1890–91-diki) tanév végén jun. 30. és folytatólag jul. 1. és 2-án megtartott tanítóképesítő vizsgálatra összesen 16 tanító-jelölt jelentkezett. Az intézet növendéke volt 9, képzőintézetet nem végzett gyakorló-tanító 6 és egy magán-nőtanuló. Valamennyi folyamodó bocsátatott a képesítő vizsgálatra, még pedig rendes növendékeink, a magántanulónő, egy tanító, ki a három tanfolyamot magánúton végezte, 3 tanító csak az előleges osztályvizsgálatok sikeres letetésének feltétele mellett, és püspöki engedéllyel hosszú időn át alkalmazásban levő 2 tanító. Vallásra nézve: ág. hitv. evang. 10, ev. ref. 1, róm. kath. 1, görög kath. 1, izraelita 3.

Az előleges osztályvizsgálatok sikeres letetésére utasítottak elégtelen készülséget tanúsítván, közülök 2 kéthónapi, 1 egy egész évi tanulásra utasított,

egy pedig orvosi bizonyítvánnyal igazolt betegeskedése miatt elmaradván, csak 12 bocsáttatott képesítő vizsgálatra s vett abban részt.

A tanítóképesítő vizsgálat írásbeli-, gyakorlati- s szóbeli vizsgálatból állott. Az írásbeli vizsgálatra az elnöktől választott tétel a következő volt: «A kérdezőtanulak és alkalmazása; melyek azon kellékek, melyek a kérdés és felelet sikerét biztosítják»; a mennyiségtani tétel volt: «Elemi népiskolai tanulónak felvilágosítás adassék a kamat mibenlétére és számításának módjára nézve — arányok alkalmazása nélkül — tetszés szerint választott példákkal».

A kik tót vagy német tannyelvű iskolára is akartak képesíttetni, a dolgozatok egyikét okvetetlenül, esetleg a paedagogiai dolgozat egy részét az illető nyelven kötelesek voltak kidolgozni. Az írásbeli dolgozatok eredménye: 7 jó (2), 5 elégséges (3), s így mind a 12 jelölt bocsáttatott szóbeli vizsgálatra. A gyakorlati vizsgálatra fél nappal előbb kapott minden tanító-jelölt tanítási tételt, melyet mintaleczke alakjában kidolgozva be is mutattak. A vizsgálat eredménye: 2 jeles (1), 7 jó (2) és 3 elégséges (3).

Oklevelet kaptak 10-en; még pedig *jeles* osztályzattal: Neupauer Mihály (ág. hitv. evang. rendes tanuló) és Löwy Ede (magántanuló, izraelita); *jó* osztályzattal: Jaeger Gyula (ág. hitv. evang. rendes tanuló), Michalovics Emil (ev. r. t.), Bodiczky Dániel (ev. r. t.), Kampauer Irma (ev. magánt.), Zacher Sándor (ev. r. t.), Remenyik Lajos (ev. r. t.), Loyko Vilmos (ev. r. t.); *elégséges* eredménnyel: Kicsiny Gyula (ev. magánt.). Bisam Mór (izrael. tanító) a földrajzból és Kroutilik Lajos (róm. kath. tanító) a magyar nyelv s irodalomból elégtelen osztályzatot nyervén, két havi újrakészülésre és az 1891. szept. 9-diki javító vizsgálatra utasítottak. Ekkor midketten megállván a vizsgálatot, oklevelet kaptak *elégséges* (3) eredménnyel.

Ugyanekkor a püspök engedelmével a betegsége miatt a rendes időben tartott képesítő vizsgálatról elmaradt Such János is bocsáttatott képesítőre. Írásbeli dolgozat tételül kapta: «A figyelem ébresztése s fenntartása az elemi népiskolában»; és mennyiségtani tételül: «Két kert közül egyik derékszögű négyzög, melynek hosszúsága 1 hektometer és 20 méter, szélessége 85 méter; másik háromszög, melynek hosszúsága 210 méter, szélessége 96,5 méter. Mennyivel drágább egyik kert a másiknál, ha 1 □ méter 33 krba számítatik?» Amazt jó (2), emezt jeles (1) eredménnyel dolgozta ki; gyakorlati tanítása jó (2) eredménnyel sikerült. Oklevelet *jeles* (1) osztályzattal kapott.

A mult évben mindössze 12-en képesíttettek.

A folyó tanév jun. 28-án tartandó képesítő vizsgálatok eredményéről csak a jövő tanév Értesítőjében számolhatunk be.

X. A tanítóképző növendékek felvétele.

A tanítóképző intézet I. tanfolyamába oly ép testű növendékek vétetnek fel, kik a 15-dik életévüket már betöltötték, s a gymnasium, reál- vagy polgári iskola 4 alsó osztályát legalább elégséges eredménnyel bevégezték és erről bizonyítványt képesek bemutatni, vagy kik ily előkészültséggel nem bírván, a magyar nyelv és történelemben, földrajz és számtanban legalább annyi jártas-

sággal bírnak, a mennyit a gymn., reál- vagy polgári iskola 4 alsó osztályában tanítanak, a miről a tanári kar felvételi vizsgálat alapján győződik meg.

Az ág hitv. evang. növendékek, kik a jótétemények (tandjelengedés, bennlakás, élelmezés) egyik vagy másikában vagy valamennyijében részesülni akarnak, *folyamodványait f. é. aug. 15-ig* a tanítóképző igazgatóságához nyújtják be. A folyamodványhoz, a tanulmányi bizonyítványon kívül, szegénységí-, újraoltási-, orvosi bizonyítvány és keresztlevél csatolandó.

Az internatusba felvett minden növendéknek legalább 6 nappali és 2 hálóinge, 6 drb. gatyája, 3 drb. törölközője, 6 pár kapczája vagy harisnyája, 6 drb. zsebkendője, megfelelő számú inggallérja és kézelője, egy nyári s egy téli öltözete. téli felső öltönyvel legyen. Az újonnan belépő növendék tartozik még hozni: egy szalmassákot, egy vánkost két vánkosczihával, egy paplant két paplanlepedővel, vagy egy dunnát két czihával, 2 lepedőt, egy ágyterítőt.

Minden ág. hitv. evang. növendék tandíjmentes; de a kerületbeli a beiratásnál 3 frt 30 krt és 70 krt convictusi felszerelésre, más kerületi és más vallású növendék 7 frt 30 krt és beiratási díjat (csak egyszer) 1 frtot és convictusi felszerelésre 70 krt fizet. E díjakat fizetik (a convictusi felszerelési díjon kívül) a magántanulók is, kik azonkívül vizsgadíj fejében, ha evangelikusok 10 frtot, más vallásúak 20 frtot fizetnek.

Minden tanuló a felvételtől és a nyert jótéteményről aug. 20. körül értesítést kap.

A jövő 1892—93-dik iskolai év szept. 1-én kezdődik. A felvételi és javító vizsgálatok és beiratások szept. 1—4. napjain tartatnak. A tanítás szept. 5-én veszi kezdetét.

XI. Statisztikai kimutatás.

Osztály	Beiratkozott		Az év végén volt																				Viszony a											
	tanuló	vallásra nézve							anyanyelvre nézve			illetőségre nézve			életkorra nézve						jótétéményre nézve			származásra nézve			mult évhez							
		ág. hitv. evang.	ev. ref.	róm. kath.	gör. kath.	izraelita	összesen	eltávozott	megmaradt	magyar	német	tót	tiszakerületi	dunamelléki	bányakerületi	24 s több éves	21 éves	20 éves	19 éves	18 éves	17 éves	16 éves	15 éves	tápintézeti	bennlakó	ösztöndíjas	lelkész fia	tanító fia	iparos fia	földműves fia	más foglalk. fia	1890—91-ben	Növekedés	Apadás
4	—	1	—	1	6	—	6	6	—	—	5	1	—	1	1	1	—	2	3	—	1	—	—	1	1	1	1	2	2	3	—			
I.	rendes	14	—	—	—	14	1	13	13	—	—	9	2	2	—	—	—	3	2	2	3	3	11	12	1	1	3	4	3	2	17	—	4	
	magán	4	—	1	—	1	6	—	6	6	—	—	5	1	—	1	1	1	—	2	3	—	1	—	—	1	1	1	1	2	2	3	—	
II.	rendes	15	—	—	—	15	—	15	11	2	3	10	2	3	—	—	—	6	5	—	—	—	15	15	3	1	5	2	4	3	13	2	—	
	magán	—	1	2	—	3	—	3	1	—	1	2	—	1	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	3	—	—	
III.	rendes	9	—	1	—	10	—	10	9	—	1	7	1	2	1	1	3	2	3	—	—	—	7	8	1	—	2	2	2	4	6	4	—	
	magán	4	—	1	1	6	1	5	5	—	—	5	—	—	2	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	2	5	1	—	
	Összesen	46	1	5	1	15	2	52	45	2	5	38	6	8	4	5	6	13	12	5	3	4	33	35	5	3	15	9	11	14	46	10	4	

FŐGYMNASIUM.

A) Tanári kar.

1. **Flórián Jakab**, rendes tanár, a VII. oszt. főnöke. Tanított latin nyelvet a III., V. és VII. osztályban. A Collegium pénztárosa s a colleg. könyvtár őre; a magyar-német egyh. iskolafelügyelője. Heti óráinak száma 18.

2. **Hazslinszky Frigyes**, rend. tanár, a Collegium igazgatója, a M. Tud. Akadémia r. tagja. Tanított mathesist a VI., VII., VIII. és physikát a VII. és VIII. osztályban. A Szirmay-könyvtár s a természettani múzeum őre. Heti óráinak száma 16.

3. **Hazslinszky Tamás**, rend. tanár, a III. oszt. főnöke. Tanított számtant az I—III, rajzoló mértant az I—IV. osztályban és szabadkézi rajzot az V. és VI. osztály görögöt pótló tanfolyamában. Heti óráinak száma 20.

4. **Herfurth József**, rend. tanár. Betegség miatt szabadságon.

5. **Husz Ármin**, rend. tanár, a VIII. oszt. főnöke. Tanított latin nyelvet a IV., VI. és VIII. osztályban, történelmet a IV. osztályban és tornát az V—VIII. osztályban. A természetrajzi múzeumnak őre, az ifjúsági gyámintézet és segélyző-egyletnek pénztárosa. Heti óráinak száma 20 és 4 testgyakorlati óra.

6. **Kiss Albert**, ideigl. tanár, az I. oszt. főnöke. Tanított latin nyelvet az I. és II. osztályban, görög nyelvet a VI. osztályban és szépírást a II. osztályban. A főgymn. tanári kar értekezleteinek jegyzője. Heti óráinak száma 20.

7. **Klein János**, rend. tanár, az V. oszt. főnöke. Tanított mathesist a II., IV. és V. osztályban, természetrajzt a IV. osztályban, német nyelvet az V. és math. s phys. földrajzot a III. osztályban. A vegytani szertár őre. Heti óráinak száma 19.

8. **Ludmann Ottó**, rend. tanár, a főgymn. igazgatója. Tanított görög nyelvet az V., VII. és VIII. osztályban, német nyelvet a VIII. osztályban. A Collegium pénzügyi bizottságának tagja, a francia és angol nyelv rendk. tanára. Heti óráinak száma 16.

9. **Dr. Serédi P. Lajos**, bölcsészettudor, rend. tanár, a VI. oszt. főnöke. Tanított magyar nyelvet az V—VIII. osztályban, az V. és VI. osztály görögöt pótló tanfolyamában a magyar és görög irodalmat, és philos. propaedeutikát a VIII. osztályban. A coll. közös tanári értekezletek és a magyar-német egyház jegyzője; a főgymnasiumi ifjúság «Magyar Társaság»-ának elnöke. Heti óráinak száma 19.

10. Szigethy Lajos, ideigl. tanár. Tanított történelmet a III., V., VI. és VIII. osztályban, politikai földrajzt a VII. osztályban és magyar nyelvet az I. osztályban. Heti óráinak száma 21.

11. Szutórisz Frigyes, rend. tanár, a II. oszt. főnöke. Tanított földrajzt a II. osztályban, természetrajzt az V. és VI. osztályban, magyar nyelvet a II. osztályban, és német nyelvet a VI. és VII. osztályban. Heti óráinak száma 20.

12. Zuberecz Pál, helyettes tanár, a IV. oszt. főnöke. Tanított magyar nyelvet a III. és IV. osztályban, földrajzt az I. osztályban, német nyelvet a III. és IV. osztályban és szépírást az I. osztályban. Heti óráinak száma 19.

Póttanár:

13. Durst Győző, elemi tanító. Tanította a testgyakorlatot az I—IV. osztályban, heti 6 órában

Vallástanárok:

a) Az evang. hitvallásnak tanárai:

14. Hörk József, a theol. akad. r. tanára s dékánja. Tanított vallástant az V—VIII. osztályban, heti 4 órában.

15. Mayer András, theol. akad. r. tanár. Tanított vallástant az I—IV. osztályban, heti 4 órában.

b) A római kath. hitvallásnak tanára:

16. Kassay István, kir. kath. főgymn. r. tanár. Tanította a róm. kath. vallástant, heti 6 órában.

c) A görög kath. hitvallásnak tanára:

17. Roskovics Emánuel, kir. kath. főgymn. r. tanár. Tanította a gör. kath. vallástant, heti 2 órában.

d) Az izraelita hitvallásnak tanárai:

18. Dr. Austerlitz Mór, eperjesi rabbi.

19. Neuwirth Dávid, rabbi-helyettes, az orth. izr. vallásúak hittanára.

Melléktanárok:

20. Gamauf György, tanítóképző intézeti igazgató-tanár, tanított szabadkézi rajtot.

21. Mikolik Gyula, elemi iskolai tanító, tanított éneket az I. és II. osztályban, heti 2 órában.

B) A tantárgyak osztályonkint.

I. osztály.

1. *Vallásstan.* Bibliai történetek az újszövetségből, főszűly fektetve Jézus paraboláinak, a hegyi beszédnek és a mi atyánknak részben megtanulására, megértésére s erkölcsi tanúság levonására. A történetek mellett tanultak egyes egyházi énekeket könyv nélkül s az egyes órákban énekelték az ismerőbb dallamokat. Kézikönyvek: Pálffy József: Bibliai történetek és Poszvék

Sándor: Egyházi énekek isk. használatra című művek. Hetenkint 2 óra. Tanár Mayer Endre.

2. *Magyar nyelv.* Hangsúlyos olvasás, helyesírás. Nyelvtan mondattani alapon: Hangok, mondatok, mondatrészek, mondatok nemei, beszédrészek, ragozás, szóképzés, összetett szavak, elemzés. Olvasmányok és költemények elemzése, magyarázása és részben betanulása. Kéthetenkint egy írásbeli dolgozat. Tankönyvek: Dr. Szinyei József: «Iskolai magyar nyelv tan mondattani alapon» és Lehr-Riedl: «Magyar olvasókönyv». Hetenkint 6 óra. Szigethy Lajos.

3. *Latin nyelv.* A beszédrészek és mondatrészek. Névszók ragozása, nemi szabályok, a főnév s a többi névszó egyezése; melléknevek fokozása, melléknévi határozók; olvasás közben előfordult előljárók, kötőszók s határozó szók összefoglalva. Cselekvő- és szenvedő igék határozott és igenévi alakjai. Az alaktan begyakorlására egyes mondatok s önálló olvasmányok (mesék). Hetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat. Kk.: Schultz-Dávid «Kisebb latin nyelv tan» és Dávid «Latin olvasó- és gyakorlókönyv». Hetenkint 7 óra. Kiss Albert.

4. *Földrajz.* A lakóhelyből kiindulva Magyarország ismertetése vidékek szerint és összefoglalva. Európa hegy-, víz- és röviden természetrajzi tekintetben. Európa politikai felosztása, tekintettel a néprajzi viszonyokra. Térképrajzolás gyakorlatul Magyarország egyes vidékeinek, Magyarországnak, Európának és főbb országainak térképei. Tankönyv: Dr. Némethy Károly és Dr. Cserey Adolf: «Magyarország Földrajza». Hetenkint 4 óra. Zuberecz Pál.

5. *Szám tan.* A tizedes számrendszer. A négy alapművelet egész számokkal. A tizedes törtek és a négy alapművelet tizedes törtekkel. A közönséges törtek és a négy alapművelet közönséges törtekkel. Számolási rövidítések. Havonkint egy írásbeli iskolai dolgozat. Kézikönyv: Močnik-Schmidt. Hetenkint 3 óra. Hazslinszky Tamás.

6. *Rajzoló mértan.* Pontok, vonalok, szögek, háromszögek, négyszögek és sokszögek. Az idomok összeillése és hasonlósága, a kör és a szabályos sokszög. A területek meghatározása. Az ornamentális rajz egy hetenkinti órában, rendszeresen haladó rajzminták szerint, a tanítónak a táblán való előrajza után. Kézikönyv: Mendlik Ferencz és dr. Schmidt Ágoston. Hetenkint 3 óra. Hazslinszky Tamás.

7. *Írás.* Magyar és részben német folyóírás, az ütemmódszer szerint. Hetenkint 1 óra. Zuberecz Pál.

8. *Ének.* Hetenkint 1 óra. Mikolík Gyula.

9. *Torna.* Hetenkint 2 óra. Durst Győző.

II. osztály.

1. *Vallás tan.* Egyesítve az első osztálylyal.

2. *Magyar nyelv.* Az I. osztályban tanultaknak felelevenítése és kiegészítése, különösen a határozók tana, a mellékmondatoknak legfontosabb fajai; mindez gyakorlati alapon. Olvasmányul szolgáltak: A Tatárok-ról, azonkívül több mese; könyv nélkül tanultak több alkalmas verset. Tankönyv: Hoffmann Mór «Magyar Nyelvtan»-a és Lehr-Riedl Frigyes «Magyar Olvasókönyv»-ének II. része. Hetenkint 5 óra. Szutórisz Frigyes.

3. *Latin nyelv.* A mult évi nyelvtani anyag ismételése és kibővítése. Verba deponentia, coniugatio periphrastica. Tőváltoztató- és hiányos igék Igék csoportosítása a perfectum és supinum rendhagyósága szerint, csoportosítás értelmi rokonság szerint. Előjárók és kötőszók. Olvasmányul az infinitivusos, participialis és gerundiumos szerkezetek begyakorlásával Tullus Hostilius története és a nyelvtani anyaghoz alkalmazott gyakorlatok szolgáltak; ezenkívül rögtönözve készített mondatok a szókincs fölhasználásával, valamint gyakorlatok fordítása magyarról latinra. Hetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat. Kk.: Schultz-Dávid «Kisebb latin nyelvtan» és Dávid «Latin olvasó- és gyakorlókönyv». Hetenkint 7 óra. Kiss Albert.

4. *Földrajz.* A földrajzi alapfogalmaknak felelevenítése után Ázsia, Afrika és Amerika leírása, nagyobb természetes vidékek valamint államok szerint. A természetrajzi és néprajzi ismeretek csak annyiban jöttek tekintetbe, a mennyiben az országok és vidékek jellemző tulajdonságaihoz tartoznak. Tankönyv: Dr. Némethy és Dr. Cserey «Földrajz» II. füzet. Hetenkint 4 óra. Szutórisz Frigyes.

5. *Számtan.* Számolási rövidítések és korlátolt pontosságú számtani műveletek, a francia és német pénzeknek ismertetésével. A viszony és az arány. Kettőstételi számolás. Egyszerű hármasszabály. A százalékszámolásnak három neme. A bruttosúly, nettosúly és tara meghatározása. Az agio, rabatt és biztosítási díj kiszámítása. Kéthetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat; házi feladat óráról-órára. Példatár: Močnik-Schmidt: «Számтан». Hetenkint 4 óra. Klein János.

6. *Rajzoló mértan.* A kocka, négyzetes oszlop, derékszögű négyszögletes oszlop, szabályos oszlopok, hengeres oszlop, szabályos négylapú, négyzetes gúla, szabályos nyolczlapú, szabályos gúla, soklapúak, gömb. A testek összeállása, symmetriája, hasonlósága és mérése. Testhálók és testminták készítése. Ornamentális rajzolás, mint az első osztályban. Kézikönyv: Mendlik Ferencz és dr. Schmidt Ágoston. Hetenkint 3 óra. Hazslinszky Tamás.

7. *Írás.* Német folyóírás a kis- és nagybetűk rendszeres gyakorlásával, Vajda Pál szépírási mintái szerint. Hetenkint 1 óra. Kiss Albert.

8. *Ének.* Hetenkint 1 óra. Mikolík Gyula.

9. *Torna.* Hetenkint 2 óra. Durst Győző.

III. osztály.

1. *Vallástan.* Egyetemes egyház és prot. egyháztörténet a ker. egyház alapításától fogva a mai napig, különösen a reformatio s hazai prot. egyháztörténet. Ezenfelül egyes egyházi énekeket könyv nélkül tanultak s az ismeretebb dallamokat a tanítási órákban énekelték. Kézikönyvek: Pálffy József: Ker. egyháztörténet prot. iskolák számára, és Poszvék Sándor: Egyházi énekek isk. használatra című művek. Hetenkint 2 óra. Mayer Endre.

2. *Magyar nyelv.* Rendszeres magyar nyelvtan: hangtan, szótan, mondat-tan. Röviden a körmondat. Prózaolvasmányok gyakorlatul a szabad előadásban, költői olvasmányok könyv nélkül betanulva. Polgári ügyiratok. Dolgozatok részint a tanult nyelvtani szabályok begyakorlására, részint önállóbb előadás elsajátítására. Kézikönyv: Szinyei J.: Magyar nyelvtan; Lehr-Riedl: Magyar olvasókönyv. Hetenkint 3 óra. Zuberecz Pál.

3. *Latin nyelv.* Kézikönyvek: Schultz-Dávid nyelvtana és gyakorlókönyve s olvasókönyve. Olvastatott 60 hexameter és pentameter, 23 dactylusi sorpár, 13 phaedrusi mese, 30 összefüggőbb költői szemelvény. A prosodia elemei. Hexameter, pentameter, jambicus, senarius. A római köztársaság történetéből 28 fejezet. A kötött nyelvben írott darabok nagyobb részt könyv nélkül is. Az esettan szabályainak begyakorlására fordítottatott 32 fejezet. Hetenkint egy írásbeli dolgozat. Hetenkint 6 óra. Flórián Jakab.

4. *Német nyelv.* Olvasmányok alapján rendszeres szó- és alaktan. Olvastuk és tárgyaltuk a Herakles-mondakört, mely a tanulók német nyelvi ismereteihez képest fokozatosan szabad előadás tárgyául szolgált a folyóbeszéd gyakorlására. Költemények emlékelve. Dolgozatok a nyelvtani szabályok begyakorlására. Tankönyv: Hoffmann Mór: Német nyelvtan és Olvasókönyv. I. r. Hetenkint 4 óra. Zuberecz Pál.

5. *Physikai földrajz.* Bevezetésül physikai előismeretek: a szilárd, cseppfolyós és terjengős testek tulajdonságai, a meleg hatása, fénytűnemények, delejes és elektromos alaptűnemények. A matematikai és physikai földrajz alaptűneményei. Tankönyv: Scholtz-Ráth: A matematikai és physikai földrajz elemei. Hetenkint 2 óra. Klein János.

6. *Történelem.* Magyarország története a hunoktól az 1867-iki kiegyezésig. Tankönyv: Dr. Török István: Magyarország történelme a középiskolák alsó osztályai számára. II. kiadás. A tanév végén Magyarország politikai földrajza, tekintettel az Ausztriával való közös ügyekre, jegyzetek alapján. Hetenkint 4 óra. Szigethy Lajos.

7. *Számítás.* Összetett viszonyok és arányok, összetett hármasszabály. Kamatszámolás: kamat-, tőke-, idő- és százalék-számítás. Lerovat. Időhatár-számolás. Társaság-szabály. Vegyítési szabály. Lánccszabály. Havonkint 1 isk. dolgozat. Kézikönyv: Močnik-Schmidt. Hetenkint 3 óra. Hazslinszky Tamás.

8. *Rajzoló mértan.* Kisebbített és nagyobbított mérték. A négy alapművelet távolságokkal és szögekkel. Középpontos és kerületi szögek. A háromszögek kisebbített képe. A háromszög szerkesztése adott elemek alapján. Symmetria. Két kör kölcsönös helyzete. A négyszög kisebbített képe. A négyszög fajtái. A sokszögek felmérése és hasonlósága. Ornamentális rajzolás, mint az előbbi osztályokban. Kézikönyv: Mendlik Ferencz és dr. Schmidt Ágoston. Hetenkint 2 óra. Hazslinszky Tamás.

9. *Torna.* Hetenkint 2 órában, a IV. osztálylyal egyesítve.

IV. osztály.

1. *Vallásstan.* Egyesítve a III. osztálylyal.

2. *Magyar nyelv.* Stilisztika. A stilus grammatikai, phonetikai és aesthetikai sajátosságai. Egyszerű és szép stilus. Olvastuk és részletesen tárgyaltuk Arany Toldiját. Azonkívül prózai és kisebb költői műveket a különböző stilusnemek feltűntetésére. A Toldi néhány éneke és 5 költemény könyv nélkül. A dolgozatok tárgyául leginkább a Toldi szolgált, de a stilisztika egyes kérdései is nyertek azokban feldolgozást, valamint néhány szabadon választott tárgy is. (Leírás.) Kéthetenkint egy dolgozat. Kézikönyv: Dengi J.: Magyar stilisztika.

Olvasmányok a stilisztikához. Lehr A.: Arany János Toldija. Hetenkint 4 óra. Zuberecz Pál.

3. *Latin nyelv.* Tankönyvek: Schultz-Dávid Kisebb latin nyelvtana; Dávid István Olvasókönyve, Livius, Ovidius és Phaedrus műveiből. Olvasmány: Livius nyomán a római köztársaság története Camillustól Itália meghódításáig. 42 fejezet. Phaedrus meséi közül 16—27.; költői szemelvények: 18., 32., 39., 40. Aeneas; Remus halála. Ezen olvasmányokon, valamint a gyakorlatok magyar példacsoportjainak latinra való fordításán begyakoroltatott az összetett mondatok syntaxisa, különösen az igemódok és igeidők használata; e mellett folytonosan ismételtetett az alaktan és esettan. Pontos előkészület; synonymák, szóképzési csoportok és szólásmódok betanulása; prosodia, a vers alkatrészei. Írásbeli dolgozatok száma 38. Hetenkint 6 óra. Husz Ármin.

4. *Német nyelv.* A mondatban részletesen az alaktan folytonos ismétléssel. Olvasmányul a Jason és az argonauták mondája és a Siegfried-monda szolgált; azzal össze volt kötve az olvasott részek önálló, szabad elmondása. Nehány költemény emlékelve. Dolgozatok leginkább a nyelvtani szabályok begyakorlására szolgáltak. Tankönyv: Hoffmann Mór: Német nyelvtan és Olvasókönyv, II. r. Hetenkint 3 óra. Zuberecz Pál.

5. *Történelem.* Az ó-kor, Varga Ottó kézikönyve szerint. Az ázsiai és afrikai kulturnépek történetének vázlata, tekintettel a görög nép történetére; részletesebben a görögök és rómaiak történelme, tekintettel a műveltségi és állami állapotokra az actiumi csatáig. Hetenkint 3 óra. Husz Ármin.

6. *Mennyiségtan.* Algebrai számok és jelek, algebrai kifejezések. A négy számtani alpművelet algebrai egész számokkal. A tört, számolási műveletek törtszámokkal. A legfontosabb szorzatok alakjai: négyzet, köb, geometriai haladvány. A számok oszthatósága. Első fokú egyenlet egy ismeretlennel. Kéthetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyv: Močnik-Klamarik-Wagner: Algebra. Hetenkint 3 óra. Klein János.

7. *Rajzoló mértan.* Ellipsis, hyperbola, parábola, körlefejtő, cordois és a kykloisok, az idevágó szerkesztésekkel. A sík és helyzetei. Az egyenes és a sík. Lapszög, testszög. A pont, az egyenes és a síkidom orthogonális vetületei egy és két képsíkon. A pont és a síkidomok forgatása két képsíkon. Az ornamentális rajzolás folytatása. Hetenkint 2 óra. Hazlinszky Tamás.

8. *Természetrajz.* a) Mineralogia: Bevezető kémiai előismeretek kísérleti alapon. Az ásványoknak physikai és alakjukra vonatkozó tulajdonságai. Az ásványok csoportosítása a kémiai összetétel alapján; ipari vagy tudományos fontossággal bíró ásványok bemutatása és rendszeres leírása. b) Petrographia: Egyszerű és összetett kőzetek ismertetése és osztályozása szövetük szerint. c) Geologia: Földünk történetében megkülönböztetett 6 korszaknak rövid áttekintése. Tankönyv: Dr. Roth Samu: Ásvány- Kőzet- és Földtan alapvonalai. Hetenkint 3 óra. Klein János.

9. *Torna.* Hetenkint 2 óra, a III. osztálylyal egyesítve.

V. osztály.

1. *Vallástan.* Egyetemes egyháztörténet. Kk.: Keresztyén egyháztörténet, írta Kovácsy Sándor. Sárospatak, 1884. Hetenkint 2 óra. Hörk József.

2. *Magyar nyelv.* Székely népballadák. Kisfaludy K., Czuczor, Vörösmarty, Petőfi, Tompa, Kiss J., Tolnai L. kiválóbb, és Arany J. összes balladáit, illetve románczait és rokonfajú kisebb költeményeit alapján induktív fejtegetéssel: a magyar nép- és műballada sajátosságai, különbségei. Az olvasókönyv szemelvényeknek elemzésével: dalok, elégiák, ódák tartalmi és alaki sajátosságai. Lyriköltés általában. Prózai olvasmányok magyarázásával az írásművek szerkesztésének főszabályai: inventio, dispositio, végre az előadás általános formái. Kk.: Dengi János: Szerkesztéstan olvasmányokkal, és költői olvasmányok. Greguss-Beöthy: Magyar balladák. Hetenkint 3 óra. Havonként egy írásbeli dolgozat. Dr. Serédi Lajos.

3. *Latin nyelv.* Kézikönyvek: Bartal-Malmosi T. Livii XXI, XXII. 1.; Dávid I. és Pozder K. Anthologia: Cserny K. és Dávid I. Latin stílusgyakorlatok; Schultz-Dávid Latin nyelvtan. Prózai olvasmány Livius 21-ik könyve, egyes fejezetek könyv nélkül is. Költői olvasmány: 1. Catulus 1., 2., 6.; 2. Vergilius 1., 3., 6.; 3. Horatius 7—9., 11., 14., 15., legnagyobb részt könyv nélkül is. Gramm. és stílusztikai ismeretek kiegészítése. Livius Vergilius életrajza s művei. Római hadügy. A stílusgyakorlatokból fordítottatott 1—40., 44., 48., 152—168. fejezet. Kéthetenként egy írásbeli dolgozat. Hetenkint 6 óra. Flórián Jakab.

4. *Görög nyelv.* Az olvasás és írás begyakorlása után az alaktanból: főnév, melléknév, igehatározó, névmás, az *ω* végzetű és a *υ* végzetű rendes igék ejtegetése; megfelelő szó- és írásbeli gyakorlatok, ez utóbbiak részint házi, részint iskolai dolgozatok alakjában. Kézikönyvek: Curtius Abel Görög nyelvtana és Görög olvasókönyve. Hetenkint 5 óra. Ludmann Ottó.

5. *Görögöt pótló tanfolyam.* a) «Magyar írók bővebb megismertetése, kapcsolatban a görög remekírók műveinek magyar fordításban való ismertetésével, továbbá a görög irodalom és művelődéstörténet alapvonatai.» Kk.: Endrődi S.: Irodalmi olvasmányok. I. r. Szerelmehegyi T.: Görög államrégiségek. Hegedűs I. Összefüggő részek Thukydides művéből. Kármán J. Előszó az Urania II. kötetéhez; A nemzet csinosodása cz. értekezései alapján a magyar értekező próza sajátosságai, a műfaj történeti fejlődésének rövid összefoglalásával. Kármán prózájának hatása. Kazinczy és Berzsenyi levelezéséből egyrészt a levélpróza sajátosságai, kellékei; másrészt Kazinczy és Berzsenyi kölcsönös munkássága és hatása irodalmunkban. A múlt század utolsó évtizedének s a jelen század 20—30-as éveinek magyar irodalmi viszonyai; írók és olvasó közönség. Kölcsey szónoki műveiből: A magyar nyelv ügyében, — Magyar játékszin, — Emlékbeszéd Berzsenyi Dániel fölött cz. művei, továbbá Thukydides művének szónoki beszédei (Perikles, Nikias, Kleon stb.) alapján a szónoki próza célja, föladata, tartalmi s alaki sajátosságai általában. A magyar stílus fejlődése Kölcseyig. Kölcsey hatása elbeszélő- és előadó prózánkra. Salamon Fer. A Hunyadiak kora cz. művéből vett összefüggő olvasmányok alapján a pragmatikus történeti próza fő-sajátosságai. Baróti, Rajnis, Révai, Virág B., Berzsenyi Dániel és Dayka G. ódái alapján a klasszikus versalakok, ódák, himnuszok, dalok tartalmi s alaki sajátosságai. A magyar klasszikus verselés rövid története Vörösmartyig. — Thukydidesből a peloponnesosi háború első tíz éve Kleon és Brasidas haláláig. A Nikias-

féle békekötés. A fegyverszünet megszegése. A sicíliai hadjárat. Alkibiades szereplése. Perikles, Kleon, Brasidas, Nikias, Alkibiades jellemzése. A leírások közül különösen a «Dögvész Athenében» s «Az atheneiek tönkretétele az Assinaros folyónál». A pragmatikus történetírás célja, eszközei, forrásai. Thukydides élete és munkássága. Tárgyi és tartalmi magyarázatkép: Attika népessége; Athen alkotmányos története; atheni tisztviselők; törvényhozó gyűlések, sereg, flotta, igazságszolgáltatás, pénzügy. Spárta alkotmánya és hadügye. Görög gyarmatosítás. Hetenkint 2 óra; időszakonként két dolgozat. Dr. Serédi Lajos.

b) *Diszítményi rajz.* Stilizált levelek és virágok kombinálása diszítményeknek. Görög, arab, román és gót sík-diszítményi elemek. Rosetták és szalagdíszek egyszerű színezéssel. Häuselmann és Ballo mintái nyomán. Hetenkint 2 óra. Hazslinszky Tamás.

6. *Német nyelv.* A nyelvtani ismeretek ismétlése, különös tekintettel a szó- és alaktanra. Olvasmányok: Das Riesenspielzeug, Die lycischen Bauern, Der Vesuv, Auf dem Schlachtfelde, Herders Biographie; költemények: Der Fischer von Goethe, Der wilde Jäger von Bürger, Die Bürgerschaft von Schiller, Die 1., 2., 3., 4., 9., 24., 39., 46., 48. und 68. Romanze aus Herders «Cid». Az olvasmányok tárgyalása vonatkozott azoknak tartalmára, tárgyára, felosztására, alapeszméjére, kidolgozására és nyelvtani sajátosságaira. A prózai darabok tartalmának és a költemények szó szerinti betanulása. Havonként 1 írásbeli dolgozat. Tankönyv: Hoffmann Mór Tan- és olvasókönyve, III. rész. Hetenk. 3 óra. Klein János.

7. *Történelem.* A középkor története Augustus császártól Amerika felfedezéséig, különös tekintettel a középkor társadalmi, vallási, művelődési viszonyaira. Tankönyv: Dr. Mangold Lajos: Pótlék Ribáry «Világtörténelmének I. és II. kötetéhez» és Ribáry-Mangold: «Világtörténelem, középkor». Hetenk. 3 óra. Szigethy Lajos.

8. *Mennyiségtan.* a) Algebra. Elsőfokú egyenletrendszer megoldásának módjai. Kéttagúak magasabb hatványai. A számtani haladvány. A négyzetgyök és a másodfokú egyenlet. Számolás négyzetgyök-mennyiségekkel. A köbgyök. b) Geometria. A síkmértan legfontosabb tételei. Havonként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyv: Močnik-Klamarik-Wagner: Algebra és Geometria. Hetenkint 4 óra. Klein János.

9. *Növénytan.* Az alaktan tüzetes begyakorlása élő növényeken; növényleírás és meghatározás. Ez alapon szövettan, élettan, rendszertan. Tankönyv: Dr. Roth Samu: «A növénytan alapvonalai». A növények meghatározásánál használtattak: Hazslinszky Frigyes és dr. Cserei Adolf Növényhatározói. Hetenkint 2 óra. Szutórisz Frigyes.

10. *Torna.* Egyesítve a VI. osztálylyal hetenkinti 2 órában. Gyakoroltattott: állás, járás, ugrálás, futás, rendekben való fejlődés, kettős rendekre való osztlás, szabadgyakorlatok és szerekekkel való gyakorlatok. Husz Ármin.

VI. osztály.

1. *Vallástan.* Egyesítve az V. osztálylyal.

2. *Magyar nyelv.* Kézikönyv: Riedl Frigyes: Rhetorika s a prózai műfajok elmélete. Olvasmányok a retorikához, II. kiadás. Névy L.: Shakespeare Coriolanusa, fordította Petőfi S. — Greguss Ágost: Molière Tudós női, fordította

Arany László. E két dráma elemzése alapján a drámai előadás sajátosságai, tartalom és szerkezetbeli főszabályai; a tragoedia és komoedia összefoglaló elmélete. Az olvasókönyv alkalmas darabjai, s az iskolai év elején kijelölt magánolvasmányok alapján a történeti próza tartalmi s alaki sajátosságai, kellei, fajtái. Életrajz, jellemrajz, napló; értekezés, leírás. Deák Fer. és Kölcsey Fer. egy-egy szónoki beszédének taglalásával a szónoki próza tartalmi, alaki sajátosságai, célja, eszközei, kellei; az élőszóbeli előadás föltételei. A prózai műfajok összefoglaló története különös tekintettel irodalmunkra. Hetenkint 3 óra; havonként egy írásb. dolgozat. Dr. Serédi Lajos.

3. *Latin nyelv.* Tankönyvek: Pub. Vergilii Maronis Aeneidos lib. XII. Bartal-Malmosi: C. Sallusti Crispi libri; Latin stílusgyakorlatok a gymn. felsőbb osztályai számára, Cserny Károly és Dávid Istvántól; Schultz-Dávid Kisebb latin nyelvtana. Olvasmány: Vergilii Aeneidos I. és II. könyve, Vergil élet-rajza s költői előadásának sajátosságai; az Aeneis szerkezete s befolyása, melyet a római és a világirodalomra gyakorolt. Caj. Sallusti Crispi de bello Jugurthino. Sallustius élet-rajza, irodalmi működése és stílusának sajátossága. A régiségtanból: a rómaiak jogairól, a népgyűlésekről, a rómaiak isteneiről, a papokról, a szokásos szertartásokról stb. Az írályképző-gyakorlatok közül Cserny gyakorlókönyvéből 28 fejezet s azonkívül kéthetenként egy iskolai írásbeli dolgozat. A dolgozatok száma 18. Hetenkint 6 óra. Husz Ármin.

4. *Görög nyelv.* Az alaktanból a μ végű igék két osztálya; rendhagyó igék. A mondatbanból főleg az idő- és módhasználat, tekintettel a latin idők és módok használatára. Megfelelő írásbeli dolgozatok. — Olvasmányul Xenophon Anabasisának I—IV. fejezetei s a nyelvtani anyag begyakorlására egyes gyakorlatok szolgáltak. — Kézikönyv: Curtius-Ábel: Görög nyelv- és gyakorlókönyv és Schenkl-Horváth: Xenophon szemelvényei. Hetenkint 5 óra. Kiss Albert.

5. *Görögöt pótló tanfolyam. a) Magyar írók bővebb tanulmányozása, kapcsolatban a görög klasszikusok fordításban való ismertetésével:* Kézikönyvek: Endrődi S.: Irodalmi olvasmányok, II. r. Geréb J.: Görög vallás és művészet. Csengeri J.: Homeros Iliasa. Gyomlay Gy.: Homeros Odysseiája. — Segédkönyvek: Baumeister: Denkmäler d. klassischen Alterthums és Bilderhefte aus dem griechischen und römischen Alterthum für Schüler I—VII. — Homeros. A görög őskor mondái. A trójai háború. Az Ilias történeti megalakulása. Az Ilias meséje. Főcselekvénye az I., II., V., VII., XI—XVIII., XX—XXIV. énekek elemzésével. Homeros képzelet- és gondolatvilága. Leírások: I. é. 528—530. II. Az istenek lakomája 596—604.; A trójai sereg II. 816—877.; Patroklos Achilleus fegyvereibe öltözik XVI. 131—155. Az istenek pártoskodása és részvétele a harcban XX. Patroklos a máglyán XXII. Hektor temetése és tora XXIV. Hasonlatok, jelzők. Homeros előadása. A tárgy fönsége. Az Ilias szerkezete. Epizódok. Jellemek. Csodásság (deus ex machina). Világkép az eposzban. Az Odysseia történeti megalakulása. Meséje. Expositiója I—IV. é. Cselekvénye V. stb. é. Odysseus a phäeakok szigetén. Nausikaa VI. é. Odysseus Alkinoos házában VII—XIV. Megérkezése Ithakába. Odysseus boszúja a kérőkön XVII—XXIV. Epizódok: Nestor elbeszélései a trójai hősekről III—IV. é. Nausikaa álma s találkozása a hajótörött Odysseussal, VI. é. Demodokos lantos éneke VIII. é. stb. Az íjverseny. Leírások: Ogygia

szigete V. é. Odysseus fia VIII. é. A kérők garázdálkodása. Nausikaa és társnői lapdajátéka. Odysseus vén kutyája az Argos (XVII. é.) Penelope, Telemachos, Laertes alakjai. Az Odysseia előadása. Az eposz általában. Epikus tárgy. Epopoiea tárgya. Nagyszerűség, csodásság az epopoieában. Az epopoiea szerkezete. Naiv eposz és műeposz általában. Naiv eposzok keletkezése. Mondák. Magyar hősmondák s a belőlük alkotott műeposzok. Az Ilias és Odysseia cselekvényének későbbi korban költött folytatásai, különösen Arktinos, Agias és Eugammon eposzainak tartalma. Tárgyi és tartalmi magyarázatkép: A görög vallás eredete és jelleme. Homeros vallási világnézlete. Hesiodos mythológiája. Perikles korának mythológiája. Égi, földi, vízi istenek. Hősök, félistenek. Erkölcsi állapotok. Mysteriumok, áldozatok, papok, ünnepek, jósok és jóshelyek. A görög dráma kezdete. Színház, színészet, színi előadások. A görög dráma fejlődése. — Mindszenti Gábor Naplójából, Pázmány Péter Hodegusából és Prédikációjából vett összefüggő részletek, továbbá gróf Zrinyi Miklós: A török afium ellen való orvosság stb. elemzésével a magyar előadó és értekező próza fejlődése. Bethlen Miklós: Zrinyi Miklós a költő halála, Fogarasi rabságom, Egy álomlátás; Szalárdi János: Rákóczy György fejedelem méltatása; Cserei Mihály: Teleki Mihály; Apor Péter: A régi erdélyiek lakadalmiról és házasságáról című részletek alapján egyrészt a magyar történeti próza fejlődése, másrészt a történeti műfajok (életrajz, jellemrajz, memoire, napló, krónika, pragmatikus előadás) fősajátságai és kellékei. Faludi: Nemes urfi című művének első részéből és Mikes Kelemen: Törökországi leveleiből vett részek elemzésével a levélpróza tartalmi s alaki sajátságai, a magyar műpróza fejlődése Kazinczyig. A magyar történetírás rövid története a XIX. századig. Az új magyar próza Kazinczy korában. Kazinczy hatása. Hetenkint 2 óra; időszakonként két írásb. dolgozat. Dr. Serédi Lajos.

b) *Szabadkézi és geometriai rajz.* Renaissance diszítvány-elemek, különféle stílű ékítmények, építészeti részek, oszlopok és párkányrészek graphikus- és dombor-mintákról, árnyékolással is. Hetenkint 2 óra. Hazslinszky Tamás.

6. *Német nyelv.* A nyelvtani és mondattani ismereteknek ébrentartása mellett költeményeknek és prózai olvasmányoknak tanulmányozása; költemények könyv nélkül is. A tárgyalt prózai olvasmányok a következők voltak: Der Herbstmorgen, Griechenlands Sprache, Mythologie u. Dichtkunst, Würde des Menschen, Drei Grundfehler der Menschheit, Das Ritterthum, Das Mönchswesen, Aus den Reden an die deutsche Nation v. Fichte. Költemények: Abschied vom Leben, Die Kraniche des Ibykus, Der Fischer, Der wilde Jäger, Der Ring des Polykrates, Das Lied von der Glocke, Preis des Schöpfers, Lenore, Alfonso der Getreue. Utóbbiakkal kapcsolatban a ballada és románcz fejlődése Németországban. Schiller és Körner életrajza. Olvasókönyv: Hoffmann Mór: Német Tan- és Olvasókönyv. Hetenkint 3 óra. Havonként 1 írásbeli dolgozat. Szutórisz Frigyes.

7. *Történelem.* Az új- és legújabb kor története Amerika felfedezésétől napjainkig, különös tekintettel a nagy felfedezésekre, a reformációra és a nagy francia forradalomra. Tankönyv: Ribáry-Mangold: Világtörténelem, újkor. Hetenkint 3 óra. Szigethy Lajos.

8. *Mathesis.* A hatványok és logaritmusokról. A trigonometria plana és a stereometria elemei. Hetenkint 3 óra. Hazslinszky Frigyes.

9. *Állattan.* Az emberi test alapos megismertetéséből kiindulva az állatok szerveinek és csoportjainak összehasonlító tárgyalása Rendszertan lehetőleg gyakorlati alapon. Bogarak gyűjtése és meghatározása. Kézikönyv: Dr. Roth Samu: Az állattan alapvonalai. Hetenkint 3 óra. Szutórisz Frigyes.

10. *Torna.* Lásd az V. osztályt.

VII. osztály.

1. *Vallástan.* Ker. hittan és erkölcsstan. Kézikönyv: Keresztyén hit- és erkölcsstan, írta Zsilinszky Mihály, átdolgozta Hörk József. 1891. Hetenkint 2 óra. Hörk József.

2. *Magyar nyelv.* Kk.: Dr. Kapossy L.: «Poëtika, a költői műfajok elmélete és története költői olvasmányokkal.» Iskolai és magánolvasmányok alapján a költői műfajok történeti fejlődése a klasszikus népeknél s a magyar irodalomra különös hatással volt modern nemzeteknél. A főműfajok kiválóbb képviselői a magyar irodalomban; illető remekműveik olvasása és elemzésével a poetikai és aesthetikai szabályok levonása s az általános aesthet. ismeretek kibővítése. Hetenkint 3 óra. Havonkint egy írásb. dolgozat. Dr. Serédi Lajos.

3. *Latin nyelv.* Kézikönyvek: Vergilius Aeneis, Ciceronis orationes, Cserny K. és Dávid I. lat. stílusgyakorlatok a VII. és VIII. osztály számára; Schultz-Dávid Latin nyelvtana. Olvastatott folytatólag az Aeneis VI. könyve, a többi könyvek tartalma élszóval; Cicero beszédeiből: pro Sulla és a 2-ik philippika. Mindkét szerzőtől egyes részletek könyv nélkül is. Római jogügy. A stílusgyakorlatokból fordítottat: 1—6., 22—26., 73—88. Kéthetenkint egy írásb. dolgozat. Hetenkint 6 óra. Flórián Jakab.

4. *Görög nyelv.* A jóni dialectus magyarázata mellett olvastatott Ilias VI., VII. 1—312., VIII. 1—397. és Odysseia IX., X és IX. 1—335.; azután pedig az új-jóni dialectus legfőbb sajátosságainak ismertetése után Herodot VIII. 1—23., 40—42., 49—59., 61—64., 74—76., 78—84. Mindegyik olvasmány megkezdése előtt adattak a szükséges mythologiai, illetve históriai valamint irodalomtörténeti bevezetések, nemkülönben az illető művek egész tartalmának és compositiójának ismertetése is. Nyelvtani ismétlések és gyakorlatok, szó- és írásbeli fordítások magyarból görögre (attikai nyelvre), melyeknek tárgyát az olvasmányok egyes szakaszainak kivonata képezte; ezen nyelvtani gyakorlatok hetenkinti 1 órában történtek. Összesen heti 5 óra. Ludmann Ottó.

5. *Német nyelv.* «Hermann u. Dorothea» beható tárgyalása nyelvi, tárgyi és aesthetikai szempontból; evvel kapcsolatban áttekintés az eposz németországi fejlődése fölött (egyes fontos eposzokból olvastunk az iskolában is). «Wilhelm Tell»-nek beható tárgyalása a műnek az iskolában történt részleges olvasása mellett. Goethe élete és irodalmi működése. Ezekon kívül heti 1 órában tájékoztatás a német irodalom első virágzása kora felől. Havonkint egy írásbeli dolgozat. Tankönyv: Dr. Heinrich Gusztáv: Deutsches Lehr- u. Lesebuch, III. kötet. Hetenkint 3 óra. Szutórisz Frigyes.

6. *Politikai földrajz.* Földrajzi és nemzetgazdaságtani általános fogalmak. Az egyes államok történetének áttekintése, természeti, lakossági, alkot-

mányos viszonyainak ismertetése, összehasonlítva Magyarországgal. Tankönyv: Scholtz Albert: «Politikai földrajz». Hetenkint 2 óra. Szigethy Lajos.

7. *Mathesis*. Mindenféle egyenletek feloldása. A léptetékek s azok alkalmazása. A stereometria befejezése. Az algebra alkalmazása geometriai feladatok feloldására. Az elemi mértan elemei. Hetenkint 3 óra. Hazslinszky Frigyes.

8. *Természettan*. Általános bevezető rész, az erőtan és a fénytán, Fejér Ipoly kézikönyve fonalán. Hetenkint 4 óra. Hazslinszky Frigyes.

9. *Torna*. Meleg időben a nyári testgyakorló-helyen, hideg és esős időben a téli testgyakorló-teremben, egyesítve a VIII. osztálylyal, hetenkinti 2 órában. Gyakoroltattak: szabad- és rendgyakorlatok, katonai gyakorlatok, kettős és négyes rendekre való fejlődés és oszlás, eszközökön és eszközökkel való gyakorlatok. Husz Ármin.

VIII. osztály.

1. *Vallástan*. Egyesítve a VII. osztálylyal.

2. *Magyar nyelv és irodalom*. A magyar irodalom története napjainkig, különös tekintettel a nyelv s a főbb műfajok történeti fejlődésére, az egyes korszakok társadalmi, politikai és művelődés-viszonyainak méltatásával. Az egyes írók megértéséhez szükséges poetikai és esztetikai ismeretek felújítása, illetőleg kibővítése alapján főleg az 1772—1867-ig terjedő kor költészetének beható tárgyalása, iskolai és magánolvasásra kiszemelt műrecek taglalásával. Tudományos irodalmunk fejlődése mostanig. Kk.: Boros-Környei: «A magyar irod. története szemelvényekkel». Segédkönyvül Beöthy Zsolt hasonló című könyvének II. kötete szolgált. Hetenkint 3 óra; havonként egy írásbeli dolgozat. Dr. Serédi Lajos.

3. *Latin nyelv*. Tankönyvek: Q. Horatii Flacci opera; Corneli Taciti ab excessu Divi Augusti libri XVI.; Schultz-Dávid Kisebb latin nyelvtana. Olvasmány: Horatii I. 1., 9.; II. 8.; Epod. 1., 2. Carm. I. 1., 2., 4., 7., 12., 37.; II. 1., 2., 3.; III. 1. és de arte poetica. Horatius életrajza, művei s metrumai; különös gond fordított az egyes költemények olvasásánál arra, hogy a tanuló tiszta képet nyerjen Horatius költői fejlődéséről, jellemének és életnézetének kiváló vonásairól. Taciti ann. lib. I egészen; Tacitus életrajza, művei s irányának jellemző sajátosságai. Római régiségtan és vázlatosan a római irodalom története. Az irány gyakorlása és az alak- és mondattan ismétlése céljából fordított 21 fejezet és iratott 18 iskolai dolgozat, melyeknek tárgya legnagyobb részt az olvasott remekművekből vétetett. Hetenkint 5 óra. Husz Ármin.

4. *Görög nyelv*. Platon: «Protagoras» egész terjedelmében, a szükséges irodalom- és philosophia-történeti bevezetés után. Azután Sophokles «Ajas»-ából 1—524. Hetenkint 3 óra. — Nyelvtani gyakorlatok, szó- és írásbeli fordítások magyarból görögre, melyeknek tárgyát az olvasmányok egyes szakaszainak kivonata képezte (az írásbeli dolgozatok részint mint házi, részint mint iskolai dolgozatok készítették), hetenkint 1 órában. Az évnek végén a görög irodalom történetének áttekintése Köpesdi Sándor kézikönyve szerint. Összesen hetenkint 4 óra. Ludmann Ottó.

5. *Német nyelv*. A német irodalom története Opitztól a legújabb korig, a

legnevezetesebb művekből vett részleteknek olvasása és egész tartalmuknak közlése alapján. Egész terjedelmében olvastatott Goethenek Iphigeniája. Kézikönyv: Heinrich: Deutsches Lehr- und Lesebuch, III. Band. Hetenkint 2 óra; havonkint 1 írásbeli dolgozat. Ludmann Ottó.

6. *Történelem*. Magyarország oknyomozó történelme a legrégebb időktől napjainkig, különös tekintettel a magyar történelem világtörténeti vonatkozásaira s arra a kölcsönös hatásra, melyet hazánk és a külföld egymásra gyakoroltak. Tankönyv: Ribáry-Mangold: «Magyarország oknyomozó történelme». Hetenkint 3 óra. Szigethy Lajos.

7. *Mathesis*. A combinatiók tana, a binomi tétel, a kúpszeletek és ismétlése a VI. és VII. osztály pensumának. Hetenkint 2 óra. Hazslinszky Frigyes.

8. *Természettan*. Acustica, calorica, delejesség és elektromosság. Fejér Ipoly kézikönyve fonálán. Hetenkint 4 óra. Hazslinszky Frigyes.

9. *Philos. propaedeutika*. Testi szervezet. Idegek, idegrendszerek. Agyműködés. A tanuló ismeret- és gondolatvilágából vett példák alapján az érzéki élet s a tudatos szellemi élet tünetei, nyilatkozásai, fejlődése, törvényei. Értelem, érzelem, akarat. A logika alapformái és főtvényei. Alkalmazás, rendszerek, módszerek. Rövid áttekintés az alapvető philosophusok irányain. Kk.: Böhm K.: Tapasztalati lélektan. Logika. Hetenkint 3 óra. Dr. Serédi Lajos.

10. *Torna*. Lásd a VII. osztályt.

Írásbeli havi dolgozatok a felső négy osztályban.

1. Magyar dolgozat.

V. osztályban. 1. Vakáció végén. (Hangulatfestés.) 2. Hegyek között. (Leírás.) 3. Az álmatlan király. Kisfaludi K. (Ballada-magyarítás, különös tekintettel a lelki állapot festésére.) 4. Miért és hogyan olvassunk? (Fejtegetés.) 5. Sylogismusok «Xenophon: Emlékiratok Sokratesről» I—II. fejezetből. 6. Esőcsepp — hópehely. (Tárgyi parallel.) 7. Szondi két apródja. (Tinódi, Czuczor, Erdélyi, Arany hasonló tárgyú balladájának összehasonlítása.) 8. Az állatok az ember szolgálatában. (Elbeszélő értekezés.) 9. Az első keresztes hadjárat seregei. (Leíró értekezés.) — *Görögöt pótló tanfolyamban*. 1. A nemzeti művelődés legfőbb föltételei. (Kármán J.: A nemzet csinosodása cz. értekezése nyomán.) 2. Kazinczy Ferencz és Berzsényi Dániel. (Egymáshoz való viszonyuk kifejtése, leveleikből vett összefüggő szemelvények alapján.) 3. A peloponnesusi háború kezdete. (Thukydides I. könyve nyomán, gyakorlásul a történeti előadásra.) 4. Elbeszélések és rajzok Thukydides I. és II. könyvében. (Tartalmi fejtegetés.) 5. Haza és emberiség iránt való kötelességeink. (Kölcsey Parainesis nyomán gyakorlásul az okfejtő előadásra.)

VI. osztályban. 1. A néptribunok Rómában. (Történeti értekezés.) 2. Marcius a corioli hős. (Történeti jellemzés.) 3. Hogyan és mire tanít bennünket a történelem? (Fejtegetés.) 4. Gróf Zrinyi Miklós a szigetvári hős és gróf Zrinyi Miklós a költő. (Rövid történeti parallel.) 5. A franczia nép a nagy forradalom előtt. (Történeti okfejtés.) 6. Kezdd bátran... halad, a ki megindult. (Fejte-

getés.) 7. Coriolán sorsának hatása. (Kisebb aesthetikai fejtegetés.) 8. Perikles gyászbeszédének rhetorikai argumentálása és dictionja. (Magyarázás.) 9. «Munkáság az élet sója — a romlástól mely megója.» (Fejtegetés rhetor. argumentálással.) *Görögöt pótló tanfolyam.* 1. A görög vallás alapja s a mythologia jelentősége a görögök szellemi életében. (Értekezés.) 2. Achilleus haragja. (Epikus jellemfestés.) 3. Istenek szerepe az Iliasban s az epopoiea deus ex machinája. (Értekezés.) 4. Erdély Teleki Mihály idejében. (Történeti rajz Cserei M.: Erdély históriájából olvasott összefüggő szemelvények alapján.) 5. Gróf Zrinyi Miklós a költő, mint értekező-prózáink megalkotója. (Értekezés az olvasm. alapján.) 6. Gróf Zrinyi Miklós hogyan akarja önállóvá tenni a magyar hazát? (Okfejtés gróf Zrinyi M. illető értekezései nyomán.) 7. A görög dráma kezdete. (Értekezés.)

VII. osztályban. 1. A liliomnak is van árnyéka — a szomorú fűznek is virága. (Aesthetikai parallel.) 2. A nagy természet fönnsége. (Kisebb aesthet. értekezés.) 3. A mondák szerepe az epikus-költésben. (Poetikai fejtegetés.) 4. Az Obsidio Szigetiana epizódjai. (Aesthetikai magyarázás.) 5. A «Két szomszédvár» romantikája. (Aesthetikai fejtegetés.) 6. «A tett halála az okoskodás.» (Okfejtés.) 7. Az emberi kultúra föltételei. (Értekezés.) 8. A regény és epopoiea közt levő tartalmi és előadásbeli különbségek. (Szabadon választott regény és eposz paralleljével.) 9. A költészet hatása művelődéstörténeti szempontból. (Összefoglaló poetikai és aesthetikai tanulmány.)

VIII. osztályban. 1. Nyelvében él a nemzet. (Okfejtés.) 2. Újkor, — új irodalom. (Értekezés.) 3. Mennyiben igaz a mondás: ignoti nulla cupido. (Psychologiai fejtegetés.) 4. Nagy Lajos és sz. László. (Tanulmány-történeti parallellel.) 5. Kazinczy és kora. (Irod.-történeti értekezés.) 6. Az ismeret kútforrása a tapasztalás. (Psychol. és logikai tanulm.) 7. A munkafelosztás elvének fontossága a társadalomban. (Okfejtő értekezés.) 8. A kor mozgató eszméi az irodalomban. (Tanulmány.)

2. Német dolgozatok.

V. osztály. 1. Wie ich die verflossenen Ferien zugebracht habe, ein Brief. 2. Inhaltsangabe der 1. Romanze aus Herders «der Cid». 3. Das Dorf. (Fordítás magyarból.) 4. Die Stadt, eine Beschreibung. 5. Das Weihnachtsfest. 6. Der tröstende Aesop. (Fordítás a magyarból.) 7. Cid und Ximene, eine Charakteristik. 8. Der Frühling. 9. Die Aussicht vom Kalvarienberg auf Eperies und seine Umgebung. 10. Die Tapferkeit Caesars. (Fordítás a magyarból.)

VI. osztály. 1. Egy kis magyar olvasmány fordítása németre. 2. Inhalt des Gedichtes: «Die Kraniche des Ibykus». 3. Brief an einen Freund. (Önálló házi dolgozat.) 4. Schiller életrajza. (Fordítás németre.) 5. Gedankengang des Gedichtes: «Das Lied von der Glocke». 6. Warum lernen wir Naturgeschichte. (Naturhistorische Abhandlung.) 7. A ballada és románcz fejlődése Németországban. (Fordítás.) 8. Gedankengang des Lesestückes: «Aus den Reden an die deutsche Nation». 9. Was adelt den Menschen? (Kulturhistorische Abhandlung; házi dolgozat.) 10. Inhaltsangabe aus dem Lesestücke: «Griechenlands Sprache, Mythologie und Dichtkunst.

VII. osztály. 1. Goethe életrajza. (Fordítás.) 2. Inhaltsangabe des Nibelungenliedes. 3. Der Herbst. (Idylle.) 4. Goethe életrajza. (Folytatás; fordítás.)

5. Gedankengang des V. Gesanges aus Hermann u. Dorothea. 6. Ludwig der XIV. (Charakteristik.) 7. Goethe életrajza. (Fordítás.) 8. Goethe életrajza. (Fordítás.) 9. Zitiren u. erläutern Sie jene Stellen des Epos «Hermann u. Dorothea», welche auf die Entwicklung der Handlung von grossem Einflusse sind u. welche zugleich als Sentenzen gelten können. 10. Erklärung des Schauspieles «Wilhelm Tell».

VIII. osztály. 1. Zu welchem Zwecke lernen wir verschiedene Sprachen? 2. Der Charakter des Orestes u. Pylades, nach dem 1-ten Auftritte der 2-ten Aufzuges im Drama: «Iphigenie auf Tauris» von Goethe. 3. Atilla's Begräbniss. (Uebersetzung aus dem Ungarischen.) 4. Die Erziehung der atheniensischen Jünglinge. Mit Bezug auf Plato's Protagoras. (Cap. 15.) 5. Die Gegenwart ist die Tochter der Vergangenheit und die Mutter der Zukunft. 6. Aus «Unser naives Epos» von Arany. (Uebersetzung.) 7. Inhalt u. Bedeutung der Parallel von den drei Ringen in Lessing's Nathan dem Weisen.

Francia nyelv.

A francia nyelv tanított két tanfolyamban. Az I-ső tanfolyamban (kezdők) tanítottak Ahn F. (átdolgozta Mutschenbacher) gyakorlati nyelvtanának I. része fonalán és az ott lévő gyakorlatok alapján: a rendes nyelvtani alakok, a leggyakrabban előforduló rendhagyó igék, a szófűzés és szórendek legfontosabb szabályai. Néhány (15) összefüggő elbeszélés is olvastatott. — A II. tanfolyamban (haladók) kiegészítették és bővítették a nyelvtani ismereteket Ahn F. gyakorlati nyelvtanának II. része fonalán. Az ott lévő gyakorlatok mind fordítottak, többnyire írásban is; az összefüggő olvasmányok (a kis dráma is) tárgyat szolgáltatottak a francia beszédben való gyakorlásra. Versek könyv nélküli előadása, francia szólásmódok megtanulása. — Az I. tanfolyamban 4 tanuló vett részt, a II-dikban pedig 8 tanuló, valamennyien az V—VIII. osztályból. Ludmann Ottó.

Szabadkézi rajz mint szabad tantárgy.

A szabadkézi rajz oktatásában részt vettek az I—VII. oszt. tanulók közül 20-an, kik heti két órában (kedden és pénteken délelőtt 11—12 óráig) nyertek oktatást. Elvégzett tananyag: egyenes, merőleges, vízszintes, dűlt vonalak, azoknak arányos részekre való osztása; egyenes vonalokból szerkesztett alakok és diszitmények; görbe vonalak és összetételükből származó diszitmények; az árnyékolás elemei; árnyékoló diszitmények; az emberi arc egyes részei s teljes arcok arányok szerinti rajzolása; emberi arcok, egész alakok, állatok, virágok. — Távlattantól: a testek távlati képe párhuzamos és ferde állásban; síkidomok és görbe felületű testek távlati képe; árnyéktan; rajzolás gipsz-minták után; sepia-festmények; kréta-rajzok kétféle színű krétákkal. Gamauf György.

C) Főgymnasiumi tanulók.

Név, vallás	Születés helye és ideje
I. OSZTÁLY.	
1 Altmann Hugó izr.	Dombrád, Szabolcs 1878. febr. 21.
Amster Sándor izr.***	Györke, Abauj 1881. aug. 31.
Amster Simon izr.***	Siroka, Sáros 1878. decz. 26.
Andorko Zoltán h. h.	Bodoló, Abauj 1881. május 13.
5 Árvai Nagy Menyhért r. k.	N.-Sáros, Sáros 1879. nov. 14.
Bánó Dezső á. h.	Berzevicze, Sáros 1880. nov. 8.
Bányász Nándor r. k.	Osztrópatak, Sáros 1881. máj. 27.
Bauer Armin izr.	Eperjes, Sáros 1879. nov. 22.
Bielek Aladár á. h.	Eperjes, Sáros 1880. szept. 8.
10 Bóth Tamás h. h.	Lemes, Sáros 1880. decz. 15.
Columby Vilmos á. h.	Göllnitzbánya, Szepes 1880. aug. 18.
Demeter Miklós g. k.	Eperjes, Sáros, 1879. ápr. 28.
Demián Árpád izr.	Sz.-Miklós, Liptó 1880. jul. 28.
Dianovszky Zsiga á. h.*	Losoncz, Nógrád 1880. jan. 4.
15 Einzig Miklós izr.	Eperjes, Sáros 1881. szept. 5.
Farkas Lajos á. h.	Eperjes, Sáros 1881. márcz. 28.
Fizély Béla á. h.	Abos, Sáros 1880. jan. 14.
Frankfurt József izr.	Dukafalu, Sáros 1880.
Fraenkl Bernát izr.	Asgút, Sáros 1880. jun. 8.
20 Freiburger Salamon izr.	S.-Kellemes, Sáros 1880. szept. 11.
Freimann Vilmos izr.	Sebes-Várallja, Sáros 1880. jan. 12.
Fried Márk izr.	Tótfalu, Szepes, 1880. febr. 20.
Friedmann Gyula izr.	Göllnitzbánya, Szepes 1879. decz. 25.
Geller Bernát izr.	S.-Kellemes, Sáros 1879. ápr. 16.
25 Goldberger Ábrahám izr.	Eperjes, Sáros 1879. aug. 7.
Goldstein Edgár izr.**	Eperjes, Sáros 1880. május 11.
Görgey Géza á. h.	N.-Mihály, Zemplén 1882. jun. 21.
Greger Oszkár izr.	Eperjes, Sáros 1880. ápr. 24.
Grosz Jenő izr.	Tállya, Zemplén 1880. aug. 31.
30 Guttmann Simon izr.	S.-Kellemes, Sáros 1878. nov. 29.
Hajduk Bertalan á. h.	Eperjes, Sáros 1881. május 27.
Hajós László h. h.	Pethő, Nógrád 1880. ápr. 25.
Halkó Gusztáv á. h.	Eperjes, Sáros 1879. okt. 9.
Hirschfeld Fülöp izr.	S.-Kellemes, Sáros 1880. márcz. 28.
35 Holénia László r. k.	Eperjes, Sáros 1881. jun. 3.
Hrabcsák József r. k.	Somos, Sáros 1878. máj. 14.
Hudák Győző á. h.	Eperjes, Sáros 1880. aug. 23.

* Ismétlő. ** Kilépett. *** Elmaradt.

Név, vallás	Születés helye és ideje
Janisch Lajos á. h.	Lajtafalu, Moson 1881. márcz. 9.
Klaubauf Márk izr.	Tarnow, Gácsország 1879. jun. 25.
40 Klein Simon izr.	Migléc, Abauj 1881. máj. 29.
Korach Leo izr.***.	Eperjes, Sáros 1880. jan. 2.
Landesmann Simon izr.	V.-Csemernye, Zemplén 1880. okt. 21.
Mahr Aladár á. h.	Eperjes, Sáros 1878. okt. 20.
Neumann Artur izr.*.	Lemes, Sáros 1881. aug. 23.
45 Neumann Henrik izr.	Eperjes, Sáros 1880. márcz. 21.
Pelech Ernő á. h.	Dobsina, Gömör 1881. nov. 23.
Reich Artur izr.	Eperjes, Sáros 1880. aug. 9.
Reisz Jakab izr.*.	S.-Kellemes, Sáros 1880. jun. 30.
Schif Victor izr.	Varannó, Zemplén 1880. nov. 6.
50 Schreiber Hermann izr.*.	Nagy-Ida, Abauj 1880. febr. 23.
Schustek Nándor á. h.*.	Eperjes, Sáros 1879. ápr. 28.
Sonnenthal Ábrahám izr.***.	Karácsonmező, Sáros 1880. febr. 23.
Steinauer Ernő á. h.*.	Lemberg, Gácsország 1880. szept. 21.
Szécseyi Ferencz r. k.*.	Kassa, Abauj 1879. aug. 25.
55 Sziklai Jenő izr.	Budapest, 1881. máj. 17.
Tahy László á. h.	Eperjes, Sáros 1881. máj. 16.
Ungár Miksa izr.	Csircs, Sáros 1880. jun. 25.
Wachsmann Miksa izr.*.	Eperjes, Sáros 1879. decz. 5.
Waldmann József izr.*.	Eperjes, Sáros 1878. szept. 13.
60 Walko Emil á. h.	Göllnitzbánya, Szepes 1878. okt. 12.
Weisz Náthán izr.	S.-Kellemes, Sáros 1880. ápr. 5.
Weiszlovics Pál	S.-Kellemes, Sáros 1879. okt. 8.

Magántanulók:

Klein Béla izr.	Gombosfalu, Sáros 1880. nov. 17.
Mandl Lajos izr.	Györgyi-Koppló, Abauj 1882. márcz. 21.

II. OSZTÁLY.

Bánó Lehel á. h.	Héthárs, Sáros 1880. szept. 7.
Chalupka Árpád á. h.	Eperjes, Sáros 1878. ápr. 4.
Cséri Elek izr.	Varannó, Zemplén 1880. jun. 16.
Csink Aladár á. h.	Szeghi-Long, Zemplén 1880. márcz. 30.
5 Czigelbrier Ede á. h.	Frankfurt a./M., Németország 1879. ápr. 3.
Droppa Kornél á. h.	Kükemező, Sáros 1875. aug. 1.
Friedmann Zsiga izr.	Sztropkó, Zemplén 1878. aug. 3.
Fuchs Izsák izr.*.	Uszfa, Sáros 1875. febr. 12.
Gamauf Jenő á. h.	Eperjes, Sáros 1881. jun. 8.
10 Gelbert József izr.	Szinyér, Zemplén 1878. márcz. 8.

* Ismétlő. *** Eltávolított.

Név, vallás	Születés helye és ideje
Gerő Gyula á. h.	Hényel-puszta, Nógrád 1879. okt. 5.
Goldberger Bernát izr.	Eperjes, Sáros 1877. jun. 30.
Hartmann László izr.	Eperjes, Sáros 1878. aug. 25.
Herschkovics Mór izr.	Eperjes, Sáros 1879. ápr. 1.
15 Hudák Ferencz á. h.	Eperjes, Sáros 1879. jun. 16.
Jansó György á. h.	Répás, Gömör 1878. ápr. 26.
Kesselbauer Béla á. h.	Dombrád, Szabolcs 1878. decz. 7.
Klein Ernő izr.	Miglécz, Abauj 1879. ápr. 7.
Klein Samu izr.	Vörösmárt, Szabolcs 1881. ápr. 3.
20 Klein Simon izr.	S.-Kellemes, Sáros 1875. jul. 1.
Kovács Victor á. h.	N.-Kőrös, Pest-P.-S. 1879. nov. 27.
Kvicsinszky Ede r. k.	Deméthe, Sáros 1877. jun. 8.
Lefkovics Jenő izr.	Eperjes, Sáros 1880. okt. 7.
Luscsek Ferencz r. k.	Soóvár, Sáros 1879. szept. 3.
25 Mayer Béla á. h.	Eperjes, Sáros 1880. decz. 25.
Neumann Lipót izr.*	Eperjes, Sáros 1878. márcz. 6.
Reiter Jenő izr.	Remete, Szepes 1880. okt. 25.
Rosenberg Manó izr.	Soóvár, Sáros 1878. ápr. 20.
Róth Izidor izr.	Kis-Várda, Szabolcs 1880. márcz. 16.
30 Somogyi Mihály r. k.	Szikszó, Abauj 1880. jan. 13.
Springer Armin izr.	Eperjes, Sáros 1879. jun. 25.
Stehr József izr.	Eperjes, Sáros 1878. szept. 2.
Steiner Mór izr.	Zsegnye, Sáros 1877. máj. 2.
Stern Náthán izr.	Eperjes, Sáros 1877. decz. 15.
35 Streck Imre á. h.*	Göllnitzb., Szepes 1878. szept. 8.
Szepesi Béla á. h.	Szántó, Abauj 1880. márcz. 5.
Tomasewszky Rezső r. k.*	Eperjes, Sáros 1878. febr. 10.
Tóth Róbert h. h.	Szvidnik. Sáros 1879. szept. 7.
Weiszer Emil á. h.	Eperjes, Sáros 1880. decz. 30.

Magántanuló :

40 Alexander József izr.* . . . | Leibicz, Szepes 1879. jan. 9.

III. OSZTÁLY.

Austerlitz Tivadar izr.	Eperjes, Sáros 1880. ápr. 8.
Bella István á. h.	Szt-Péter, Liptó 1880. máj. 2.
Bessenyei Zenó h. h.	Miglész, Zemplén 1880. máj. 29.
Böhm Aladár izr.	Eperjes, Sáros 1878. ápr. 9.
5 Fest Zoltán á. h.	Malaczka, Pozsony 1879. ápr. 12.
Fraenkl Bernát izr.	Héthárs, Sáros 1877. aug. 2.
Friedmann Adolf izr.	N.-Sáros, Sáros 1879. febr. 18.

* Ismétlő.

Név, vallás	Születés helye és ideje
Frisch Joachim izr.	Balázsvágás, Sáros 1877. nov. 11.
Glattstein Simon izr.	Janó, Sáros 1877. okt. 29.
10 Glück Adolf izr.	S.-Kellemes, Sáros 1879. jan. 24.
Glücksman Adolf izr.	Soóvár, Sáros 1879. febr. 20.
Grünmann Dávid izr.	S.-Kellemes, Sáros 1877. ápr. 8.
Hamborszky Béla á. h.	Eperjes, Sáros 1879. jan. 23.
Hennel Gyula á. h.	Eperjes, Sáros 1879. aug. 27.
15 Hlavács Gyula á. h.	Szántó, Abauj 1880. márcz. 30.
Hörk János á. h.	Eperjes, Sáros 1879. szept. 21.
Jakubek József r. k.	N.-Sáros, Sáros 1879. nov. 17.
Klefner Béla á. h.	Eperjes, Sáros 1879. márcz. 21.
Kozák Jenő r. k.	Bártfa, Sáros 1877. jun. 9.
20 Majernyik Károly á. h.	Eperjes, Sáros 1878. nov. 12.
Marek Géza izr.	Igló, Szepes 1880. ápr. 20.
Milde Kleophás r. k.	Lowcza, Gácsország 1877. aug. 18.
Neumann Géza izr.	Eperjes, Sáros 1879. aug. 1.
Neumann Náthán izr.	Kapi, Sáros 1878. ápr. 2.
25 Neuwirth Ferencz izr.	S.-Kellemes, Sáros 1878. jan. 22.
Peters Árpád r. k.	Budapest, 1879. máj. 18.
Propper József izr.	Eperjes, Sáros 1879. márcz. 7.
Rosenberg Izrael izr.	Karácsonmező, Sáros 1876. jan. 13.
Rosenberg Samu izr.	Kurima, Sáros 1876. jan. 4.
30 Rosenfeld Kálmán izr.	N.-Dobrony, Bereg 1880. febr. 11.
Ruttkay Béla á. h.	Eperjes, Sáros 1879. okt. 16.
Ruttkay István á. h.	Eperjes, Sáros 1878. ápr. 3.
Schwarcz Samu izr.	Héthárs, Sáros 1877. márcz. 19.
Szalay László á. h.	Eperjes, Sáros 1878. decz. 24.
35 Tokár Emil r. k.	Soóvár, Sáros 1878. ápr. 30.
Vozárik Gyula á. h.	Lapos, Sáros 1877. máj. 18.
Walko János á. h.	Göllnitzbánya, Szepes 1877. máj. 3.
Weisz Ignác izr.	Zsegye, Sáros 1879. ápr. 18.
Weisz József izr.	Lapos, Sáros 1876. jul. 12.
40 Werther Mór izr.	Eperjes, Sáros 1877. nov. 10.
Zahler Elek izr.	Láda, Sáros 1878. okt. 20.

Magántanuló:

Márk Ferencz h. h. . . . . | M.-Csáth, Borsod 1879. márcz.

IV. OSZTÁLY.

Ardó Zoltán izr. . . . . | Kapi, Sáros 1879. ápr. 19.
 Baumöhl Leo izr. . . . . | S.-Kellemes, Sáros 1877. jun. 23.
 Blaufeld Henrik izr. . . . . | S.-Kellemes, Sáros 1876. okt. 12.
 Csengey Zoltán á. h. . . . . | Csákvár, Fehérm. 1877. ápr. 21.

Név, vallás	Születés helye és ideje
5 Danjelisz Árpád á. h.	Béla, Szepes 1877. nov. 4.
Droszt Ede á. h.	Vidrány, Zemplén 1877. febr. 9.
Friedmann Márk izr.	N.-Sáros, Sáros 1877. szept. 13.
Fuchs Lipót izr.	Eperjes, Sáros 1878. ápr. 6.
Gál Lajos izr.	Ungvár, Ung 1879. aug. 25.
10 Geiger Artur izr.	Karácsonmező, Sáros 1878. jul. 1.
Glücksmann Náthán izr.	Soóvár, Sáros 1875. aug. 15.
Grosz Ede izr.	N.-Domása, Zemplén 1877. szept. 3.
Hajós Soma h. h.	Pető, Nógrád 1877. nov. 6.
Hartmann Lajos izr.	Eperjes, Sáros 1878. okt. 31.
15 Hennel Pál á. h.	Göllnitzb., Szepes 1878. nov. 30.
Hörk István á. h.	Eperjes, Sáros 1877. ápr. 4.
Klauszer Kálmán á. h.	Eperjes, Sáros 1877. szept. 16.
Krajzell Miklós á. h.	Eperjes, Sáros 1878. okt. 30.
Lévi Mór izr.	Krompach, Szepes 1877.
20 Michaëlis Árpád á. h.	Arany-Idka, Abauj 1878. máj. 10.
Michnay Lajos á. h.	Szikszó, Abauj 1879. febr. 14.
Rosenberg Samu izr.	Péterfalu, Sáros 1875. okt. 2.
Tyrnauer Márk izr.	Eperjes, Sáros 1877. okt. 23.
Vrablovics Géza r. k.	Soóvár, Sáros 1878. jan. 3.
25 Weisz Mór izr.	Zsebfalu, Sáros 1877. ápr. 2.

Magántanulók :

Kerekes István h. h.	Karczag, J.-K.-Szolnok 1878. nov. 2.
Márk Zoltán h. h.	Mező-Csáth, Borsod 1877. máj. 14.
Ökrös László h. h.	Karczag, J.-K.-Szolnok 1878. febr. 3.
Tyrnauer Joachim izr.	Eperjes, Sáros 1876. máj. 13.

V. OSZTÁLY.

Jegyzet. **P.** a név előtt azt jelenti, hogy az illető tanuló a görögöt pótló tanfolyamba jár.

Ardó Leo izr.	Kapi, Sáros 1877. jul. 26.
Bakos István h. h.**	Tass, Pest 1874. aug. 28.
p. Bartus Sándor á. h.	N.-Mihály, Zemplén 1877. jul. 30.
p. Bodnár József r. k.	Szt-Imre, Sáros 1876. márcz. 14.
5 p. Esztel József á. h. †	Tisza-Ujlak, Ugocea 1877. aug. 22.
Flórián Károly á. h.	Eperjes, Sáros 1878. jan. 26.
p. Fraenkl József izr.**	Prócs, Sáros 1875. nov. 11.
Gautier Aristide r. k.	Plojesti, Oláhorsz. 1873. okt. 24.
Hamborszky Jenő á. h.	Eperjes, Sáros 1877. jun. 24.
10 Joób Imre á. h.	Eperjes, Sáros 1877. márcz. 3.

** Kilépett. † Magántanulóvá lett.

Név, vallás	Születés helye és ideje
p. Ivánka Milán á. h.	Szt-Márton, Turóc 1876. okt. 23.
Kazsley Béla á. h.	Kladzán, Zemplén 1877. ápr. 19.
Kesselbauer Sándor r. k.	Lemberg, Gácsorsz. 1876. febr. 22.
p. Klein Kálmán á. h.	Poprád, Szepes 1877. febr. 6.
15 Krajzell Béla á. h.	Eperjes, Sáros 1877. ápr. 16.
Lajcsák János á. h.	Pribilina, Liptó 1875. jul. 5.
p. Mosászky István á. h.	Eperjes, Sáros 1877. szept. 14.
p. Palugyay Ákos á. h.	Bodafalu, Liptó 1875. ápr. 19.
p. Pjetsch Ottó r. k. †	Kurcsin, Sáros 1875. decz. 29.
20 Rumann János á. h.	Pribilina, Liptó 1876. okt. 18.
Springer Zoltán izr.	Kis-Várda, Szabolcs 1878. febr. 27.
Steinauer János á. h.	Lemberg, Gácsorsz. 1876. okt. 28.
p. Szőlősi Sándor izr. **	Marosvásárhely, T.-Maros 1877. okt. 8.
Ungár Kálmán izr.	Soóvár, Sáros 1876. febr. 4.
25 p. Ureczky Sándor á. h.	V.-Csemernye, Zemplén 1877. decz. 15.
p. Vályi Sándor h. h.	Rimaszécs, Gömör 1876. aug. 22.

VI. OSZTÁLY.

Jegyzet. **P.** a név előtt azt jelenti, hogy az illető tanuló a görögöt pótló tanfolyamba jár.

Alexander Bernát izr.	Keczer-Peklén, Sáros 1873. máj. 2.
p. Czölder Dezső á. h.	Göllnitzbánya, Szepes 1875. febr. 9.
Feczkanics Ferencz g. k. ****	Eperjes, Sáros 1876. márcz. 28.
Friedmann Náthán izr.	Palocsa, Sáros 1872. nov. 15.
5 Friedmann Oszkár izr.	Göllnitzb., Szepes 1876. máj. 2.
p. Fuchs Dávid izr.	Bálpatak, Sáros 1873. ápr. 6.
Geiger Miklós izr.	Karácsonmező, Sáros 1874. decz. 26.
Glatz Árpád á. h.	Eperjes, Sáros 1876. márcz. 29.
Grosz Dezső izr.	Miskolcz, Borsod 1876. márcz. 25.
10 Hajdu Lajos á. h.	Zsegnye, Sáros 1876. aug. 24.
Immerblum Ármin izr.	Rózsahegy, Liptó 1875. okt. 12.
Kálnássy Géza r. k.	Eperjes, Sáros 1875. ápr. 30.
p. Kisfaludi Tihamér á. h. ***	Kassa, Abauj 1875. ápr. 27.
Kósch Elemér r. k.	Bártfa, Sáros 1877. jan. 6.
15 Kozák Tivadar r. k.	Eperjes, Sáros 1873. ápr. 27.
Krajnyák Alfons á. h.	N.-Dobra, Zemplén 1876. szept. 27.
p. Kremer Ernő á. h.	Eperjes, Sáros 1874. aug. 21.
p. Lőstorfer Károly á. h.	Szt-Elek, Vasm. 1875. márcz. 23.
p. Nyékhegyi Ferencz r. k. **	Radvány, Zólyom 1875.
20 Radvány Károly á. h.	Eperjes, Sáros 1877. jan. 28.
Rubovics László izr.	N.-Sáros, Sáros 1875. nov. 15.

** Kilépett. *** Elmaradt. **** Kizáratott. † Magántanulóvá lett.

Név, vallás	Születés helye és ideje
Schreiber Bernát izr.	Nagy-Ida, Abauj 1877. jan. 18.
Schreiber Géza izr.	Eperjes, Sáros 1874. márcz. 11.
Schütz Béla á. h.	Göllnitzb., Szepes 1873. okt. 16.
25 p. Semsey Árpád r. k.	Karácsonmező, Sáros 1875. szept. 23.
Tyrnauer Albert izr.	Eperjes, Sáros 1873. jun. 20.
Valkó János á. h.	Göllnitzb., Szepes 1876. ápr. 23.
Zachar Mór á. h.	Breznóbánya, Zólyom 1875. szept. 22.
Ziegler Jakab izr.	N.-Sáros, Sáros 1876. febr. 14.

VII. OSZTÁLY.

Bielek István á. h.	Máriavölgy, Sáros 1875. okt. 31.
Fischgrund Zachariás izr.	Krivány, Sáros 1873. márcz. 10.
Galle Dezső á. h.	Zombor, Bács-Bodrog 1875. febr. 5.
Hennel Gyula á. h.*	Göllnitzb., Szepes 1874. ápr. 29.
5 Kesselbauer Ágoston r. k.	Lemberg, Gácsorsz. 1874. jul. 14.
Kresz Jenő á. h.	Tállya, Zemplén 1874. jun. 13.
Lavota Ödön á. h.	Eperjes, Sáros 1875. márcz. 30.
Mauritz Béla á. h.	Göllnitzb., Szepes 1873. jan. 17.
Megyaszy Pál h. h.	Szepsi, Abauj 1875. máj. 8.
10 Meliorisz Béla á. h.	Kis-Sáros, Sáros 1875. aug. 23.
Menesdorfer Béla á. h.	Göllnitzb., Szepes 1874. nov. 9.
Mosánszky Kornél á. h.	Bártfa, Sáros 1871. jan. 7.
Propper Elek izr.	Kassa, Abauj 1876. jun. 19.
Révai Miklós izr.	Eperjes, Sáros 1874. okt. 31.
15 Sarudy Gyula á. h.	K.-Szeben, Sáros 1874. nov. 11.
Sörösi Gyula á. h.	Eperjes, Sáros 1874. febr. 3.
Spargnapane Theophil h. h.	Eperjes, Sáros 1874. febr. 20.
Starmann Géza r. k.** *	Kis-Csepce, Turócz 1872.
Thuránszky Péter á. h.	Szt-Miklós, Liptó 1873. szept. 22.
20 Vrublovszky Nándor r. k.	Eperjes, Sáros 1873. okt. 26.
Zeilendorf Izraël izr.*	Eperjes, Sáros 1873. jan. 18.

VIII. OSZTÁLY.

Bella Ede izr.	Potok, Liptó 1874. febr. 5.
Ferenczy Ferencz h. h.	Abos, Sáros 1875. ápr. 29.
Fischbein Dezső izr.*	Nádudvar, Hajdu 1874. aug. 11.
Friedmann Izraël izr.	Plavnicza, Sáros 1873. jun. 8.
5 Galle Hugo á. h.	Zombor, Bács-Bodrog 1874. febr. 1.
Grosz Sándor izr.	Perény, Abauj 1873. aug. 25.
Groszmann Izsák izr.	Buszló, Sáros 1871. decz. 22.

* Ismétlő. ** Kilépett.

Név, vallás	Születés helye és ideje
Groszwirth Fülöp izr.*	Héthárs, Sáros 1873. máj. 10.
Jakab Ernő g. kath.	Érmihályfalva, Bihar 1874. febr. 10.
10 Keszler Béla á. h.	Bártfa, Sáros 1874. máj. 14.
Lovik Károly á. h.	Budapest, 1874. márcz. 9.
Marczy Aurél á. h.	Sz.-Szombat, Szepes 1873. jul. 9.
Marschalko Gusztáv á. h. . . .	K-Szeben, Sáros 1874. márcz. 25.
Matherny Béla á. h.	Eperjes, Sáros 1874. jun. 7.
15 Mayer Gyula á. h.	Eperjes, Sáros 1873 márcz. 27.
Michnay Bertalan á. h.	Szikszo, Abauj 1875. ápr. 25.
Mihalik Gyula á. h.	Budapest, 1874. márcz. 26.
Neulaender Ármin izr.	Sz.-Várallja, Szepes 1872. decz. 28.
Palugyay Kálmán á. h.	Bodafalva, Liptó 1872. okt. 13.
20 Pazár Dezső á. h.	Ungvár, Ung 1874. márcz. 7.
Tirtsch Gergely á. h.	Sz.-Várallja, Szepes 1872. márcz. 1.
Wachsmann Lipót izr.	Eperjes, Sáros 1873. decz. 7.
Wrchovszky Károly á. h.	N.-Szombat, Pozsony. 1874. márcz. 17.

* Ismétlő.

D) Nyilvános vizsgák a főgymnasiumban.

A múlt évi szóbeli érettségi vizsga tekintetes Gresch Ágost úrnak mint a méltóságos és főtiszt. püspök úr helyettesének elnöklete alatt, tekint. Mauritz Rezső reáliskolai igazgató úrnak mint kormányképviselőnek jelenlétében június 29. és 30. napjain tartatott. Jelentkezett a vizsgára 17 VIII. osztálybeli rendes és 1 VIII. oszt. magántanuló, összesen 18-an. Ezek közül egy, a kinek magyar és görög dolgozata elégtelennek találtatott, a szóbeli vizsgára nem bocsátatott; a többi 17 következő eredménnyel tette a szóbeli vizsgát:

Jeles osztályzattal	3
Jó «	3
Elégséges «	7
Két hónap után teendő javító vizsgára utasított	2
Nem érettnak találtatott.	2

Összesen 17

A javító vizsgára utasított két ifjú Rimaszombaton tette azt le elégséges eredménnyel, még pedig az egyik 1892. szept. 12-én, a másik 1892. december 3-án.

A folyó isk. évi érettségi vizsgára jelentkezett 23 VIII. osztálybeli rendes tanuló. Ezek osztályvizsgáik alapján mindnyájan bocsátattak az írásbeli vizsgára, egyikök azonban már az első írásb. vizsga alkalmával visszalépett. Az írásbeli vizsga megtartatott május 24., 26., 27., 28. és 29. napjain. A dolgozatok tételei:

1. *Magyar dolgozatra*: a) Nemzeti életünk és irodalmunk okai a XVIII. században. b) Párhuzam a mohi és a mohácsi ütközetek történeti jelentősége közt. c) Az optika tudományos és közéleti jelentősége.

2. *Latin dolgozatra*: Miben áll az igaz barátság? (Vagács-Schiebinger gyakorlókönyvéből.)

3. *Görög dolgozat*: Homér Odyszeiájából, VIII. 485–522. fordítása magyarra.

4. *Német dolgozat*: Kölcsey Ferenc: «Körner Zrinyije» töredék fordítása németre.

5. *Mennyiségtan*: a) Valaki vett 180 forintért juhokat s fizetett minden juhért három forinttal többet, mint a hány juhot vett; kérdés: hány juhot vett? b) Ha az egyik bolygónak sugara kétszer nagyobb, mint egy másiké, kérdés: hányszor nagyobb az egyik térfogata, mint a másiké?

A szóbeli érettségi vizsga június 27., 28. és 29. napjain fog megtartatni; erről csak a jövő Értesítőben adhatunk tudósítást.

A rendes évszázó osztályvizsgák a következő napokon tartattak meg: április 30-án (vallás), május 15–21. és 23. napjain a VIII. osztály évi vizsgái; június 16–18. és 20–24. napjain az I–VII. osztályok vizsgái. Az évszázó ünnepély és az ifjaknak elbocsátása június 26-án.

E) Iskolai intézmények és ifjúsági egyletek a főgymnasiumban.

I. Múzeumok.

1. *A természetrajzi* múzeum a lefolyt isk. évben a következő tárgyakkal szaporodott: a) Vétel útján: 5 darab nagy fali ábrával, melyek a következő zoológikus tárgyakat ábrázolják: bufo cinereus és rana esculenta, metamorphosisaikkal és csontvázaikkal; apis mellifica és cynips scutellaris, metamorphosisaikkal és egyes testrészeikkel; bostrichus typographus, metamorphosisaikkal; bombyx mori és picris brassicae, szintén átváltozásaikkal; helix pomatia, meleagrina margaritifera, ostrea edulis, corallium rubrum, különféle alakokban. Továbbá kisebb fali ábrák: felis tigris, balaena mysticetus, bos taurus, cervus tarandus, equus asinus, felis leo. b) Ajándék útján: Két bogárgyűjteménnyel, melyeknek egyikét (130 species) Friedmann Oszkár VI. oszt. tanuló, másikat pedig (200 species) Zachar Mór, Kósch Elemér, Geiger Miklós, Krajnyák Alfons és Losterfer Károly VI. osztálybeli tanulók összeállították és ajándékozták. Fogadják ez úton is az ajándékozók meleg köszönetünket.

2. *A vegytani szertár, a földrajzi gyűjtemény és a philologiai* múzeum ez évben nem szaporodott.

3. *A természettani* múzeum ez évi szaporodása: 1 spectroscop, 4 darab színelemző-cső, azokhoz tartozó állvánnyal, 1 db Prückler-féle cső, 1 db Breitenlohner-féle borszesz-lámpa, 4 db üvegcső érenysodronyokkal, 2 db állvány üvegcsővek tartására, 1 db Stöhrer-féle ívlámpa, 1 db izzólámpa, 1 db függőleges multiplicator, 1 db heliostat, 1 pár Bell-féle telephon, 1 Atwood-féle esőgép.

4. A mértani és rajzszerzési gyűjtemény ez évi szaporodása vétel útján: 29 gipszminta az állami paedagogium gipszöntő-műhelyéből.

II. Könyvtárak.

1. A nagy könyvtárak gyarapodása a közös isk. intézmények közt van kimutatva.

2. *Algymnasiumi könyvtár.* A könyvtárt ez évben is a tavaly megállapított mód szerint látogatta az alsó négy osztály ifjúsága, azaz az I. és II. osztálybeliek közül csak az érdemesebbek látogathatták. A lefolyt tanévben ajándék útján 5 munkával gyarapodott s így állománya összesen 611 kötet: 309 magyar és 302 német. A könyvtárlátogatók száma 82. Könyvkiosztás havonként egyszer volt. A könyvtár őre Kiss Albert gymn. tanár.

III. A főgymnasiumi ifjúságnak segélyegyleti és gyámintézeti gyűjtései.

A lefolyt iskolai évben a gymnasium nyolcz osztályában havonként eszközölt segélyegyleti és gyámintézeti gyűjtések 68 frt 53 krnyi összeget eredményeztek. Ezen gyűjtéshez hozzájárultak az egyes osztályok következő összegekkel: az I. oszt. 11 frt 19 krral, a II. oszt. 14 frt 71 krral, a III. oszt. 5 frt 69 krral, a IV. oszt. 3 frt 86 krral, az V. oszt. 6 frt 85 krral, a VI. oszt. 7 frt 76 krral, a VII. oszt. 7 frt 54 $\frac{1}{2}$ krral, a VIII. oszt. 10 frt 92 $\frac{1}{2}$ krral. Ezen összegből adatott a rozsnyói árvaháznak 6 frt 78 kr., a helv. hitv. ösztöndíj-alapjának gyarapítására 5 frt 98 kr., az e. e. e. gyámintézetnek pedig 19 frt 71 kr. A maradék pedig a segélyegyleti tőkealap gyarapítására fordított.

A felvidéki inségesek javára is adakozott a főgymnasiumi ifjúság Meliorisz Béla VII. oszt. tanuló kezdeményezése folytán; ezen gyűjtésnek eredménye 21 frt 70 kr. volt, mely összegnek egyik fele az *árvamegyei*, másik fele pedig a *sáros-megyei* inségesek számára küldetett be a «Budapesti Hirlap» szerkesztőségének.

IV. A főgymn. «Magyar Társaság» (alakult 1827-ben).

Czélja: «a nemzeti magyar irodalom mennél behatóbb megismerése alapján első sorban a nemzeti eszmékért való igaz lelkesedés fölkeltése és ápolása, a magyar irodalmi nyelv szó- és írásbeli használatában való alapos önképzés; költői és szónoki remekművek egészben vagy részben való elszavalásával egyrészt a helyes előadás gyakorlása, másrészt az aesthet. műveltség és ízlés fejlesztése. Végül — a művelt külföld haladása és szépirodalmi remekeinek figyelembe vételével — különösen a hazai tudományosság, művészet, költészet körébe tartozó s az iskolai oktatás kiegészítésére szolgáló magánolvasmányok alapján kijelölt vagy szabadon választott tárgyak önállóbb feldolgozásával az öntudatos munkásságot előmozdítani s e munkák jóakaró, de komoly megbíráásával az önérzetes, lelkiismeretes működést elősegíteni.» (Alapsz. II.)

A «Magyar Társaság» szept. 11-én tartotta meg Ludmann Ottó főgymn. igazgató vezetése alatt — immár 64-dik — alakuló gyűlését, melyen a kör tisztviselőinek választását is megejtette. Az elnökségre újból dr. Serédi P. Lajos főgymn. tanárt kérte föl. Alelnökké Mihalik Gyula VIII. o. t.; titkárrá Neuländer

Ármin VIII. o. t.; főjegyzővé Grósz Sándor VIII. o. t.; aljegyzővé Fischgrund Samu VII. o. t.; pénztárossá Gallé Hugo VIII. o. t.; laptárossá Ferenczy Ferencz VIII. o. t.; könyvtárosokká: Lovik Károly és Tirtsch Gergely VIII. o. t., továbbá Menesdorfer Bertí, Meliorisz Béla, Thuránszky Péter s ennek a Társaságból történt kilépése után Bielek István VII. o. t. rendes tagokat választotta.

A Társaságnak összesen 67, és pedig 29 rendes és 38 olvasó tagja volt.

A rendes tagok az elnök vezetése alatt hetenkint kétszer (szerdán d. u. 2—3-ig és vasárnap d. e. 9—10-ig) összesen 59 gyűlést tartottak. A szavalatokat a titkár által esetről-esetre kijelölt három rendes tag bírálta meg s e bírálat alapján (melyhez bármelyik tag hozzászólhatott) a kör szavazással sorozta őket a megérdemelt érdemsorozatba. A dolgozatokat a titkár által megfelelő sorban kijelölt bíráló írásban megokolt véleménye alapján (melyhez a munka felolvasásakor bárki hozzászólhatott) jutalmazta vagy sujtotta.

Szavalat volt 110, szónoklat 5. *Dicséretet* érdemelt: Grósz Sándor 12, Fischbein Dezső 1 szavolata; *méltánylást*: Grósz Sándor 1, Fischbein Dezső 2, Meliorisz Béla 2, Révai Miklós 1, Fischgrund Samu 2 szavolata, Fischbein Dezső és Tirtsch Gergely 1, Bielek István és Fischgrund Samu 2 drámai dialog szavolata, Kósch Elemér 2, Losztorfer Károly 7 szavolata; *jó érdemfokot*: Fischbein Dezső 2, Pazár Dezső 1, Tirtsch Gergely 3, Mihalik Gyula 1, Révai Miklós 2, Meliorisz Béla 3, Fischgrund Samu 3, Bielek István 1, Semsey Árpád 2, Kósch Elemér 1 és Geiger Miklós 1 szavolata.

A kör 29 rendes tagja összesen 67 munkát adott be, még pedig 35 prózát és 32 verset. A prózai művek közül 3 műfordítás, a többi valamint a versek is eredetiek. A kör 12 prózát és 7 verset utasított vissza. Nem bíralt meg: 4 prózát és 2 verset. A munkák közül legfelsőbb méltatásfokra, «*érdemkönyvbe írás*»-ra: Mihalik Gyula «Csobáncz» című aesthet. fejtegetése; Lovik Károly «Széchenyi István gr.» és «Emlékezés Kisfaludy Sándorra» című alkalmi felolvasása, «A magyar Petrarca» és «Vörösmarty emlékezete» című alkalmi ódái; Meliorisz Béla «Sárosy Gyula» című aesthet. felolvasása és Grósz Sándor «Emlékezés» című ódája érdemesültek. *Dicséretre*: Meliorisz Béla «Egy játszma billiard» című műfordítását francziából; *méltánylásra*: Meliorisz Béla «A catalauni ütközet» című értekezésről írt bírálatát érdemesítette a Társaság. *Főbbak* voltak: Zöld erdőnek sűrűjében (dal); Lígetemben (dal); Emlékezés (elegia); Becsületesség és tiszta jellem nem érdem, de kötelesség (fejtegetés); Mit írjak? (karczolat).

A Társaság ez évi pályakérdései: 1. Óda márczius 15-re. 2. A magyar nép- és műballada fejlődése Arany Jánosig. 3. Költői elbeszélés vagy novella. 4. Horatius Aurea mediocritas cz. költeményének verses műfordítása. 5 Szabodon választott tárgyú aesthet. értekezés. A kitűzött időre 3 óda és 5 prózai mű érkezett be. A bírálók egyhangú ítélete és Csengey Gusztáv akad. tanár úr véleménye — kinek e helyen mond a Társaság köszönetet — az «Emlékezés» cz. ódának nyújtotta a pályadíjat. Szerzője Grósz Sándor. A prózai pályaművek közül nagyobb olvasottságot, szorgalmat s önálló munkát a Katona J. Bánk bánja cz. értekezés mutatott. A Társaság megdicsérte, de tartalmi fogyatkozásai miatt a pályadíjat nem adta neki. A szokásos szavalat-versenyt a Társaság május 8-án tartotta meg, melyen a pályadíjat Grósz Sándor — a kör legjobb szavaloja — nyerte el, Kiss J. Jehova című költeménye egyik nagyobb részletének teljesen sikerült előadásával.

A Társaság az eperjesi kir. kath. főgymn. «Kisfaludy-kör»-ének 25 éves fennállása ünnepén üdvözlő-iratot küldött, mit az testvéri szivességgel köszönt meg.

Hazafias szellemét többször megnyilatkoztatta. Így gr. Széchenyi István, «a legnagyobb magyar» születése 100 éves évfordulóján a főgymn. Dal- és Zenekörenek szives közreműködésével emlékünnepet rendezett a következő műsorral: 1. Hymnus. Éneklé a Dalkör. 2. Elnöki megnyitó. Tartotta dr. Serédi P. Lajos. 3. Új Simeon, Tompa Mihálytól. Szavalta Bielek István. 4. Részletek Széchenyi «Hitel» cz. művéből. Felolvasta Mihalik Gyula. 5. Széchenyi István gr. Beszéd. Irta és tartotta Lovik Károly. 6. Széchenyi emlékezete. Arany Jánostól. Szavalta Grósz Sándor. 7. Rákóczy-induló. Előadta a Zenekör. Éppen így a Dal- és Zenekör szives közreműködésével hagyományos kegyelettel ülte meg márcz. 15-ét a következő műsorral: 1. Hymnus. Éneklé a Dalkör. 2. Megnyitó. Tartotta Szigethy Lajos főgymn. tanár. 3. Emlékezés, óda. Irta és szavalta Grósz Sándor. 4. Magyar dalok. Előadta a Zenekör. 5. Alkalmi beszéd. Irta s elmondta Lovik Károly. 6. Tavasz elmúlt. Éneklé a Dalkör. 7. «Mars idusa.» Szávay Gyulától. Szavalta Lostorfer Károly. 8. Hunyadi-induló. Előadta a Zenekör.

Célját elérni, feladatát megvalósítani azzal is iparkodott a Társaság, hogy több jeles írónkról — születésük vagy haláluk évfordulóján — egy-egy remekművük elszavalásával, aesthetikai fejtegetésével és alkalmi beszéddel (zárt ülésben) megemlékezett. Így ünnepelte meg: Kisfaludy Sándor, Katona József, Vörösmarty Mihály, Petőfi Sándor, Sárossy Gyula, Kerényi Frigyes emlékét.

A tagok munkakedvét fokozni kívánta Szigethy Lajos főgymn. tanár úr s a Társaság elnökének egy-egy felolvasása. Amaz «A görög kultúra tényezői és hatásáról», utóbb «Kerényi Frigyesről» értekezett. A Társaság e helyen mond halás köszönetet a felolvasó tanár uraknak, szives figyelmükért, fáradságukért, tanulságos és élvezetes felolvasásukért.

A «Magyar Társaság» könyvtárainak állapota:

I. *Szépirodalmi főkönyvtár*: (Könyvtáros Lovik Károly VIII. o. t.) Gyarapodott: *a)* vétel útján 5 művel 12 kötetben; *b)* ajándék útján: az eperjesi magyar közművelődési egylettől 31 művel 39 kötetben, Kósch Elemértől 1 művel 3 kötetben, összesen 37 művel 54 kötetben. A Társaság tagjai olvastak 320 művet 479 kötetben. Könyvek létszáma — a kiseleztes után — 267 mű 417 kötetben.

II. *Szépirodalmi alkönyvtár*: (Könyvtáros Bielek István VII. o. t.) 399 kötetben. Ezekből 151 kötet költenény, 158 kötet színmű és 71 kötet vegyes. Szaporodott: Szöllősy Sándor V. o. t. ajándékával 1 kötetben. A tagok olvastak 223 művet 246 kötetben.

III. *Tudományos főkönyvtár*: (Könyvtáros Tirtsch Gergely VIII. o. t.) 311 mű 541 kötetben. Gyarapodott: *a)* vétel útján 11 művel: Riebeck, Római irodalomtörténet. 2 kötet. Haller, Történelmi hazugságok. 1 k. Kőváry László, Erdély régiségei. 1 k. Kovács Sándor, A soproni ev. lycem Magyar Társaságának története. Elissé, A hegyek története. Heller Ágost, A physika története. Kennan György, Szibéria. Szilágyi Farkas, Nagy-Enyed pusztulása 1849-ben. Paul Janet, Politika és morál; *b)* ajándék útján dr. Szlávik Mátyás akad. tanár úrtól Keleti utamból. 1 k. A tagok olvastak 283 művet 352 kötetben.

IV. *Tudományos alkönyvtár*: (Könyvtáros Meliőrész Béla VII. o. t.) 273

műben 314 kötetben. Gyarapodás: *a)* vétel útján «Gr. Széchenyi István naplói»; *b)* ajándék útján Meliórisz Bélától Beulé: Augusztus családja és kora. A tagok olvastak 237 művet 286 kötetben.

V. *Laptár*: (Menesdorfer Bertl VII. o. t. kezelése alatt) 130 kötet és 42 füzet. A tagok olvastak 511 művet ugyanannyi kötetben.

VI. *Olvasóköri laptár*: (Ferenczy Ferencz VIII. o. t., ennek f. é. június 10-én történt váratlan elhunytá után Bielek István VII. o. t. kezelése alatt.) *a)* Lapok: Magyar Hirlap, Budapesti Hirlap, Felvidéki Szemle, Sárosmegyei Köz-
löny; Lovik Károly ajándékából: Urambátyám. *b)* Folyóiratok: Hét, Vasárnap
Ujság képes füzet, Budapesti Szemle, Természettudományi Köz-
löny, Akadémiai Értesítő, Philologiai Köz-
löny, Nyelvőr, Történeti életrajzok. E lapokat s folyó-
iratokat a Társaság tagjai naponként esti 6—7-ig olvashatták a titkár által
sorrendben kijelölt heti biztosok felügyelete alatt.

A Társaság könyvtáraiban van tehát összesen 1042 mű 1671 kötetben;
a tagok pedig olvastak 1063 művet 1363 kötetben.

A «Magyar Társaság» pénzbeli vagyona:

Alapítványok s 1884-ben tőkésített összeg	630	frt	48	kr.
Évi tagságdíjak	148	«	50	«
Bírságdíjak	16	«	79	«
Mult évi pénztári maradék	33	«	55	«
	<hr/>			
Összesen	829	frt	32	kr.

Ez évi pénztári egyenleg.

I. Bevétel:

Évi tagságdíjak	148	frt	50	kr.
Évi bírságdíjak	16	«	79	«
Mult évi pénztári maradék	33	«	55	«
	<hr/>			
Összesen	198	frt	84	kr.

II. Kiadás:

Könyvkötés és könyvek vétele	53	frt	58	kr.
Hirlapok és folyóiratok	65	«	74	«
Pályadíj (2)	10	«	—	«
Vegyes kiadások (pedellus, világítás, papir, pro- grammok)	11	«	85	«
	<hr/>			
Összesen	141	frt	17	kr.

A bevételből	198	frt	84	krból
a kiadást	141	frt	17	krt levonva
	<hr/>			
marad	57	frt	67	kr.

A Magyar Társ. hálás köszönetet mond a tanári karnak, mely osztatlan érdeklődéssel kísérte működését; a szives ajándékozóknak, kik könyvtárait gyarapították; végül mindazoknak, kik szerény működését jóakarattal méltatták.

V. Coll. főgymn. Dal- és Zenekör.

Az alakulás történt 1891. szept. második felében 35 rendes és 44 pártoló taggal. Elnöknek választott Szutorisz Frigyes coll. főgymn. tanár, jegyzőnek Neuländer Armin VIII. o. t., pénztárosnak Grósz Sándor VIII. o. tanuló, a zenekar felügyelője lett Menesdorfer B. VII. o. t., a dalkar felügyelője Semsey A. VI. o. t. Bizottsági tagoknak választottak: Keszler Béla, Pazar D., Tirtsch G. VIII. o. tanuló és Kesselbauer S. VII. o. tanuló. Mint karmester működött ez évben is K. C. közshadseregbeli őrmester.

A kör folyó ügyeinek elintézésére tartatott 12 választmányi gyűlés és 8 közgyűlés. — A körnek 35 rendes tagja alkotott két kart, t. i. dalkart (25 tag) és zenekart (14 tag), e szerint 4 tag működött mindkét karnál. — A dalkar veszített az év folyamán 5 tagot, kik részben a körből kizárattak, részint az intézetből eltávoztak, a kör tagjainak sorából töröltettek. *Kizárattak a következők:* Bodnár József V. o. t. a gyakorló óráknak hanyag látogatása miatt, Vályi Sándor V. o. tanuló ugyanezen ok miatt és Feczkanics Ferencz V. o. t. a gyakorló óráknak hanyag látogatása és helytelen magaviselet miatt. Az intézetből s ezzel a körből is kiléptek: Kisfaludy T. VI. o. t. és Eszter József V. o. t. A még fennmaradt 20 dalkari tag közül huzamos időre fel volt mentve három tag, részint beállott hangváltozás, részint torokbaj miatt; így maradt mindössze 17 tag.

A zenekar az egész éven át nagy buzgalommal és kitartással működött, a miért minden egyes tagját, különösen felügyelőjét, Menesdorfer B. VII. o. t. elismerés illeti meg.

A kör ez évben egy új irányban is haladt előre, a mennyiben az alapszabályokban foglalt azon feladatát, hogy t. i. alsóbbosztályú gymn. tanulókat hegedűtanításban részesíttetni fog, megvalósítani kezdte. Így kezdődött 1891. november 4-én a tanári kar beleegyezésével *az első évesek hegedű-tanfolyama* 11 taggal, kik havonként fizetett 50—50 kr-ért minden héten 2—3 tanórát kaptak; világitásról, felügyeletről gondoskodott a kör. A tanfolyamból kilépett egy fiú, ki egyszersmind az intézetből is távozott; a megmaradtak nem haladtak egyformán jól. *Felesen* haladtak hárman, névszerint: Kovács Victor II. o. t., Vozárik Gy. III. o. t. és Gamauf Jenő II. o. t.; *jól* haladtak: Bóth T. I. o. t., Ruttkay K. III. o. t.; *elégésgesen* haladtak: Bánó G. I. o. t., Stehr J. II. o. t. és Hartmann L. II. o. t. A jövő évben életbeléptetendő II. évfolyamba csekély haladás miatt nem léphet: Hannel Gy. III. o. t. A tanfolyam tizedik tagja kilépett az utolsó időben, a miért is nem osztályoztatott. A második tanfolyamba léphetnek tehát nyolczan; e szám tízig fog kiegészíttetni olyanokkal, kik másutt legalább annyit tanultak, mint a tanfolyambeliek. — Kezdőink közül Vozárik L. III. oszt. tanuló részesült egy forintnyi jutalomdíjban, mely összeget a coll. főgymnasium II. osztálya e célra adományozott.

A kör szükségleteinek fedezésére fizettek a rendes tagok évi 1 frtot, a pártolók 50 krt; a coll. főgymnasium támogatta a kört 50 frttal, a nt. pártfogóság pedig 20 frttal, mely nemesszivű pártolásért az egész ifjúság nevében forró köszönetet mondunk.

A kör mindkét karával több ízben lépett fel, még pedig majdnem kizárólag iskolai ünnepélyek alkalmával, így a Magyar Társaság márczius 15-diki ünnepélyén, továbbá ugyanezen társaság zárógyűlésén, azután körünknek saját záró-közgyűlésén és az évvégi iskolai ünnepélyen.

A körnek a jövő iskolaévben való újraszervezésével, illetőleg előkészítésével megbízottak: Menesdorfer Bertti és Mauritz Béla.

Áttekintés a főgymnasiumi ifjúságról.

Osztály	A tanulók száma				A BEIROT T A K													Viszony a múlt évhez			Tandjelengedésben részesült	Ösztöndíjban részesült	
					vallása					anyanyelve					honossága								
	Beiratott	Eltávozott	Meghalt	Az év végén volt	Ág. ev. hitv.	Helv. hitv.	Róm. kath.	Görög kath.	Izrael vall.	Magyar	Német	Tót	Lengyel	Francia	Helybeli	Megyebeli	Magyarországi más megyebei	Kütlállambeli	1890—91-ben volt	Növekvés			Apadás
I.	64	6	—	58	18	2	5	1	38	28	31	4	1	—	20	21	21	2	50	14	—	3	1
II.	40	—	—	40	16	—	4	—	20	18	18	4	—	—	14	9	16	1	48	—	8	2	3
III.	42	—	—	42	13	2	5	—	22	17	24	1	—	—	13	18	10	1	34	8	—	5	3
IV.	29	1	—	28	9	4	1	—	15	14	15	—	—	—	7	9	13	—	36	—	7	2	2
V.	26	3	—	23	15	2	4	—	5	17	4	3	1	1	5	5	13	3	37	—	11	6	5
VI.	29	3	—	26	12	—	4	1	12	13	14	2	—	—	8	9	12	—	24	5	—	1	1
VII.	21	1	—	20	12	2	3	—	4	9	8	3	1	—	6	5	9	1	23	—	2	1	5
VIII.	23	—	1	22	14	1	—	1	7	14	9	—	—	—	3	6	14	—	18	5	—	5	3
Összesen	274	14	1	259	109	13	26	3	123	130	123	17	3	1	76	82	108	8	270	4	—	25	23

KÖZÖS ISKOLAI INTÉZMÉNYEK.

A) Könyvtárak.

Colleg. könyvtár. Gyarapodott a folyó tanévben:

1. Vétel útján: Ribbek O.: A róm. költészet története 2 k. Dante purgatoriuma, ford. Szász Károly. Janet Pál: A politika története az erkölcsstanhoz való viszonyban, ford. Lőrincz Béla. Heller Ágost: A physika története. Recluse: A hegyek története, ford. Geöcze. Nagy Imre: Anjoukori okmánytár 6-ik k. Emlékkönyv a m. t. Társaság félszázados jubileumához. Zsilinszky M.: A magyar országgyűlésen a vallásügyi tárgyalások. Dr. Masznyik E.: Bahil Mátyás. A. Baumeister Denkmaeler des kl. Alterthums 3 k. Dr. Bozóky A.: A művészet a róm. császárság fénykorában. Magyar korona országainak helységnevtára. Emödy G.: Magánjog. Tiszti névtár. Nyelvtörténeti szótár. Prot. egyh. és isk. lap. Középt. tanáregyes Közlöny. Philolog. Közlöny. Nyelvőr. Gymn. Zeitschrift. Petermann: Geogr. Mittheilungen. Budapesti Szemle 4 k. Századok. Tört. tár. Tört. életrajzok. Osztrák-Magyar monarchia 1 k., 8 f. Prot. Szemle. Irodalmi közlemények. Összes kiadás 165 frt.

2. Ajándékozás útján: Magyar főrendiház 7 k., 1 f. Magy. Múzeum 1 k. M. tud. Akadémia 25 f. Stempel K. 2 k. Sárosmegye magyarító egylete 40 fali tábla a magyar irodalom és történet tanításához Wodianer 5 k., 1 f. Dr. Bartha Béla 2 f. Dr. Horváth Ödön 2 f. Dr. Szlávik Mátyás 1 k., 1 f. Dr. Fekete Gyula 2 k. Dr. Karsai Sándor 1 k.

3. Csere útján: 126 programm.

Fogadják a tisztelt adományozók a Collegium köszönetét.

A könyvtár állománya a programmok és duplikatumokon kívül:

7413 szakmunka	9179 kötet		
49 folyóirat	317 «	4	füzet
1097 másnemű	2796 «	11	«

Összesen 12292 kötet 15 füzet.

A Szirmay-könyvtár nem gyarapodott, mert jövedelme per alatt áll.

B) Tandíjelengedések.

a) Az első félévi tandíj egészben: Hajász Lajos, Krmann Lajos, Koncsek László, Lipták Lajos, Ondrejovics Sándor, Gömör János és Klinczko Pál hittanhallgatóknak; Horovitz Gyula joghallgatónak; Fizely Béla, Jancsó György,

Vozárik Gyula, Bella István, Fränkl Bernát, Steinauer János, Kzsley Béla, Joób Imre, Zachar Mór, Tirtsch Gerő, Bella Ede, Pazár Dezső és Neuländer Armin főgymnasiumi tanulóknak.

b) Az első félévi tandíj fele: Roxer István, Friedmann Henrik, Sanek Andor, Várhidy Lajos és Liska Mihály joghallgatóknak; Mahr Zoltán, Kesselbauer Béla, Weisz Ignác, Löwy Mór, Blaufeld Henrik, Springer Zoltán és Groszmann Izsák főgymnasiumi tanulóknak.

c) Az első félévi tandíj egynegyede: Polgár István, Szarvas Lajos és Gotthilf Mihály joghallgatóknak.

d) A második félévi tandíj egészben: Hajász Lajos, Koncsek László, Ondrejovics Sándor, Zsámbor Pál, Lippay Béla és Gömörly János hittanhallgatóknak; Tirtsch Gergely, Bella Ede, Neuländer Armin, Pazár Dezső, Zachar Mór, Roman János, Kzsley Béla, Joób Imre, Steinauer János, Bella István, Vozarik Gyula és Jancsó György főgymnasiumi tanulóknak.

e) A második félévi tandíj fele: Kengyel Lajos és Nádassy János hittanhallgatóknak; Wojtko Miksa, Friedmann Henrik, Góritz Vilmos, Liska Mihály, Polgár István és Roxer István joghallgatóknak; Groszmann Izsák, Sörösi Gyula, Lajcsák János, Springer Zoltán, Löwy Izsák, Blaufeld János, Weiss Ignác, Zahler Mór és Árvay Menyhért főgymnasiumi tanulóknak.

f) A második félévi tandíj egynegyede: Bereznay János, Joób Árpád, Kener Sándor, Laukó Dezső, Skultéty János, Gotthilf Mihály, Sanek András, Soepp János, Szarvas Lajos, Várhidy Lajos és Bornches Gyula joghallgatóknak.

C) Tápintézet.

A Collegium pártfogóságának múlt évi határozata értelmében ezen iskolai évben már csak a *convictus*t tartottuk fenn, vagyis a tápintézetnek azon részét, melyben az élelmezés jobb, de ehhez képest drágább is. Daczára annak, hogy az ez évben életbe lépett élelmezési javítás és az országban szerte uralkodó drágaság a tápintézet pénztárát nagyon megviselte: mindamellet sikerült az isk. évet tisztességes élelmezéssel veszteség nélkül befejeznünk.

E körülményt annak köszönheti a főiskola, hogy jötevőink száma nem fogyott, ha nem hál' az isteni gondviselésnek, emelkedik, s kivált a tápintézetünk iránti érdeklődés folyton él. Csakis ily módon lesz képes a folyton fokozódó igényeknek megfelelni s jótékonyági hivatását betölteni.

A *convictus*i díjak a drágaság daczára a régiiek maradtak; tehát egész évi ebéd s vacsoráért 62 frtot, féléviért 32 frtot, pusztán ebédért egész évre 37, félévre 19 frtot kellett fizetni.

A *convictus*ba járók száma az első félévben átlag 110 volt, a második félévben 106; még pedig ebédre és vacsorára járt az első félévben 87, a másodikban 80, csak ebédre az első félévben 23, a másodikban 26.

Ezen szám a főiskola egyes intézetei között következőleg oszlik el:

	I.	II.	III.	IV.	V.	IV.	VII.	VIII.	gymn. o.	tanítókp.	jogi	theol.
1. félév:	4	5	2	2	5	5	4	6	39	19	20	
2. félév:	4	5	2	2	5	5	4	6	38	15	20	

Vallásfelekezetek szerint volt :

	ág. h.	h. h.	róm. kath.	gör. kath.	móz. v.
1. félév:	100	5	3	1	1
2. félév:	99	3	2	1	1

A convictusi étlap következő volt: ebédre mindennap volt marhahús-leves és főzelék; kivételt képezett szerda, a mikor bableves és vasárnap, mely napon főzelék helyett pecsenye adatott. A vacsóra állott: vasárnap káposztából s benne főtt disznóhúsból, hétfőn krumpli, kedden borsó, szerdán gulyáshús, csütörtökön bab, pénteken galuska és szombaton lencse. Úgy ebédre, mint vacsorára kapott mindegyik egy negyed kenyeret (20 dkgr.). Sátoros-ünnepeken ebédre és vacsorára pecsenye adatott.

A convictusi díjak fizetése alól a következők voltak felmentve.

Teljesen ingyenes volt az oconomus: Kengyel Lajos IV. theol. s a portánsok: Vozárik Gyula III. o. tan., Jansó György II. o. t. és Szepesi Vilmos II. o. tan.; ez utóbbi három az élelmezésen kívül kapott a convictus épületében ingyenes bennlakást fűtéssel. Ezen elengedésnek összege 258 fjt 80 kr.

Az ebéd-díj lefizetése alól felmentetett a két senior: Fábry Pál IV. é. és Broschkó Adolf III. é. hh.; összesen 72 fjt.

Az első félévi díj részben való lefizetése alól felmentésben részesültek:

15 fjtos elengedést nyertek: Gömör János III., Nádassy János IV., Argay György IV., Ondrejovits Sándor II., Hajász Lajos I. é. hittanhallgatók; Vojtko Miksa I. é. joghallgató; Tirtsch Gergely VIII., Sarudy Gyula VII., Zachar Mór VI. és Kázlsy Béla IV. o. tanulók

10 fjtos elengedésben részesültek: Zsámbor Pál II., Lippay Béla III. és Koncsek László II. é. hittanhallgatók; Roxer István IV., Goritz Vilmos II. é. joghallgatók; Pazár Dezső VIII., Bella Ede VIII., Kresz Jenő VII., Bella István III. és Fizély Béla I. osztályú tanulók.

5 fjtos elengedésben részesültek: Velky Jenő III., Lipták Lajos II., Hajsó Gusztáv II., Krman Lajos I., Vallentinyi Aladár I. é. hittanhallgatók; Szarvas Lajos II., Liska Mihály II., Lauko Dezső I. é. joghallgatók; Keszler Béla és Marschalko Gusztáv VIII. o. főgymn. tanulók.

A második félévben a következők részesültek elengedésben:

15 fjtos elengedést kaptak: Argay György IV., Gömör János III., Ondrejovics Sándor II., Hajász Lajos I. é. hittanhallgatók; Vojtko Miksa I. é. joghallgató; Sarudy Gyula VII., Zachar Mór VI. és Kázlsy Béla V. osztályú főgymn. tanulók.

10 fjtnyi elengedésben részesültek: Nádassy János IV., Lippay Béla III., Zsámbor Pál II. és Koncsek László II. é. hittanhallgatók; Roxer István IV., Szarvas Lajos II. és Goritz Vilmos II. é. joghallgatók; Tirtsch Gergely VIII., Bella Ede VIII., Pazár Dezső VIII., Kresz Jenő VII., Lajcsák Lajos V., Ruman János V. és Bella István III. o. főgymn. tanulók.

5 fjtnyi elengedésben részesültek: Hajsó Gusztáv II., Lipták Lajos II., Krman Lajos I. é. hittanhallgatók; Liska Mihály II., Schöp János II., Lauko Dezső I. é. jogh.; Marschalko Gusztáv és Keszler Béla VIII. o. főgymn. tan.

Ezen elengedések összege a két félévben 600 fjtot tesz ki.

A kerülettel történt megállapodás értelmében a tanítóképző tanulóknak tett elengedés a convictus részéről tesz 143 fjt 67 krt.

Az összes elengedés tesz 1047 frt 74 krt.

Úgy a rendes convictusi kiadások, mint pedig az elengedések fedezésére szolgálnak:

a) a tőke kamatjának fele, körülbelül 550 frt; b) a tanulók által fizetett convictusi díjak, a melyekből ez évben 2951 frt 69 kr. folyt be; c) a kerület által a tanítóképző tanulóinak élelmezéséért fizetett 1293 frt 08 kr.; d) a múlt nyári s e télen Eperjesen eszközölt szupplikáció, mely a convictusnak 1248 frt 22 krt jövedelmezett; végül e) adományok, körülbelül 70 frt értékben. A fedezetet képező összeg tesz tehát 6112 frt 99 krt, melylyel szemben előreláthatólag a kiadások 6000 frtot fognak tenni.

Adományokkal járultak a convictusi kiadások fedezéséhez: az *Eperjesi Takarékpénztár*, mint évek óta teszi, 20 frtot; a helybeli *evang. magyar-német egyház* perselye 2 frt 17 krt s a *pürkereszti* (Erdély) *ev. egyház* 1 frtot. — Tek. özv. *Linkesch Samuné* ő nagysága, kinek jó szive minden esztendőben megemlékezik convictusunkról, beneficiumot adatott farsang utóján, mely alkalmalmmal a convictus tagjai sertéspecsenyét aszalt szilvával és bort kaptak, mihez *Holénia Gyula* úr, helyi kereskedő, 20 palaczk savanyúvizet ajándékozott. Tek. *Krayzell Aurélné* ő nagysága, Sárosvármegye főorvosának neje, 4 kilogr. sertéshúst ajándékozott, s végül a *Nagysárosi Műmalom*, melyet szintén legrégibb s állandó jótévcinknek számíthatunk, karácsonykor 1 zsák finom búzalisztet küldött ajándékol.

A fent kitett szép szupplikációi összeget a következő tanulók gyűjtötték: 1. *Koncsek László* I. é. hh. Zemplén, Ung, Bereg, Ugocsa, Máramaros megyékben gyűjtött 29 frtot (a neki járó egyharmaddal együtt 43 frt 50 krt); 2. *Hajsó Gusztáv* I. é. theol. Pozsony, Nyitra és Trencsén megyékben 70 frt 94 krt (106 frt 40 kr.); 3. *Fábry Pál* III. é. theol. Békés, Csanád, Csongrád és Arad megyékben 71 frt 14 krt (106 frt 70 kr.); 4. *Lipták Lajos* I. é. theol. Budapesten és Pest-Pilis-Solt-Kis-Kún megyékben 121 frt 14 krt (181 frt 70 kr.); 5. *Gömöry János* Győr, Moson, Sopron, Vas és Zala megyékben 101 frt 24 krt (151 frt 85 kr.); 6. *Majoros Imre* tanítókép. tanuló Esztergom, Komárom, Veszprém, Fejér, Somogy, Tolna és Baranya megyékben 72 frt 87 krt (97 frt 15 kr.); 7. *Csernecsky Béla* tkp. tanuló Abauj-Torna megyében 25 frt 97 krt (38 frt 50 kr.); 8. *Broschko Adolf* theol. 72 frt 84 krt (a neki járó $\frac{1}{4}$ -del 97 frt 15 kr.); 9. *Koncz Dániel* tkp. tan. Borsod, Heves, Hajdu, Jász-Kún-Szolnok megyékben 69 frt 56 krt (104 frt 34 kr.); 10. *Brusznyczky Pál* tkp. tan. Bács-Bodrog, Temes, Torontál és Krassó-Szörény megyékben 55 frt 84 krt (83 frt 75 kr.); 11. *Schneiker Endre* tkp. tan. Nógrád megyében 68 frt 90 krt (103 frt 35 kr.); 12. *Szoják András* tkp. tanuló Liptó, Árva és Turóc megyékben 30 frtot (45 frt); 13. *Matús Pál* tkp. tan. Gömör megyében 58 frt 14 krt (87 frt 20 kr.); 14. *Hörk József* theologus Erdélyben 115 frt 15 krt (a neki járó $\frac{1}{2}$ -el 230 frt 20 kr.); 15. *Bella Ede* VII. o. t. Zólyom, Bars és Hont megyékben 97 frt 57 krt (146 frt 35 kr.); 16. *Hajász Lajos* VIII. o. t. Szabolcs, Szatmár és Bihar megyékben 50 frt 40 krt (75 frt 60 kr.); 17. *Gömöry János* Sáros megyében 56 frt 85 krt (75 frt 80 kr.); 18. *Ondrejovics Sándor* Eperjes városában 106 frt 91 krt (122 frt 50 kr.). Összesen gyűjtöttek 1891 frt 04 krt, miből az intézet részére 1274 frt 41 kr. esik.

Intézetünk iránt tanúsított ezen jótékonyágáért pártfogóinknak őszinte

köszönetünket fejezzük ki s kérjük őket, hogy tartsák meg kegyes jóindulatukban ezentúl is. Nemkülönben köszönetet mondunk azon ifjaknak is, kik fáradságot nem kímélve buzgólkodtak, hogy intézetünk javára könyöradamányokat gyűjtsenek s lehetővé tegyék a convictusnak hivatása betöltését.

Meg kell még emlékeznünk a Ganzaugh József-féle régi alapítvány jótéteményeiről is, a melynek értelmében József napján az egész convictusi ifjúság pecsenyét kapott beneficiumul. Áldott legyen az alapító emléke!

Jövő évben megmarad a convictus annak, a mi most, s jelenlegi szervezetében fogja folytatni jótékonyági kötelességeinek teljesítését. Az árak következők lesznek: *ebéd és vacsora egy félésre 31 frt, ebéd egy félésre 19 frt.* A rendes díjon kívül tartozik *minden belépő 70 krt felszerelésre fizetni.* A belépés félvévenként történik s a díjakat előlegesen kell lefizetni; a hónapokra való belépés s kilépés ki van zárva. A convictusi jótéteményt igénybe veheti vallás-különbőség nélkül minden rendes főiskolai tanuló s hallgató.

Oly prot. ifjak, kik szegények, jöerkölcsűek s a tudományokban jól haladnak, elengedésben részesülnek, miért azonban folyamodniuk kell; a folyamodványok a convictus eforusánál nyújtatnak be s a benyújtás határideje a félvévek elején a rendes beiratkozási határnap; később (szept. 10. és február 10-én túl) benyújtott folyamodványok nem vétetnek tekintetbe. A folyamodványok a Collegium állandó választmányához intézendők s mellékteleik: szegénységi bizonyítvány s az előző évről vagy féléről szóló iskolai bizonyítvány.

A folyamodás ezen módja alól *kivételt képeznek a tanítóképző tanulói, kik a tanítóképző igazgatóságához intézik s küldik be ingyenes felvétel iránti kérvényeiket.*

Hasonlóan kérelmezni kell *azoknak is, kik a convictusban oeconomusi seniori, vagy portánsi állást akarnak betölteni, de azon különbséggel, hogy ebbeli kérvényeiket az eforus elé terjesztik személyesen s élőszóval is.* Kik az itt említett tisztség betöltésére vállalkoznak, kötelezik magokat az azzal járó teendők pontos és hű teljesítésére. Az oeconomusi és seniori *kitüntető* tisztségek csak érettebb ifjak, *hitván- és joghallgatók* által tölthetők be. Az *oconomus* kötelessége felválni és kiosztani a húst, gondoskodni arról, hogy mindenkinek elégséges enivaló jusson, nyilvántartani az étkezők számát és azzal beszámolni az eforusnak. A *két senior* felügyel a rendre, csendet tart a convictus helyiségeiben, ügyel a tisztaságra s imádkozik étkezés előtt és után. A *portánsok* terítik az asztalokat, feladják az ételeket s az ivóvizet az asztalokra és rendet tartanak az ebédlőkben; ezért portánsokul csak szegénysorsú evang. gyermekek vállalkoznak, a kik jó tanulók, jó erk. viseletűek s a mellett elég erősek és ügyesek arra, hogy e kötelességeknek megfelelhessenek.

Az oconomus ingyen ebédet és vacsorát, a seniorok ingyen ebédet s a portánsok az ebéden és vacsorán kívül lakást, fűtést és világítást kapnak.

Az elengedések, mint ez évben, maradnak a jövő esztendőben is, tehát elengedhető 10 convictusi tagnak félvévenként à 15 frt, 10-nek à 10 frt és 10-nek à 5 frt, összesen 30-nak félvévenként 300 frt erejéig, nem számítva a jótéteményes tanítóképző növendékek után adandó 10⁰/₁₀ árleengedést, mely legfeljebb 186 frtot tehet.

A jövő évi étlap a következő lesz: Ebédre — a szerdát kivéve, mely napon bableves adatik — mindennap lesz marhahús s leves kétszer darával,

kétszer kásával, egyszer tésztával s egyszer rizskásával; azonkívül a vasárnapkal kezdve a következő ételek: 25 dkgr. pecsenye (marha-, sertés-, néha borjú-pecsenye krumplival vagy káposztával, néha szilvával vagy salátával, krumpli, káposzta, kukorica-dara, vagy kása, vagy rizs, bab, borsó, árpa-darával s krumpli. Vacsorára pedig a vasárnapkal kezdve: káposzta (őszszel tök) disznó- vagy ürühússal, bab, borsó, gulyáshús, krumpli, galuska és lencse. Ugy ebédre, mint vacsorára kap minden tag $\frac{1}{4}$ kenyeret (20 dkgr.).

Kik bővebb tudomást akarnak magoknak szerezni, forduljanak a convictusi eforushoz: Mayer Endre theol. tanárhoz, vagy a főiskola igazgatójához: Hazslinszky Frigyeshez.

D) Markovics-kör.

Ez évben is a Gabelsberger-Markovics-rendszerű gyorsírást terjesztette.

Tagjai a főiskolának mind a négy intézetből valók voltak, azon megszo- ritással, hogy a gymn. tanulók csak a IV. oszt.-tól fogva. A kör tagjai ren- desek és pártolók, a tagsági díj mindkettőnél 1 frt egész évre.

A folyó iskolai évben két tanfolyamot nyitott a kör, egyet a kezdők s egyet a haladók részére; a kezdők vezetője Lauko Dezső I. é. jogh., a haladók vezetője Hörk József III. é. hittanh. s okl. gyorsírás-tanár volt. A kezdők meg- ismerkedtek a gyorsírás alapelemeivel s tanulták az u. n. levelező gyorsírást; a haladók a levelező gyorsírás begyakorlása után a vitaírást tanulták s abban gyakorolták magokat.

A kör könyvtára rendelkezésére állott a kör tagjainak s nagyban segítette a gyorsírás könnyű elsajátítását, hogy tankönyveket kölcsönözött ki s lapokat és gyorsírási műveket adott ki olvasásra s tanulmányozásra. A kör tagja a budapesti magyar gyorsíró-egyletnek s tagsága fejében kapta ezen egylet köz- lönyeit: a Gyorsírás-tani Lapokat, Gyakorló gyorsírót és a Budapesti gyorsírót. Rendes előfizetője volt, míg meg nem szűnt, a Debreczeni gyorsírónak s a Sze- gedeni megjelenő Gyorsírás-tani Közölnyének. A kör tagjainak száma 26, u. m.: 2 hittanh., 2 jogh., 22 gymn. tanuló; 5 kezdő s 15 haladó.

Az előkészítő-, alakuló- s évről-évről gyűléseken kívül összesen 4 rendes gyű- lést tartott a kör s azokon a folyó ügyeket elintézte.

Versenyírást ez évben kétszer rendezett a kör, egyet karácsony előtt, decz. 16-án s a másikat április 2-án; mind a két alkalommal Droszt Ede IV. oszt. tanuló dolgozata tűnt ki legjobban. Az év végén, jun. 11-én tartott díjakkal egybekötött korrekt stenogramm s versenyírás nem sikerült, a mennyiben díja- zásra méltó mű nem adatott be s csupán Droszt Ede korrekt stenogrammja dicsértetett meg.

A kör vagyona bankintézetekben 224 frt 31 kr., készpénzben 3 frt 56 kr. s követelésekben 7 frt 70 kr. = 235 frt 57 kr.

A kör ez évi tisztviselői voltak: Elnök Mayer Endre theol. tanár; a haladók vezetője s alelnök ifj. Hörk József theol. s okl. gyorsíró; a kezdők vezetője Lauko Dezső I. jogh.; jegyző Mihalik Gyula VIII. és könyvtáros Kázsley Béla V. oszt. tan.

E) Ösztöndíj-adományozás.

1. A jogakadémián.

Grecsek Ede a pénzügyi bírságalapból	200	frt	—	kr.
Turkinják Aladár a gör. kath. segélyalapból	50	«	—	«
Sereghy Béla a Mária Terézia-féléből	150	«	—	«
Polgár István az Ujházy Árpád-féléből	65	«	—	«
Roxer István a Roth-Teleky-féléből	38	«	—	«
Vojtko Miksa a Roth-Teleky-féléből	38	«	—	«
Sanek Andor a Wagner-féléből	16	«	80	«
Liska Mihály a Roskoványi-féléből	8	«	40	«
Joób Árpád a Roskoványi-féléből	8	«	40	«
Goritz Vilmos a Roskoványi-féléből	8	«	40	«
Goritz Vilmos a Szlávik-félét	9	«	—	«
Összesen	594	frt	—	kr.

2. A hittanintézetben.

Argay György az Ujházy Árpád-félét	65	frt	—	kr.
Fábry Pál a Schwarz-félét	50	«	—	«
Gömöry János a Schwarz-félét	50	«	—	«
Broschko Adolf a Roth-Teleky-félét	38	«	—	«
Hörk József	38	«	—	«
Gömöry János	38	«	—	«
Koncsek László	38	«	—	«
Hajsó Gusztáv	38	«	—	«
Lipták Lajos	38	«	—	«
Frenyo Lajos	38	«	—	«
Zsámbor Pál a Benczúr-félét	30	«	—	«
Ondrejovics Sándor a Pauer-félét	25	«	—	«
Hajász Lajos a Suhajda-félét	20	«	—	«
Lippay Béla a Roskoványi-félét	8	«	40	«
Kengyel Lajos a Roskoványi-félét	8	«	40	«
Klinczko Pál a Sárossy-félét	8	«	40	«
Krmann Lajos a Klementisz-félét	5	«	60	«
Walser Gyula a Sárossy-félét	8	«	40	«
Összesen	545	frt	20	kr.

3. A főgymnasiunban.

Mihalik Gyula a Roth-Teleky-félét	38	frt	—	kr.
Bella Ede a Kux-félét	10	«	—	«
Pazár Dezső a Wagner-félét	16	«	80	«
Bielek István a Löffelholz-félét	15	«	—	«
Kresz Jenő a Kükemezey-félét	14	«	—	«
Átvitel	93	frt	80	kr.

	Áthozat	93 frt 80 kr.
Mauritz Béla a Roskoványi-félét	8 « 40 «	
Sörös Gyula a Sárossy-félét	8 « 40 «	
Zachar Mór a Bánóczy-félét	16 « 80 «	
Joób Imre az Ujházy Árpád-félét	65 « — «	
Kazsley Béla a Roskoványi-félét	8 « 40 «	
Lajcsák János a Bánóczy-félét	16 « 80 «	
Rumann János a Szontagh-félét	8 « 40 «	
Steinauer János a Bánóczy-félét	16 « 80 «	
Csengey Zoltán a Bánóczy-félét	16 « 80 «	
Garnauf Jenő a Löffelholz-félét	15 « — «	
Kesselbauer Béla a Szontagh-félét	8 « 40 «	
Majernik Károly a Holleganz-félét	8 « — «	
Vozarik Emil a Roskoványi-félét	8 « 40 «	
Lévi Mór a takarékpénztárit	10 « — «	
Bella István «	10 « — «	
Jansó György «	10 « — «	
Janisch Lajos «	10 « — «	
Megyaszay Pál a református ösztöndíjt	9 « — «	
	Összesen	348 frt 40 kr.

4. A tanítóképzében.

Szabó Márton a Sárossy-félét	8 frt 40 kr.	
Kengyel János a Klementisz-félét	5 « 60 «	
Szóják András a Klementisz-félét	5 « 60 «	
Institorisz Lajos az Ujházy Dániel-félét	4 « 20 «	
Urban Gyula az Ujházy Dániel-félét	4 « 20 «	
	Összesen	28 frt — kr.

Mind a négy tanintézetben 1515 frt 60 kr.

Nemeslelkű pártfogók ajándékozása folytán jutalomkönyvek is adattak át buzdításképen a következő gimnasiumi tanulóknak: 1. A tek. Hornyánszky Viktor, budapesti könyvkiadó úr által ily célra küldött Szana Tamás: Magyar művészek című díszmunkát Kesselbauer Ágost VII. osztálybeli tanuló kapta. 2. A tek. Lampel Róbert, budapesti könyvkiadó úr által ajándékozott díszkötésű könyvek, u m.: a) Kis Almanach, Bródy Sándortól; b) Tanulók Olvasótára, második folyam; c) Mantegazza-Kerékgyártó: A munka öröme és dicsősége és d) Hankó Vilmos: Természettudományi olvasmányok, a következőknek osztattak ki: Bielek Aladár I. oszt., Streck Imre II. oszt., Weisz Ignác III. oszt. és Blaufeld Henrik IV. osztb. tanulóknak. 3. Tek. Dolinay Gyula úr hasonló célból 8 darab díszes kötésű könyvet küldött; ezek Einzig Miklós, Tahy László I. oszt., Garnauf Jenő és Jansó György II. oszt., Austerlitz Tivadar és Bella István III. oszt., Lévi Mór és Michnay Lajos IV. osztálybeli tanulóknak adattak át. — Fogadják a kegyes ajándékozók ezúttal is meleg köszönetünket szives adományukért.

F) A collegiumi gyámintézet.

A gyámintézet számára adtak a hittanhallgatók 6 frtot, a hittani tanárok 2 frtot, a jogakadémia 4 frt 50 krt, a tanítóképző 4 frt 40 krt s a gymnasium 19 frt 71 krt, összesen 36 frt 61 krt. Abból levonva annak negyedrészt a közös gyámintézet számára, maradt a tanári kar rendelkezésére 27 frt 46 kr, melyből a hernád-vécsei papözvegynek 10 frt, a stósi egyháznak 8 frt 73 kr. s az ó-becsei egyháznak 8 frt 73 kr. szavaztatott meg.

ÁTTEKINTÉS A COLLEGIUMI IFJÚSÁGRÓL.

Folyó szám	Az egyes tanintézetek	Az ifjúság száma					A BEIROTTAK										Viszony a múlt évhez			Tandijlengedésben részesült	Osztöndíjban részesült			
		Beiratott	Eltávozott	Elutasított	Meghalt	Az év végén volt	vallása					anyanyelve					lakhelye	1890—91-ben volt	Növekedés			Apadás		
							Ág. hitvallású	Helv. hitv.	Róm. kath.	Görög kath.	Görög keleti	Izraelita	Magyar	Német	Tót	Francia							Lengyel	Helybeli
1	A jogakadémia	86	9	—	—	77	24	9	30	12	—	11	81	5	—	—	—	23	63	68	18	—	18	6
2	A hittanintézet	24	1	—	—	23	24	—	—	—	—	—	10	5	9	—	—	1	23	30	—	6	9	16
3	A főgymnasium	274	12	2	1	259	109	13	26	3	—	123	130	123	17	1	3	83	191	270	4	—	25	23
4	A tanítóképző	54	2	—	—	52	46	1	5	1	—	1	47	2	5	—	—	1	53	46	8	—	37	5
		438	24	2	1	411	203	23	61	16	—	135	268	135	31	1	3	108	330	414	30	6	89	50

VII.

FIGYELMEZTETÉS.

A gymnasiumban és a tanítóképzőben a beiratások szeptember 1-től szeptember 3-ig bezárólag tartanak s az előadások szeptember 5-én kezdődnek; a jog- és hittani akadémiákban pedig a beiratások szeptember 1-től szeptember 8-áig tartanak s az előadások szeptember 9-én kezdődnek. A megnyitó ünnepély szeptember 11-én lesz.

A felvételi és javítóvizsgálatok augusztus 30. és 31-én tartatnak. Felvételi vizsgálat kötelező a gymn. I. osztályba lépő azon tanulókra nézve, a kiknek a negyedik elemi osztályról kielégítő bizonyítványuk nincs, és ezen vizsgálatért díj fizettetik. Különben pedig az ilyen bizonyítvánnyal ellátott tanulók, valamint minden más tanuló, a *bizonyítvány* alapján vétetnek fel. A gymn. I. osztályba csak oly növendékek vétetnek fel, kik *életük kilencedik évét betöltötték*. A gymn. tanulók valamennyien, tehát nemcsak azok, kik gymnasiumunk bármely osztályába először kívánnak felvétetni, hanem azok is, kik máris tagjai voltak intézetünknek, a nm. minist. 1885. február 26-án 3964. sz. a. k. rendelete értelmében kötelesek beiratásuknál **keresztlevelüket**, illetőleg hiteles **születési bizonyítványukat** felmutatni; azok pedig, kik életük tizenkettedik évét betöltötték, kötelesek azonkívül orvosi bizonyítvánnyal igazolni, hogy **másodizbeni védhímlőtásnak** sikerrel vetették magukat alá, vagy a legutóbbi 5 év alatt valóságos hímlőt állottak ki, esetleg hogy a törvény értelmében fel vannak mentve a beoltás kötelezettsége alól.

A kik tanulmányaikat magánnevelésben folytatni és az intézetnél *magánvizsgálatot* tenni kívánnak, kötelesek magukat a tanév kezdetén az intézet magánnövendékeiül *beiratni*, még pedig a megelőző osztályról szóló hiteles kielégítő bizonyítvány és a keresztlevel, illetőleg születési bizonyítvány alapján.

A gymnasium a jövő tanévben is mindenben a nm. m. k. vall. és közokt. ministerium közvetlen vezetése alatt álló gymnasiumokban érvényes tantervet fogja követni, és így az 1890. évi XXX. t.-cz. értelmében a **görög nyelv tanítását pótló tanfolyam**, mely a most lefolyt tanévben már az V. és VI. osztályban életbe volt léptetve, a következő 1892—93. tanévben a VII. osztályban is — a görög nyelv tanítása mellett — a törvénykövetelte fokozattal fog berendeztetni.

